

ALƏM

№ 1 (5) 2017

**Tolışi-tırki zıvonədə müstəqil
ədəbi-bədii,
elmi-publisistik jurnal**

**Təsisəke və sərrredaktor:
Vüqar Həmati**

**Sərrredaktori müavin:
Aytən Eyvazon**

Jurnali im nümre nəşrədə
zəhmətəkəşon Camal Lələzoə,
Alim Hacızadə Jurnalı dimədə
istifadə bə mənzərə
şikilon müəllif Vüqar Mıstəfo
Jurnali im nümre de Sərdar Sayadi
nomədə tolışi komeğətine çap
kardəbə və bəəhandon
çəy nomo hədiyə doə bedə.

Bə nıvıştəyon qorəş məsuliyyət çı müəlli-
fone. Çı müəllifon mevqe de redaksiyə
mevqenə düz nome bəzine. Bə redaksiyə
omə nıvıştəyon bə dümo oqırdınıyə
bedənin.

Bə çap hozobə: 05.02.2017
Format: 60x84 1/8 Sifariş 078
Tiraj: 200

Bı nümredə:

Camal Lələzoə, <i>Bə 2016-nə sori tolışə poeziya qıləy nəzə</i>	2
Rafiq Cəlilov, <i>Zıvoni qəncinəti</i>	7
Tolışə folklor, Yolon sıxanon və məsəlon	8
Samir İmanov, <i>Real əhvalat</i>	15
Toponimon	19
Mehsun Perzə, <i>"Kəlilə və Dimnə" həxədə kali mə'lumaton</i>	22
<i>Rövşən "Lenkoranski"</i>	24
Allahverdi Bayrami, <i>Ədəbi məclison: Masalli "Göy qurşağı"</i>	28
Rubail Əzimov	41
<i>Əğilon baxşə</i>	42
"Məclisi-Aləm":	
<i>Şahin Həmidi</i>	44
<i>İlqar Tolış</i>	46
<i>Sadiq Haqqverdiyev</i>	46
<i>Aqşin Dadaşzadə</i>	47
<i>Yusif Likibandonij</i>	49
<i>Balayar Sadiq</i>	50
<i>Nicat Dağlar</i>	50
<i>Elmas Hidayəti</i>	51
<i>Fuad Mondiqovij</i>	51

Bə 2016-nə sori tolışə poeziyə qıləy nəzə

Camal Lələzadə,
Şair, tənqidəvon

Camal Lələzadə 1952-nə sori noyabrə manqı 10-də Masallı rəyonı Ğızıləvo diədə bə dınyo omə. 8-nə sinif Ğızıləvo diədə, mionə məktəb Bədəlon diədə orıxınıyəşə. 69-74-nə soronədə BDU filil-oqiyə fakultə sə kardəşə. Yolə ədibon, müəlimon, M.Cəfər, M.Cəlal, B.Vahabzadə, Əli Fəhmi, Ağamusa Axundov, Musa Adilov, T.Hacıyev, Samət Əlizadə, F.Hüseynov, T.Mütəllibov, Seyfulla Əsədullayev iyən co miəllimon bəy dərs doəşone. 8 qılə şeirə, 2 qılə nəsrə kitobış çı çapo beşə. Çı kitobondə 6 qılə tolışə zivonədəyə.

Xızonsoybe. 3 zoə, 1 kinə, 10 nəvə hestışə.

Dəvardə 2016-nə sor bə tarix peqarde. Bı sorədə tolışə ədəbiyot, məxsusən, tolışə poeziyə işte tərəqqe soronədə qıləyni jiyəy. Tolışi ədəbiyot, əsosən, "Tolışon sədo" iyən

2016-nə sori ictimai-ədəbi hadisə hisob bə "Aləm" jurnalədə çap bə, pevilo bə, bə xəlxi rosiniyə bə. İnternetə səyfonədə tolışə ədəbi məhsulon rüjbərüj ziyodbe çəmə fəxarəte. İnternet operativə, ha rüjnəni KİV-e. İyo pevilo, baxş kardə bə ədəbi nümunəon veyni jurnalədə, rüjnomədə vindedəmon. Ədolətinə bivotəmon, internet vey-vey müəllifon, əsəron əhotə kardədə. Əmmo, əmə rüjnomə-jurnalədə əsəron handeyədə, dəvordoniyə şoyşoy, şodkomə hisson de hiç çi müğayisə karde əzınimon. Bədii ədəbiyot bo tolışə xəlxiro əçəy varbe, mevcüdbə qıləy forməye, ictimoi şuuri sıviniyə aləte. Milləti bəştə tarixi, bəştə adət-ənənəon, bəştə ğədime məxsusu rəğ-rişə oqordoniyə qıləy mənəvi-bədii mühite. Tolışi poeziyə həməni çəmə doğmə mənəvi mühit, bə milləti mənəvi daməron xun jə transformatore.

Dəvardə sorədə "Tolışon sədo" rüjnomə 6, "Aləm" jurnalı 4 nümrə çapo beşə. Bı nümrəonədə xəyli şe'r, hekoyə, publisistə məğaləon, folklorə nümunəon iyən co materialon çapo beşən. Pidəme ki, bı barədə sıxan vote, qəp jəy çı tolışə şe'ronku bino bıkəm. Dəvardə sori sıftədə de Vüqar Həmati təşkilatətine "Tolışə şairon" internet qrup okardəbe və şe'rə müsabiğə dəvoniyyəbe. Im şe'rə müsabiğə təşkil karde bə yolə mərəği səbəb be. Müsabiğədə xəyli mə'noynə şe'ron bə məydon beşən. Şairondə Elvaris Əliyev, Aytən Eyvazon və M.Likməkani 1-3-nə vırə qətişone və çı müsabiğə şeron "Tolışon sədo" rüjnomədə çap ben. Sıvo bimi, bə ğalibon çı Respublikə Tolışi Mədəniyyət Mərkəzi nomo fəxri fərmon və "Tolışon Sədo" rüjnomə nomo tərəfnomə təğdim kardə be. Ümumi qıləy fik hosil be ki, müsabiğə dəvone ve çokə hadisəye, ğələm soybon bə hərəkət vard-

edə. Təşkilatəvon şair Vüqar Həmati zəhmət bə tarifon layiğə. Bəmi jıqo omedə ki, 2016-nə sori tolişi poeziyədə ən məhsuldarə şairon Xanəli Tolış, Bəxtiyar Rüşin iyən ki, V.Həmatiyə. Roste, RUFət Mondiqo, İ.Habil, Fuad Mondiqovij iyən co şaironən de ofəyəmoni fəol məşğul bən, əncəx, Bəxtiyar Rüşin dəvardə sorədə işte ilhomi aspi çok roməşe, işte şe'ri əsiron hejo şo kardəşe. Müəllifi xüsusən məhəbbəti mevzuədə nıvıştə şe'ron qıləy yolə məhəbbəti ranqberanq dəşe əhvoli, ğəm-ğüssə, sa-sa fik-xəyolon lakonol şıklədə, bədii formədə, de şinə frazaon, misron, beyton, bəndon bəçəmə yod həkk kardəşe:

**Tı bivot, az betı bə kovrə bışom,
Nilədə ğərg bıbum, xılədə eşom?
Oxo, mı pidəmbe bəştı dıl dəşom,
İşte dılı kəybon bomo vi karde!**

Şairi "Voteş tınım pidəmni", "Az bım, tıbiş", "Bebəfo", "Az yodo beşem", "Aləm çımı dardonku holiye, zındəş", "Yarıdıləbardım vindıme", "Boçi çımı səlom becəvob haşte" iyən co şe'ron çı aşığı sütə dili hartərəfin bə əhandon edaştedə. Tolışi şe'ri reçinəti, nəğməvon be, zıvoni zənqinəti çı B. Rüşini poeziyədə təkror-təkror müşahidə kardedəmon. B. Rüşini poeziyə milləti zıvoni, mənəviyyəti təmsil karde ğüdrətədəye. B. Rüşini əncəx bənə məhəbbətə şairi təğdim karde düz ni. B. Rüşin həməni çəmə ictimoi jimoni parazitonən çok vindedə. Şairi "Jıqo bızın nızmə bandon tı soxtə" şe'ri bimi əyoni sübute.

Tolışi şe'ri sütünono qıləyən Xanəli Tolışe. Əy dəvərdə sorən bənə navonnə soron bəştə əhandon tojə-tojə erməğonon doəşe. Şair həm ictimai, həməni məhəbbəti mevzuədə diğğəti cəlb kardə şe'ron yodiqor noəşe. "Boy bə Tolış", "Bızın iştən iştəni" şe'ronədə milli iftixor hisson odəmi bəştə okırdən. "Bə tolişi qəpımon jə" şe'rədə bə dınyo tarixi de tolişi diəkardə bedə:

**İnə zıvon dardi dəvo,
Bə conımon doydə şifo,
Dədə Odəm, nənə Həvvo,
Bə tolişi qəpışon jə.**

**Atropati handə bəmə,
Boboki band mandə bəmə,
Vətənədə ico həmə?
Bə tolişi qəpışon jə.**

Çı X. Tolışi ofəyəmoni ən marəğinə hissən əçəy bəçəmə kanə mahne həvooon peğandə şe'ronin. Bı sahədə çı Xanəli misl nişe. Həyf ki, çəmə müğənnion, əhandon imi çok fəmedənin, lozimbə diğğəti nüşo doydənin. 2016-nə sorədə çı şairi "Hay bəfomandə bandon", "Şimon ki, şimon", "Vəskinə" iyən co mahne mətnon har qılə ve çokə, mükəmmələ şe'rin və nüşo doydən ki, X. Tolış hələ bı sahədə ve ko karde iqtidarədəye:

**Məcnun azim, Leyli tınış, Vəskinə,
Qıləy azim, qıləy tınış, Vəskinə!
Kəy xıvandin həmronomon həmməni,
Coyli azim, coyli tınış, Vəskinə !**

Bə 77 sini ovaştə ustodi-əzəmi - bə Xanəli Tolışi sa jiye orzü kardedəmon. Bıdə çı tolişi poeziyə məşəl hejo əçəy dostonədə bıvəşo!

Çı V. Həmati həxədə jurnalı dəvərdə nümrədə işte dumoton, fikon de əhandon baxş kardəmbe. İyo iqlə imi ğeyd karde pidəme ki, çı tolişi poeziyə xəritədə iyən ictimoi fikədə V. Həmati bənə qıləy poeziyə məkoni işte vırə ve vaxte ki, qətəşe. Həməni ki, əy deştə çap kardə "Aləm" jurnalınə bo istedadon hıvüjə kəybə okardəşe. Xıdo bəy firsət bıdo!

2016-nə sori nəşronədə şair RUFət Mondiqo (Baxşiyev) rə-rə vindəbimon. Zənn kardedəm ki, əv işte şe'ronədə bə jimoni mə'no, bə mevzu hikməti de filosofanə nəzə diə kardedə. Şairi "Şəvi mehmon" şe'rədə ha bəndi oxoyədə bə "Gemış qındə betonədə" misro vey niğilə mənəodəye. Im qemij çı zəmonə qemije:

**Pencəm edoy mı çand bəjən,
Onı bıryəy sədo ijən,
Bəni vaqi in qemijən.
Züzdə pencə şışonədə,
Qemij qındə betonədə.**

Şe'r orijinale, əmmo, bəçımı yod çı Ə. Cəmilli qıləy misro dəşədə: "Çöldə isə bütün gücə külək tufan qopartdı". R. Mondiqo "Səm beşdəni, şəv dəme, ya dəmim az" şe'ri de mükəmməl poetik texnoloqiyə, de ilhomi nıvıştə bə. Şe'rədə inson, zəmonə ıştənədə əks kardə bənə qıləy təlatüminə dıyo təsvir bedə. Bəmi jıqo omedə ki, Rüfət Mondiqo poeziyə dınyo hələ qırd obəni. Bəvə kardədəm ki, im poetik dınyo bə dınyo çətinəti diyə nibəkərdə, ıştə kəybə bo şe'rpərəston obəkərdə.

Davərdə sorədə kam çap bə şairono qıləyən İlyasi Habile. Şe'rə müsabiğədə deştə "Çe xosə zımostone" şe'ri ıstırok kardə im şairi deminə ico vey odəmi ğalibon resədə vinde pidəmonbe. Şairi çı Tolışi di zımostonə fəslı həzo reçinəti şəş bəndədə de zənqinə leksikə vəsf kardəşe. Və yaxud "Tolışon sədo" rüjnomə pençminə nümredə çap bə "Ümri kərvon" şe'ri bə dınyo nomerdə sıfəti jə bə qıləy şilliyə. "In kərvon əməni bə kovrə bardə" parsi şairi bəşəri norohətəti ifodəyə və im norohətəti əməni həmmə lovnıdə. İlyasi Habili "Çı tolışi yolə şairi okardə ğafiyə dümo" şe'ri tam müstəğilə şe're. İştən ıştəni tənğid çəy ofəyəmonədə bənə sə xətti dəvardədə:

**Əştıyon bo yəndı abrüon bo səy,
"Haləsəyə, panəsəy, qılminəsəy,"
Dımjonomon, noləmon, nifin məsəy,
Qıynə lolə vo, obəni qəvon bə xəy,
Bo hardero jiyedən, çəvon bə xəy.**

Orzü kardədəmon ki, İ Habil məhsuldarə şair bıbu, əmmo, şe'ri sambali, kefiyəti kam nıko.

2016-nə sorədə bənav beşə şairono qıləyən Fuad Mondiqovoje. "Soyb bı-

mandən bəştə milki" şe'rədə vətənpıəti, "Şinə bo" şe'rədə iəti, həmrəyəti, "Zəmon həmon zəmon ni" şe'rədə xəlxı bə oğəti vanqkarde vanq heste. "Ço şedəniş bo vindemon bə Vətən" şe'r bə Vətəni tərəkardə həzo-həzo insonon həsr bə.

**Çəş kardədəş bıcardoş, tını bıbən,
Ço şedəniş bo vindemon bo Vətən?**

Fuadi de ictimoi fikonnə pur bə şe'ron təsirinin. Şairi ictimoi mə'noynə şe'ron dığğəti bəsə coqlə şe'ronsə vey kəşədən.

Şairi "In dınyo çoknə dınyoye", " Bıstən bomı ə kinə" şe'ronən səmimi şe'ronin.

Poeziyə nığıləti pidəçe. Jimoni hartərəfinə təsvir ıştənən poetik təsvir, bə sıxani, bə zıvoni məhrəmət tələb kardədə. Çı poeziyə folklori təbəğə, klassik ədəbiyot təbəğon hestışe. Sıvo bımonən şair bəpe çı ımrüjnə jimoni fəlsəfə, məntiği dərk bıko. Şairi fəhm navi vinde züədəyə. Çı Baləddin Veşo həxədə fik kardəyədə im dümoton dəvonedəm.

İstedadinə şair B.Veşo şe'ron veyən çapo beşənin. Bakam interneti səyfonədə rohət ko karde çəy bə mətbuati səyfon beşə arzuş kam kardə. "Aləm" jurnalədə əçəy "Yolon joqo votəşone" sərləvhə jıədə doə yolon sıxanon bə çəmə ədəbiyoti qıləy nəcibə xidməte. Bı sahədə C. Əliyevi bino kardə ko dəvom karde vey vacibə məsələyə. "Aləm"i iminə nümredə beşə şe'ron ve sambalinə, çokə mənoədə qonə şe'ronin. "İjən rüjon şoyvo kardə vaxt omə" şe'rədə çı əvəsori omeku insonədə bamal təbi şodkoməti, "Ümür səbe, ro sə nibe" şe'rədə jimoni sərt həğigəton, "Qıley açinə kijəm " şe'rədə isə çı savdo bə dili baxş kardə ğəmon arsiku bəhs kardədə, dili sehbəton deəmə baxş kardədə. Çı B. Veşo şe'ron mahiyətədə çe M. Fuzuli bu omedə:

**Ğədo bəxtədə jəydə şum,
Ranqinə dardon doydə tum.
Zinedənim çüne bışum,
Çı coəti tarsı dasto.**

B.Veşo işte ofəyəmoni komilə devri jiyədə və əmə, əlbəttə, ha rüj eçəy bı devrədə ofəy kardə şe'ron intizoədəmon.

Davərdə sori poeziyə almanəxədə Xilqəti gəzəlön məxsusi gəyd karde lozime. "Məndə tofiğ olsa, bu duşvari asan eylərəm" votə Füzuli çoknə çı fars ədəbi ən'ənon dilədə tırki nıvişte hoston kardışe, Xilqətiən tolişi zivonədə komilə gəzəlön nıvişte-nıvişte çı tolişi zivoni nəhənqəti bə miyonə noşe.

**Şon votedən bı zivoni, şon çiçe,
Zındəni hiç kəs çı təme in zivon.**

"Lanqe-lanqe vitdəm" gəzələdə de mə'no pur bə daxili gəfiyon, "Bomino" gəzələdə nikbinə ruh, "Canq bakan" gəzələdə isə bə imom Əli şəxsiyyəti poetik ehtiom nüşo doə Xilqəti ofəyəmonədə odəmi valeh kardə cəhəton ve hestin. Çə cəhətonədə qıləyən ime ki, şair məhəbbəti mevzuədə nıvişte gəzəlönədə bə realizmi sadiğ mandə, təşbehon çı Tolişi jomonədə, təbiyyətədə vardedə. Məsələn, "Məndəni tov dilədəm ki bijənom az, bəsə sor" gəzələdə bı beyton nəzə səğandəmon:

**Dırniəme işte səy az, boy, bəmi divonə
məvot,**

**Qınyəbu tir bə pərəndə, pevolo kard-
edə por.**

**...Ujənən vindeme səy muş bəsə çəy
xoli səpe,**

**Şur bəbe anqıə boğ, anqı kəno qırdə
bə şor.**

Xilqət tolişi poeziyədə işte tarixi missiyə bə vıre rosnədə, İnşallah, Xıdo bəy firsət bədo iyən işte aziz-girami xəlxi şo bakarde.

Mirfəyaz Likməkani "Qəzovəti-bərnəme-yi-hə" təmsili kam-kam icod bə təmsilonədəye. 2014-nə sorədə nıvişte bə təmsil 2016-nə sorədə bə əhandon ixtiyor doə bə. Vişədə həyvonat aləmi timsolədə çəmə cəmiyyəti mənfurə aybon tənğid karde

cəsorət numayiş kardəşe. Satirikə iste'dod bı sahat bə çəmiyyəti ve lozime, əvə şair bəpe çəy təbiyyətdə bə im cəhəti bə toje satirikə əsəron nıvişte həsr bıkəy. "Gərəz hıtey çəmə dastdə çiç omdə"şe'rədə çəmə milli nəxoşəti-kıvoləti bə otəş qətə bedə, bə jıqo qıləy gənoət omedə ki, ozodəti ro şəxsi mə'nofe rəhbər qəteku imtino tələb kardədə. "Moə zivon" aktualə şe're. "Konco mandış, çımı Leyla" şeəri həğiği qıləy mahneye:

**Qətedəm zono de vanqo,
Bəmedəm coyli ha şanqo,
Konco mandış, çımı Leyla?
Mını bıstən gəmi çanqo.**

Ofəyəmon dəvomin şikilədə inkişof kardə, bə cəmiyyəti anqıl, daxili qıləy prəse. Bəy bıqonə mande şairi bə dumo şıdoydə. Əlbəttə, maddi qıləy dərəməd çəş kardə nıbə şairəti insoniku fədokorəti tələb kardədə. Şer, hekoyə nıvişte sıvo mənəvi qıləy zevqi iyən rohətəti hiç çı doydəni. Əmmo, işte xəlxi bə məhv düçor be vinde çanə dəhşətinə koe. Im ənədə əzob-əziyyət həmmə bəçəy qorəşe ki, xəlxi çəş okəo, bəştə zivoni, bəştə tarixi soyb beşo. Çımiku imtino karde bə vicdoni xəyonəte, çı rüşin-fik beku dast kəşeye. De əğidə bə ədəbiyyot omə şair-ənıvişt Aytən Eyvazon dəvardə sori sıftədə şe'rə müsabiğədə de "Nəvüzə id" şe'ri diminə vıre qətışe. "Dili sədo" romanı müəllif bənə şairi oxonnə devronədə xəyli şe'r nıviştəşe. "Aləm" jurnalı seminə nümrədə Aytəni mərağinə poeziyə nümunəon doə bən. Bə poeziyə xüsusi mərağ iyən məhəbbəti əviş bə poeziyə roon vardəşe. Rübərüb inkişof kardə şairə "Bəbe" şe'rədə zəmonə iyən cəmiyyəti itti-hom kardədə. "Gəddor bə" şe'rədə devri əxlaq bədii formədə rədd kardə bedə. Aytəni bə gəzəl janriən xüsusi rəğbət həstışe. Əçəy nıviştəyon nüşo doydən ki, əv bı sahədən yolə ovandətion dərəməd karde bəzine.

Dəvardə sori tolişi poeziyə xəritədə işte

nomi nıvıştə şairono qıləyən Mehsun Perzəye. Şe'r-şe'r bənav şe şair ıştə vətəni doǵmə təbiəti, dədə-boboon çokə əxlaqi kefiyəton vəsf kardedə. Şairi ixtisasiri ədəbiyot odəmi be əy bə klassik ədəbiyoti tikəyən mehkəm anqıl kardəşe. Çimi müs-bətə tə'siri şairi "Mey bıdə aşıǵ", "Şəvi nimə" şe'ronədə vindedəmon. "Əǵıləti" şe'ri de xatirə şinə zıvoni nıvıştə bə. Mehsun Perzə co çap bə şe'ronən bəmə əsos doydən ki, bəyku çımibəçəton əncəx komilə şe'ron çəş bıkəmon. Mandəqılə çokion bedən, bevəcion sa qılən bıbon, peşo bə yod dəşədənən.

Əlbəttə, qıləy məǵalədə həmmə müəllifon ğeyd karde çətinə. Tolışi poeziyə tarixədə A. Bayrami tədǵıǵaton ısetən bəmə, bə mərəǵəkon ro nüšo doydən. "Tolışon sədo" rüjnomə har nümrədə, internet saytondə əmə bəçəy bə şairon movardə rüji, bə yubileyon həsr karde məǵaləon hande vədiş kardəmonə. Tolışi şe'ri kanə nəslı numayəndon A Bayrami, Ə Nasir, N.Tolışi, C.Lələzoə iyən co şairon ısetən ıştə ofəyəmoni dəvom kardedən, çoknə bəvotən, bə poeziyə ocəǵi ıştə şe'rə "izımon" şıdoydən, tolışi poeziyə otəş de di-se nəslı zü vəşədə və şe-şe ıştə rüşnə bə diyəroon eǵandədə.

İlham İlhami bo qədə əǵlon nıvıştə mə'noynə təmsilon, Əli Heydər Babayevi vətəni tərənnüm kardə şe'on, Rafiq Muradi bə əxlaqi komiləti vanqkardə əsəron, Elmas Hidayəti zərifə poeziyə nümunəon iyən co şairə həmrən nıvıştəyon sübut kardedən ki, çətinə şəraitədə, beimkonə vəziyətdə oqəy-üskükəti mühitədən bıbo, tolışi poeziyə inkişof kardedə, ro şədə.

Ədəbiyotədə, poeziyədə ədəbi nəslon bə iyəndı hartərəfin anqıl bedən. Maştənə rüjiş nıbə ədəbiyot bə marde məhkumə. Bı mə'noədə tolışi poeziyə bə maştə de yolə umu diyə kardedə. Ha sor bə çəmə ədəbiyat çand qılə tojə-tojə cıvonon omedən, beşübhe, ım proses bə sıxani dınyo əvəsori həvosoti vardədə. Çimi xəy bə i sor ne, da-ponzə sori bəpeş çok vinde

bəbe. Liki rəyono 14 sininə Sadiq Haqqverdiyevi dəvardə sorədə "Aləm" jurnalədə çapo beşə şe'ron subut kardedən ki, çəmə xəlxi mə'nəvi varison hejo bən, ısetən hestin. Çı Sadiqi ım fik ve çoke ki, votedə, "çəmə reçinə təbiyəti rəsmiş kəşe pidəşe". 14 sininə şair doǵmə tolışə təbiyəti tərənnüm kardedə:

**Poz omedə, voş voydə,
Hır bə zəmin şıǵ noydə,
Məholi ranq dəqiş bə,
Bənə vəşti bü doydə.**

Sadiqi şe'ron veyni təbiyəti mevzüdə. ımən təbiyə. Təbiyəti dəǵıǵ müşahidəon bə Sadiqi şe'ron tojə obrazon vardədən. Mü-taliə, müşahidə iyən zəhmətkəşəti Sadiqi hüksmən bə yolə ədəbiyot bəvarde və ıştənən yolə ədəbiyoti ofəy kardəkəsonədə qıləy bəbe.

Əlbəttə, dəvardə sorədə nıvıştə bə, çapo beşə şe'ron həmmə i səviyədə bənin. Beo-brazə şe'ron, mətləbi bə hədəərə vıre dıroz kardə nəzmon kamnin. Sa kərə votə bə ki, sənəti dışmen co şairi təkror kardəye. Çap be çokə çıye, əmmo, əsos məsələ çok nıvıştəye, bə dil dəşəye, bə zəmonə əsos ruhi uyğun beye. Əsl poeziyə bə dınyo omə rüjiku əbədiyəti dərəməud kardedə, de zü, çıǵın-çəǵın peçın kardə bə şe'r ıse bə dınyo omə rüjiku nəxoşe, əfoli xərob kardedə.

Bəmə çəmə xəlxi ən ali hisson, mə'nəvi aləmi, ozodəti eşǵi tərənnüm kardə poeziyə lozime. Çı Z.Əhmədzodə, çı T. İlhomı, çı X.Tolışi, çı Vəlişah, çı Əli Nasiri iyən co ğü-drətine şairon roy dəvom kardə şairon ım rüj bəmə bənə nuni, bənə ovi lozimin. Dəvardə sori poeziyə nüšo doydə ki, jıqo poeziyə hestımone və ım poeziyə maştə ıştə sədo ım rüjnənisen qur bebəkardə.

ım məǵalə əncəx bə tolışi zıvonədə nıvıştəbə şe'ron həsr bə. Çəmə şairon bə tırki nıvıştə şe'ronən tolışi poeziyə conıbə hissən. ım qıləy co tədǵıǵati mevzuyə.

Rafiq Cəlilov,
Məxsusi bo "ALƏM" jurnalı

Har zivoni işte məxsusi gəydəş heste, kali zivonədə, məsələn inqilisi zivonədə sıxanon vırə dəqiş karde bedəni, əmo boy urisi zivonədə sıxanon vırə çənnə pidə dəqişkə, hiççi dəqiş bedəni. Bı jıqo zivonon "sərbəstə zivon"ən votedən, yəne sıxani vıron sərbəstin. Fel sıxani navadən ome bəzne, kutədən. Tolışi zivoniyən bə "sərbəstə zivon"on dilə dənoy bəbe. Məsələn:

Az detı bə ro nibəşem.

Az nibəşem detı bə ro.

Bə ro detı az nibəşem. və s.

Sıxanı bımədə ni, hiç bı barədə nıvışte fikədən nim, əmo arədə vindedəş ki, kali "zivondoron" hukm kardədən ki, "fel filonə riyədə omənine, xəbə filonə riyədə", arada bı zivondoron vote pidəme ki, işte zəhməti həyf məkən, Tolışi zivon de həzo soron jıqo omə, jıqoən bəşe, şımə zəhmət boşməro bəndinə....

... Çı tərəfoən vindedəş əlifbo həsəbəs eqınyə. İ dastə votedə "kirili bınıvıştəmon", i dastə votedə "hejo latini çoke", i dastəən votedə "de latini bınıvıştəmon, əmo tolışi şirifti dəqişkəmon", yəne "j" "y" bıbu, "y" "i" bıbu və s. De kirili votəkəson koyım ni, koncosə rost votedən, əmo bə nəzə səyədə ki, veyə tolış İronədə jıydə və boəvonro latini nıvışte kirili nıvıştesə hostone, ijən oqardədəş latini əlifbo səpe. Əmo iyoən "j","y" məsələ pandovnedən. Çəmə gurbinə duston, hələ iştəni i kərə 2-minnə sinfi əğili vırədə bınən, diyəkən çoknə bedə? Əğil tırki zivonədə bı hərfi "y" bıvoto, tolışi zəvonədə "i"? Şəş sininə əğili sə ənnə bo peqəte

ZIVONI QƏNCİNƏTİ

bəzne? Az bə hiç xonəxo məsləhət doy pidəmi, əmo az hisob kardədən ki, in əlifbo həsəbəsi oqətəmon çoke. Çı tolışi ənnə problemış heste ki, hiç bə əlifbo vırə rəsədəni...

...Arada vindedəş ki, bəmi ovarədədən ki, "filon sıxani mənə çiçə?", zınyədə votedəm, nızneyədə iştəku Amerika okardədənim, votedəm ki, zinedənim. Bı nezonədə bəmi tolışi kiyəsəku pars doşone, əslədə az bı parsi "Tolışon Sədo" rujnədəmə cəvob doəmbe, əmo hisob kardədən ki, im kiyəsə qəp bo "ALƏM" jurnalı handəkəsonən marağın bəbe.

Əmə kiyəsədə "nimçə", "çamçə" iyən "keçə" sıxanon oko doydəmon. Vində bedə ki, çı se qılə sıxani seynənən rişə "çə"ye. Bəvədə "çə" çiçə? Bı parsi cəvob nıdəy bə qıləy haşıyyə dəvardom. Əğilbim, bə Liki Barzəvu mehmon şəbimən, peş hard-bırəvi çəmə ve sininə siprişə-piyəjenə xala bəmi ovarde:

- Botıro i çə duynəaş biyəm?

Votme "gətirin". (əğlətiyədə tolışi qəp jəy zinedənibim)

Xala qıləy yolə gəbadə duynəaş vardışe, əmo çə ba çəş çiydəniyə. Votme: - Xala, bəs çə hanı? Siprişə-piyəjen xəyli zəvilə sırə kardışe, ə yolə gəbi bəmi nişon doşe, votşe:

- Çə imeyənı çımı bala...

İsət əmə çı "çə" sıxani mənə zinedəmon, yəne yolə, ovinə xorək hardero bə məydon vardəbə gəb. Əqəm əmə "çə" sıxani mənə zınəmonesə, bəvədə boəmə "çamçə" sıxani okarde lap hoston bəbe. "Çam – çə", yəne "de i çam jəy çə pur karde conəvə", bəvədə "keçə" çiçə? "Ke – çə", yəne "çəku peqəte conəvə", "nimçə"ənki lap hostone sıxane: Çı çə nimə! Bo hişkə xorək hardero bə miyon vardə bedə....

... Xosə əhandon! Tolışi zivonədə jıqo qəncinə sıxanon veyin, bovəkən, dınyo hiç zivonədə jıqo bə i yəndı anqıl bə sıxanon nin! Tolışi zivon qıləy xəzinəyə, əmə əqəm bı xəzinə soyb benışəmon be xəzinə (bə zivon) bəndinəmon. Bəştə zivoni soyb beşe lozime....

TOLIŞI FOLKLOR

Yolon sıxan

Tolişi folklori ən gədimə janrono, çı xəlxi şifohi ədəbiyoti ən ve pevlobə janrono qıləyən yolon sıxan və məsəlonin. Im janr ve niğıl və hıvüjə mə'noon ifadə kardə janre. Yolon sıxanon və məsəlon çı tolişə xəlxi mübarizə, çəy zəhməti, çəy təcrübə, çəy dınyovinde həxədə qıləy janre. Im janr çı tolişə xəlxi lap gədimə devronədə jiyə vaxtonədə bə meydon omə. Əve, tolişə yolon sıxanon və məsəlonədə bə həmə devron aid əlaməton, nişonəon hestin. Tolişon işte jimoni, təbiyəti həxədə bə təcrübəon, işte zınəyon bədii formədə ifadə kardəşone və tosbə im rüjnəni rüj vardeşone. Əlbəttə, çəmə folklori co janronədən imon hestin, əncəx fərğ əve ki, yolon sıxanon və məsəlonədə im bədii ifadəon kirtə formədə ifadə kardəbən. Yolon sıxanon şifohi nitqədə və nıviştəynə ədəbiyotədə ve oko doəbə, idi, bə'zən tikəy ve cümləono ibarət hikmətinə sıxanonin. Im janr çı tolişə xəlxi həyati, jimoni, ailə-məişəti, əmək fəaliyyətinə əloğədo qıləy kirtə forməynə, hıvüjə mə'noynə janre. Tolişə yolon sıxanon və məsəlon bə həyati, jimoni müxtəlif sahəon aidin. Tolişə xəlq işte dınyovinde, deştə təcrübəonnə bə dast vardə nəticəon, əxlaqitərbiyəvi fikon de yolon sıxanon vasitənə ifadə kardədə. Əve, tolişon de yəndinə qəp jəyədə, deyəndinə sıxan kardeyədə işte votəninon, işte votə fiki həniyən tə'sirin karderə qorəş ve yolon sıxanonku, məsəlonku istifodə kardədən. Çı tolişon yolon sıxanon və məsəlonədə bılındə mə'no, çəkə bədii formə, emosional tə'sir gıvve heste.

İ. İbrahim "Yolon sıxanon və məsəlon" I kitob, Boku, 1961, səh 118-də gəyd kardədə ki, bə yolon sıxani orison "ibretinə sıxan", "kəşinə sıxan", "ğızılə sıxan" votedən. Şərgi xəlxon "zıvoni qülzar", "bə toğ pevoniyəni bə mirvari", yunanon iyən roməviyon "hakim

fikon", italiyəviyon "xəlxi məktəb", ispaniyəviyon "ruhi təbiyə", inqilison və fransaviyon "çı tərcübə bar" və s. nomon votədən.

M. Qorki nıviştədə: "Ən yolə hikmət çı sıxani soyətiyə. Yolon sıxanon və nəğməon həmişə kirt bedən, əmmo, bəvonədə çı kitobi puri ağıl və hiss heste". Gərəz bimi, M. Qorki işte "Mı nıvişte çokonə omütinə" nomədə məğalədə gəyd kardədə ki, yolon sıxan və məsəlon çı zəhmətəkəşə xəlxi həmə jimoni, ictimai-tarixi tərcübə nümünəvi surətədə ifadə kardədə. Bo əniştişonro de materialonnə, yə'ne de yolon sıxanon və məsəlonnə oşno be, bəvon bələd be ve zəruriyə.

"Azərbaycan şifahi xəlxi ədəbiyot" kitobədə nıviştə bə ki, məşhur orisə zıvonşünos B. İ. Dal işte ümüri dirozi de yolon sıxanon və məsəlon omütənə, cəm kardənə, bəştə xəlxi rosinənə məşğul bə. Əv, çı yolon məsəlonnə çı yolon sıxanon arədə bə fərği həxədə jıqo

nıvıstedə: " Yolon məsəl çı xəlxi zıvonədə nəvə, əncəx hələ təmom yolon sıxani təşkil nıkardə, səlis, kirt qəp jəye. Yolon məsəlon xəlxi zıvonədə, çəy ifadəonədə gəbulbə nəsihəton, şərti qəp jəy tərzi, adi ifodə üsule". Bı tərifi əsosən, bəbe vote ki, yolon sıxan və məsəlon bə formə və zahiri xüsusiyyəton qorəş ne, məhz bəştə məzmunon qorəş yəndiku fərğinin. Im məzmun fərği qıləy ve hırdə çiyə ki, bə çaş çiyedəni. Əve, ənıvıştəton ve vaxti imoni bəyəndi jəydən. Yolon sıxanon fiki tam ifadə kardedə, bəvonədə fikri nıgılləti mühüm vıre qətedə. Əncəx yolon məsəlon ve vaxti bə kənkret hadisəon aid bedən, notəmom fik ifodə kardedən. Əqəm yolon sıxanonədə mühakimə tam və hartərəfin bedəbusə, yolon məsəlonədə bə hadisə işorə jə bedə, çəy nom qətə bedə, əncəx əy təmom kardero ehtiyoc bedə. Yolon məsəlon bə'zən bə nomə'lum çiyə hadisə izahat doyro istifodə bə populyar qıləy janre.

Əlbəttə ki, tolışə yolon sıxanonə yolon məsəlon arədəbə fərğinə cəhəton qıləy yolə mevzuyə. Hələ ki, tolışə folklori həxədə nıvıştəbə nıvıştəyonədə çı fərği barədə hiç ənıvıştə gəyd bəmi rast oməni.

Yolon sıxanon və məsəlon kali vaxtonədə həqiqi mə'noədə, kali vaxtonədə məcozi mə'noədə oko doə bedən. Tolışi yolon sıxanon və məsəlon veyni məcozi mə'noədə oko doə bən. Məcozi mənoədə oko doə bə yolon sıxanon imonin: "Mardə iştənbəsə bıbu, kəfəni bəcüye", "Büməlarzi hi çı nıkardışe, pıç-pıçı məholiş xərobə karde", "Oqınıyə neqo bəvote: qosın bə sıği dəbə", "Ağılı vadə bə nav, iştənən eğin çəy dümo", "Şəytoni donəsə nımoj votedə", "Vəşiyənə kijə hanədə çinə bəvinde" və s. Bə həğiği mənoədə oko doə bə yolon sıxanon "Do bəştə vərz bəqinə", "Arşiyə kəşi bə qıy ebəğanden", "Şiri balə şir bəbe, lüsi balə lüs bəbe", "Bəştə zü diyə bıkə, şələ peğət", "Asp nıstənəy hor məjən" və s. yolon sıxanon misal varde bəzinemon.

Çı tolışə yolon sıxanon və məsəlonədə mevzü dairə ve hıvüje. Yolon sıxanon və məsəlonədə əsos nəzəri cəlb kardə çiyən əve ki, çəmə xəlxi iştə dınyoədə vində çət-

inətiyonku, imtohononku bə jıqo qıləy gərar omə ki, "Xəlxi əştə, tınən bəşt", "Zımıstoni anbonə toviston pur bəkarden", "Do bəştə vərz bəqinə", "Har sıxani iştə vıre hestışe", "Yol obəğətə, rük pebəğətə", "Xəlxi yodo bekoən, həx yodo benibəka", "Bəştə zü diyə bıkə, şələ peğət".

Çı tolışə yolon sıxanon və məsəlon i poə de dininə əloğədo bə yolon sıxanon və məsəlon təşkil kardedən. De dıgğətinə fik bıdemon, bəvindemon ki, bı yolon sıxanon və məsəlonədə, çəmə xəlxi iştə bə Xıdo bovə karde tam sübut kardedə və iştə Xıdoku komək pidəşe. Əncəx, deminə bərobər, çı şəriəti pardə jıyo niyonbə dıvüvüjə məlloon, avərə din xodimon ifşa kardə bedən, bə tənğidi obyekt peqardedən. "Bo hamsiyə i bıpiyo, Xıdo botı da bərosne", "Xıdo bə bandi diə bəkardə, bəy va bəje", "Axuni məllo bəqəm nıkardışe, məlloən axun, səydoni hiç qılə", "Əzroil iştə nomi bəd əkəni", "Xıdo həxi bə nohəx ədəni" və s. yolon sıxanon bımi misal nüço doy bəbe.

Bə tolışə tarixi mərağ nüšo doəkəson çok zinedən ki, tolışon çı tarixi həmə devronədə de xarici gəsbkoonə, daxili dışmenonnə mərdonə mübarizə bardəşone, boştə həxiro canq kardəşone. Əve, çəmə şifohi xəlxi ədəbiyyotədə çı dışmenon gəddorəti, beinsofəti, çı zolmə potşoon, bəqon, xanon, əğəon zülmi, əzob-əziyəti həxədə ve yolon sıxanon və məsəlon hestin və bəvon bə nıfrət oşko bə çaş çiyedə. Jıqo yolon sıxanon həmə çı kosibə təbəğə bə varinə təbəğə kardə nıfrət, mübarizə, həmə çə devron iqtisodi tərkibi ifodə kardedən. Bı yolon sıxanon və məsəlonədə diədə jiyəkəson qıvonə məişəti, jimoni, iqtisodi, maddi çətinətion nüšo doə bedən. "Vəşiyəni i sor dəbəkəşe, minnətiş sa sor dəbəkəşe", "Da qılə rodari i qılə lütışon oçinə nızınəy", "Dışmen de ki düst bəbe, bızıno, doy hışkəkə dodüst bəbe", "Bevəcə rüji ümür kam bəbe" və s. ve yolon sıxanon və məsəlon misal varde bəbe.

Çəmə yolon sıxanon iyən məsəlonədə bə kaştəmoni, bə moləvonəti, təsərfəti dair ve nümuneon hestin. Bı tipədə yolon sıxanon və məsəlon veybə səbəb əve ki, tolışon ək-

səriyət, əsasən, de kaştemoni, de moləvonəti, təsərfati məşğul bən. Əlbəttə, bənə "Bənə bircəbiri, nıştdəni çı hır-hiri", "Bəştə soybi penımandə aspi nıxtə dəbəkırınen", "Qo düşə əzını, bəvotə ki, qodüş tanqe", "Çokə asp işte cəvi ve bəkardə, yabue asp işte ğırmoci", "Oqınıyə neqo bəvotə ki, qosın bə sığı dəbə" ve misalon nüşo doy bəzınemon.

Vətəni həxədə, xəlxi həxədə, bə vətəni məhəbbəti mevzuədə yolon sıxanon və məsəlönən bə xüsusi qıləy kefiyəti malikin. Əvoni handeyədə bə jıqo qıləy qənoət omə bedə ki, bə vətəni məhəbbət çı har insoni ən zəruri hissono qıləye. Məsələn, "Xəlxi yodo bekarde, həx yodo benibəka", "Vətəni xərobəən çı vəştisə çoke", "Xəlxi votəy, mübarəke" və s. yolon sıxanon ve-ve hestin.

Düstiyəti, həmroəti, mərdiyəti, biyəti mevzuədə bə yolon sıxanon və məsəlön bə insonon bənə düstiyəti, həmroəti ən çokə kefiyəton təbliğ kardədən. Ve yolon sıxanonədə ğəhrəmonəti, iqidəti tərif kardə bedə, tolışə xəlxi işte baləon, evladon bı ruhədə tərbiyə doydə. "Düst bə odəmi səy diyə bəkardə, dışmen bə odəmi lınqi", "De nomerdi bə taxt beşencəx, de merdi bə ğəv bışı", "Həx çı rosti həmroye", və s. Jıqo misalono ve varde bəbe. Məğalə həcmi bə nəzə səydəm və im misalon kam nıvıştedəm. Ğeyd karde pidəme ki, jurnalı dəvardə nümərəon həməyədə yolon sıxanon və məsəlön dərc kardəme, bə əhandon ehde vadəme. Əqəm həmun yolon sıxanon və məsəlön bahandon, çımı im fiki təsdiğ bəkardəon.

Əncəx, ve təsüf ki, çəmə yolon sıxanon və məsəlön dilədə kali "yolon sıxanonən və məsəlön" hestin ki, əvon peşo devronədə de hiçə niyətinə bəçəmə yolon sıxanon dilə dəğandə bən. Tarixədə deəmənə ico jiyə xəlxon həmə çok zınədən ki, tolışon de həmə xəlxon, deştənə hamsiyə bə xəlxon, deştənə i devlətədə jiyə xəlxonə mehribon, bənə düsti jiyən və çəvon həxədə hejo çokə fikon votəşone. Əncəx, bə Səvet hükümatı vilobe kam mandə devronədə çı milləton, xəlxon dilədə nifaq eğandəro, omə soronədə cəvon iyəndi həxədə hiçə fikon bə məydon bekarde, cəvon arədə dışmenəti tümi

peşandəro kali "yolon sıxanon və məsəlön" bə xəlxon folklor, zıvon, şifahi xəlxi ədəbiyat dəğandəben. Şimə iştənən şahidion ki, sosial şəbəkəonədə çand kərə bə "Tolişi sə sahat donzəku bəpeş ko kardədəni" məsəli qorəş mübahisəon bən. Əlbəttə ki, im çı co xəlxon çəmə həxədə votə kənkret fik ne, çəmə arədə mübahisə, dave eğandəro çı dışmenon bə arə şidoə ifadəye. Çəmə rüşin-fikon, siprişonğn sosial şəbəkədə ve ğeyd kardəşone ki, jıqo ifadəon çəmə arədə noroziyəti eğandəro bə miyonə şidoə bən, əmə bəpe jıqo məsəlönku diyəro bıbəmon, bə həmə xəlxon de hərmətinə nez bıbəmon və bə jıqo ifadəon fik nıdəmon. Çünki, jıqo məsəlön əncəx bəmərə ne, həməən bo co xəlxonro votə bedən. Jıqo misalono ve varde bəbe və "yolon sıxanon və məsəlön" ve hestin: "Tat işte nuni baha, bo coy ko bəka", Tırki bə boğ mahaşt, haştə, boği ohaşt", "Tırki dasto əmone, çıçış vinde, çımine" Hırs dərəsəy, kird dənirəsəy" və s. Bı tipədə bə "məsəlön" oko əvəzi, əvoni çı arəo bekarde lazime ki, bə omə nəslı merıs nımandon. Çünki, əmə pidənıbusə ki, co xəlxi folklorədə, ədəbiyatədə çəmə xəlxi həxədə hiçə fikon, famon bıbun, bəvədə iştən bimi riayət kardəninimon.

Yolon sıxanon və məsəlön qıləy yolə xəzinəye. Şairon, nasiron, sınətkoon hejo bı xəzinə mehtocin. Əvon işte nıvıştəyonədə çı xəzinəku istifadə kardəşone və həməən çı janri işte çokə fikon ğeyd kardəşone. Çı Zülfüqar Əhmədzodə, Tofiq İlham, Xanəli Toliş, Vəlişə, Əli Nasir, Nəriman Tolişi, Allahverdi Bayrami, Camal Lələzoə, Nəriman Azəri, Bəxtiyar Rüşini və co şairon nıvıştəyonədə çı yolə xəzinə ğüdrəti vinde bedə.

Əlbəttə ki, çı jıqo qıləy nığilə janri həxədə ve nıvışte bəbe. Xıdo məsləhətinə jurnalı omə nümərəonədə yolon sıxanonə yolon məsəlön arədə bə fərqi həxədə, çəvon qırdə karde iyən tədqiq və nəşr karde həxədə, çəmə ədəbiyatədə çı yolon sıxanon və məsəlön roli həxədə hıvüjə mə'lumat bədom.

**Vüqar Həmati
Lik, Həmat**

Piəjeni zandəqo düşe nızınəşe, votışe qoduş tanqe.
 Arşiyə kəşi çı qıyku ebəvaştən.
 Aspi vadoyədə qəte bəbe, sıxani vadoyədə qəte əbını.
 Aşi ovin qine çı donəqilə kam bekuye.
 Xəsis rısqədə rüen bəqəte.
 Sıpə dümi bıbroş pəs əbını.
 Xıdo bə boklə siyo çaş-bəv doşe, qandım mande süte-süte.
 Qərəğinə biz honiyə çaşmədə ov pebəşome.
 Bə sıbjı ro doşone, bə riş dəşe.
 Aspi hiş harde, həy qıyşon jəy.
 Ələl dəşi, qəzənə beşi.
 Sıpə bəştə dümi diə bəkardə, astə bəkoşe.
 Bo hamsiyəro i bıpiyo, Xıdo botı da bərosinə.
 Xıdo bə bandi diə bəkardə, bəy va bəje.
 Zımıston oməy, bız dəmande larze.
 Pəsim, nıştəm ıştə paşmədə.
 Bevəcə rüji ümür kam bəbe.
 Kəy kələ neqo əbını.
 De i qılə süki handenə rüj o nibəbe.
 Veəzinə lo çı tiko bə tələ ebəqinə.
 Bə həy votşone ıştə mərifəti nişon bıdə, cıftə jəşe.
 Çokə asp bəştə ğırmoc jəy ahaştını.
 Hırsi damon pələ hiye.
 Xıdo həxi bə nohəx ədəni.
 Tovıstonədə soğnədə nıştəkəs, zımıstonədə bo otəşiro bənəve.
 Dıyo de sıpə qəvi mırdol əbını.
 Çaş bəştə piəkəsi diə bəkade.
 Mor bəhıte, dışmen əhıtni.
 Sor heste bə i rüji bəqne, rüj heste bə sa sori.
 Ov çı rükiye, ro çı yoliye.
 Pişiqi qəv bə anqivnə qulə nırəsiy, voteşe tırşe.
 Kəvşənədə pəse, kədə neci.
 Sixan bənə voşıye, ya bərəkət vardedə, ya fəlokət.
 Anqülü nıştə bo sığiro bəmedə.
 Qo marde, qoduş arşiyəy.
 Sığı soğınə sərın bəbe.
 Odəmi sıxaniku bəqəten, həyvoni şoxiku.
 Şinə sıxan osnə kəybon obəkardə.
 Mor çı odəmi poşnə çaş bəka, odəm çı mori səy.
 Aspi nıstənə hor mədüt.
 Cını qətəkəs niş, cınon bəştə sə qırdə məkə.
 Kəcələ eşi, doy biredəm.
 Neçi bəzüze, ıştə balon bəştə sə qırdə bəkardə.
 Hə bəzıre, ıştə to pəydo bəkardə.
 Dınyo həmə qırdə bıbo, zü ijən bə zandə jeni bərəse.
 Zıvon bo səyro bəloye.
 Bə sıbjı ro doşone, bə riş dəşe.
 Jiyo nıştədəni, piyoən bəyro vıre ni.
 Jıqoo dədəm vay, jəqo nənəm vay.
 İ rüj çı osınə kəybən bə çuə kəybə ko eqinedə.

Kədə şire, kəvşənədə şəğol.
 Hamsiyə hamsiyə bıbu, kuə kinə bə şu bəşe.
 Bə yoli qüş nıdoə kəs, bə yolə bəloye bəqıne.
 Sırafə do kanduləye bəbə.
 Ğərıbi riş dıroz bəbə, zıvon kırt.
 Baha mıftə, bəje cıftə.
 Ağıl doə kəs ve bəbə, nun doə kəs kam.
 Sıpə ko dərıveye.
 Mı bəvotem lıpər, əv bəvotə qopər.
 Az votedəm osmon, əv votedə rismon.
 Hənək- hənək, oxoyş dəyənək.
 Bə pişiqi qəvi şış nırəsəy, votışe tele.
 İ qılə kəşəbınədə dı qılə zımıstoni əqətnın.
 Do kaştəkəsi ümr dıroz bəbə.
 Bə cüə i kərə ov oməbu ijənən bome.
 Səğır bəməy kükəm kame, sıpə oməy əvışən barde.
 Siyo lo çənədə tadibəsə bıboən, inci ıştə vaxtədə bərəse.
 Mori dümi enıqəto, tını nibəje.
 Yoli sıxan di bəbə, zü bəbə.
 Sıpə ıştəni mırdol əzını.
 Çoki bəkardəş, çoki bəvındəş.
 Həy varde, həy harde.
 Penc anqıştə həmə i bedənin.
 Ko ıştə soybiku bətarse.
 Düst bə odəmi səy diyə bəkardə, dışmen bə odəmi lınqi.
 Məkaşt bəlo, mədıv bəlo.
 Vəşyənə çaş ğəvədə si bəbə.
 Morə bə hıl dənibəvijqiye, dumo ıştə qləy kılə geziən obəkırniye.
 Sıpə qəvi de külə bəqəten.
 Sə tənü nün bəpate, ocizə jen ıştəni obəşande.
 Tojə qülə ov şın bəbə.
 Yol pard bəno, rük dəbəvarde.
 Bə səğri dardi sütəkəs vey bəbə, nun doəkəs əbını.
 Mərd bəvotə mardə heste, qarde ni.
 Həromə mol bənə ovəyzi bome, bənə ovəyzi bəşe.
 Dıl nısüto çaşo ars benibəşe.
 Bə tənbəli votışone kəybə edə, votışe vo ebədo.
 Veəzinə kijə moğnə dılədə civ-civ bəkardə.
 Şiri kıştə, şəğoli harde.
 Sıpə mandə, kütülə dərıvdə.
 Kolə mivə xırtədə bəmande.
 De hite ıştı vıre yol əbını.
 Puliku bəfo bəbəy, dasto bə dast nənəvi.
 Pişiqi dard sıpə bəkıştə.
 Çokə düsti bevəvə rüji bəbə zıne.
 Zındəniş çiç patəşone, votedəş bomıroən i çamçə ekə.
 Axuni məllə bəqəm nıkardışe, məlləən axun, səydoni hiç qılə.
 Əzroil ıştə nomi bəd əkəni.
 Kəçəl çarəkə bıbu boştə səyro bəkardə .
 Bızı şox bəy qoni nibəkardə.

Asp aspi bə ğarz bətirne.
 Hə bəzire iştə to pəydo bəkarde.
 Həşi bebəşe, aləm bəvinde.
 Axməğə odəmi cəvob tam jəye.
 Zandəqo noxəş qini, çəy vırədə hə marde.
 Çəmə kosibəti de darzəni ğəv kandeye.
 Bo həmro çol kandəkəs, iştən bə çol ebəqine.
 Zırno jəkəsi cılmon vo bəkarden.
 Ğonəği çı ğonəği zəhlə bəşe, kəsoybi çəvon ha dı kəsi.
 Ğonəği rüzi Xıdo nav bəy rosinedə.
 Dardi niyon bəkardəş bəmardeş, ğarzi niyon bəkardəş müflis bəbeş.
 Tıku odəm beşo, əcinədə podşo bebəşe.
 Xuni dı xuni əşıştnin.
 Çaş dili ovəynəye.
 Qin bə ğızılı pəydo kay bəbe, qin kardə vaxti əbını.
 Loni kəybə okardiyədə veronən bebəşen, soklonən.
 Həşi iştə pemə vırə bəzne.
 Kijə heste çəy qüjdi baharden, kijə heste bəy qüjd bədon.
 Kandülə do sədo bərk bədo.
 Sürfə reç noğole, çı kəy reç əğile.
 Ha şəvi qləy rüşnə ruj hestişe.
 Qüjd hardə kijə tık şat bəbe.
 İ kəs otəş beədə, i kəsən ov bənine.
 Bə piyozi qədəli diə məkə, bəçəy təvənəti diyə bıkə.
 Qofe melı şəvədə şəş kərə bəzandə, bəvotə besonə conım vay.
 Bə təklifə ğonəğ xüqisən bevəce.
 Dızdə odəm çı dızdə sıpəsən bevəce.
 Dü doydəş, keçəşən pidə.
 Bəxtim ni, təxtim heste.
 Çokiyəti bənə anqıə rəziye, kaşte xol bəje.
 Bəvotən büməlarze, xəsis çı nünə lokə dəbəçike.
 Ha sıpyə riş bəkəs spriş əbını.
 Vizi vizə rınədə qırdə bəkarden.
 Ğonəğ kəsoybi avərə bəkade.
 De nomerdi bə taxt beşencəx, de merdi bə ğəv bışı.
 Vəyədə bəbəme, yasədə bəsire.
 Sıpə həm bətarse, həm bətorsine.
 Boştəro düst pəydo bıkə, dışmen iştən pəydo bəbe.
 Bəştə soybi penımandə asbi nıxtə dəbəkırnen.
 Tənbələ jen ovi peş bəka, bəvotə ki, ruşni bəbe.
 Dırozə doy soqnə kam bəbe.
 Bə kosibi lınqi ğızılə qülə pebəpuşye, ləğı bəje dəbəvarde.
 Ğismətiku vite əbını.
 Qləy çokə odəmi həmmə zinedən, qıləyən bevəcə odəmi.
 Rıvosisə bicə həyvon ni, bə tələ eqniyədə çı lınqo ebəqine.
 İştə vaxti qin kardəkəs iştə bəxti qin bəkardə.
 Bə nodoni ha sıxan bıvot, dənibərəse.
 Dandon bəpıxe, ənq bədəje.
 İ bəvotəş , dı bəməseş.
 Rüə bə rüə anqile.

Dırozə nanqırı bəqəten.
 Sükon mandən sokəlon handedən.
 Nişteyədə süst bedəm, əşteyədə puç bedəm.
 Şəğol çı şiri məclisədə niştene şir əbini.
 Nanqır de nanqırəti çı qüjdiko co be pidənişe.
 Telə zıvon zəhrinə morisə bevəce.
 Mor bəje bəkişte, zıvon bəje əzob bədo.
 Çokə avlod dədə-nənə səbarz bəkade.
 Diyənım sıray, jıqo zınəşone baxtəvərim.
 Küməkijə bə verdiği pəre omütedə.
 Ərbobən şeədə yikəy sipiyə bardədə, kosibiyən.
 Düst heste boəsən bə nave.
 Bo odəmi çokə rüji düst şo bəbe, dışmen ğo bəbe.
 Moə iştəni şı balə roədə bə otəş şobədo, sütım, nibəvote.
 İştə dast, iştə yəxə.
 Vəvu vəvu əbini əçəy eqınıynə kə əy vəvu bəkardə.
 Az doydəm zardi-zardi, tı mardəj boçmı dardi.
 Az votedəm osmon, tı votedəş rismon.
 İştə dardi nıznəkəs co kəsiyən dardi əzini.
 Tatə ovi şanqo bə so şonibədon.
 Ve handəkəs iyən ve nəvəkəs ve bəzıne.
 İştı zınəy botı vəse.
 Çaş çı dili ovəynəye.
 İştə dili bə Xıdo bıdə.
 Sıpon mandən, kütlon dərıvdən.
 Torə hardəkəsi çığırtmə bocışe.
 Müçəkon vındışone aspon nal kardedən iştə lınqonşon rost karde.
 Devlətinə kəy nırə bome, bə arə torə bome.
 Vəvu vardeme ko vıkə, nıvardıme xərə pəlu to bıke.
 Ov bəpe çolo beşo, piyo ekardənə pur əbini.
 Neçi iştə xosiyət bə kəno noşe vəşiku marde.
 Məçiti kəybə ojbe, bəs bə sıpə həyo çiç bəbe?
 Qələ nav bə kovrə bışo, dumoən vəjo bəşe.
 İnsoni kolə şıt diyəşe.
 Bə xəyə ko xəyə vo bijən.
 Boştəro əriştə bırye zındəni, bo co kəsi vırğınə aş patedə.
 Bevəcə jen iştə merdi cəmati dılədə xəcolətəje bəkardə.
 Zıvon dəqijiyədə duzi votedə.
 Saru diyə kardedəm rişe, sape diyə kardedəm bığe.
 Bə sıpə bəçəy soybi qorəş hürmət kardedən.
 Bıriyə do bəştə səmt bəqıne.
 İştə odəm qüjdi bəhə astə bə ivrə qırdə bəkardə, co kəs vlo bəka.
 Bevəcə hamsiyə dasto siyo lo balə pevate nibəzıne.
 Dədə piəy zoə bəbe, nənə piəy kinə bəbe.
 Bəhə çəğənde, bəzneş ki, ğənde.
 Vəşyənə kaq hanədə çinə bəvinde.
 Dast dasti bəşişte, dast obəqarde dimi bəşişte.
 Do ve mivə vardeyədə iştə sə saru bəqəte.
 Ağıl bə yol-rüki diyə kardəni.

REAL ƏHVALAT

Samir İmanov 1981-cil il avqustun 27-də Sumqayıt şəhərində anadan olub. "Serebral İflic" və "Hemofiliya" xəstəliklərindən əziyyət çəkir və 1-ci qrup əlildir. Təhsilini "Sumqayıt Şəhər Evdə Təhsil Məktəbi"də alıb. Əlilliyi olan insanlardan bəhs edən bir neçə kitabın müəllifidir. Bir çox yazı müsabiqəsinin qalibidir. Dəfələrlə Fəxri Fərman, Diplom və digər mükafatlarla təltif edilib. Əlillik faktoru üzrə ixtisaslaşmış Qeyri Hökumət Təşkilatlarında müxtəlif vəzifələrdə çalışıb. Əlilliyi olan insanlara qarşı etiket qaydalarından bəhs edən qısa filmin ssenari müəllifi və rəhbəridir. Əlilliyi olan insanlar üçün yazılmış himnin sözlərinin müəllifidir. Fiziki məhdudiyətli insanlar üçün yaradılmış "www.qartal.org " saytının rəhbəridir. Ailəlidir, bir oğlu var. Devizi: "Fiziki vəziyyətin necə olursa-olsun, ÖZÜNLƏ FƏXR ET" Mail adresi: qartalorg@mail.ru

(Əvvəli jurnalın əvvəlki nömrəsində)

... Bu gün əlilliyi olan insanların cəmiyyət içinə çıxma bilməməsinin əsas səbəblərindən biri də sənin kimi düşünən insanların əngəlli insanlara qarşı olan yanaşma tərzidir. Nəinki fiziki məhdudiyətli, ümumən, fiziki cəhətdən fərqli görünən insanlara qarşı cəmiyyətimizdə birmənalı olmayan münasibət, birbaşa olaraq, əlilliyi olan insanlara mənfi təsir göstərir və onların sosial işlərdə aktivliyini azaldır. Çox təəssüf ki, bir çox insanlar ictimai yerlərdə əlilliyi olan insan gördükdə, buna qəribə hal kimi baxırlar. Hətta bəziləri "Bunun burada nə işi var? Bu vəziyyətdə nə vacib idi?" kimi sözlərlə əlilliyi olan insanı qınayaraq, ona rişxənd edirlər. Ağsaqqal dəhşətsən ee. Başqa nə deyilməli idi ki? Bu şikəst insanın çöl... Əlilliyi olan insanın! – Rasimin babası qətiyyətlə dilləndi. Yaxşı, olsun əlil. Bu əlil insanın çöldə-bayırda nə işi var? Hava almaq istiyir? Eyni havadı dəə, otursun eyvanda istədiyi qədər hava alsın. Day bu vəziyyətdə bu qədər

əziyyəti niyə çəkir? Təhsil almaq üçün desən, inandırıcı deyil. Evdə təhsil məktəbləri bunlara evlərində təhsil verir. İşləməklə bağlıdır desən, heç inandırıcı deyil. Bu dəqiqə qollu-qüvvətli sağlam insanlar iş tapmaqda çətinlik çəkirlər, əlil arabasında oturan biri nə işlə məşğul olacaq ki? Əgər darıxırlarsa, bunun üçün yüzlərlə kanalı olan televizor var, kitablar var. Mən hələ kompyüteri demirəm. İstədikləri qədər başlarını qatıb, vaxtlarını öldürmək üçün vasitələr var. Məncə bu insanlar sadəcə olaraq nə istədiklərini bilmədiklərinə görə küçəyə çıxaraq özlərinə əziyyət verirlər və onları qınayanlar haqlıdırlar. Soruşursan ki, nə deyilməliydi? "Bu vəziyyətdə nə vacib idi ki, çölə çıxmısan?" demək əvəzinə, "Yaxşı eləyib gəzməyə çıxmısan. Adam evdə oturduqca ürəyi sıxılır" demək lazımdır. bu yaxınlarda bir nəfərdən çox gözəl bir şüar eşitdim: "Əlillərin qarşısında əngəl olma. Ya yol çək, ya yoldan çəkil!" Əgər hava eynidirsə, bəs sən burda nə işin var? Eyvanda oturub hər gün gördüyün

mənzərəni seyr edə-edə hava alardın da özün üçün. Sənin fikirləşdiyinin əksinə olaraq, əlilliyi olan insanlar nə elədiklərini çox gözəl bildikləri üçün cəmiyyət arasına çıxırlar. Mən çox sayda fiziki məhdudiyətli insan tanıyıram ki, məşğul olduğu sahədə öz işinin peşəkarına çevrilib. Onlar fiziki məhdudiyətlərini kompensasiya etmək üçün öz işlərində sağlam insanlardan bir baş üstün olmağa çalışırlar ki, buna görə də öz üzərlərində daha çox çalışırlar və özlərini məşğul olduqları sahədə daha çox inkişaf etdirirlər. Bunların arasında rəssam da var, mühəndis də, yazıçı da. Mənim bir tanışım görmə əngəlli olduğu halda 25 ildir ki, tarix müəllimi işləyir. Mən hələ idmançılardan danışmıram. Ümumiyyətlə isə fiziki məhdudiyəti ola-ola uğur qazanan insanlar kifayət qədərdir. Tarixə nəzər salsaq, Əmir Teymur, Avraam Linkoln, Helen Keller və Van Bethoven kimi şəxsiyyətləri görə bilərik. İndiki zamanımızda isə Azərbaycanın fəxri İlham Zəkiyevin, bir ayağı olmadığı halda çox gözəl rəqs etməyi bacaran Hindistanlı Sudha Çandranın, dünyanı heyran qoyan fizik-nəzəriyyəçi, Böyük Britaniyalı Stiven Hokinqin, listedadlı rəssam, türkiyəli Əşrəf Armağanın adlarını çəkə bilərəm. Məncə bu insanlar isti hava şəraitinə, torpağın və suyun olmamasına baxmayaraq, səhrada çiçək açmağı bacaran qızılgülə bənzəyirlər. Mümkünsüzü mümkün edə bildikləri üçün. Sənin kimi düşünən insanlarda əlil insanlara qarşı olan mənfi münasibəti, fikir və düşüncəni mütləq şəkildə dəyişmək lazımdır ki, bu kateqoriyadan olan insanlar ictimai yerlərdə və toplum arasında özlərini rahat hiss etsinlər. Bu qədər insanın fikrini necə dəyişəcəksən? Əlilliyi olan insanlara qarşı olan mənfi yanaşma tərzini dəyişmək üçün telekanallarda əngəlli insanlara həsr olunmuş xüsusi verilişlər təşkil edərək, bu insanların müsbət tərəflərini göstərmək və bu insanları cəmiyyətə düzgün şəkildə təqdim etmək lazımdır. Tək televiziya deyil, radioda, qazetdə və internet səhifələrində əlilliyi olan insanlar barəsində məlumatverici və maarifləndirici məlumatlar yayımlamaqla bu insanların təbliğatına geniş şərait yaradıl-

malıdır. Orta məktəb müəllimləri həftədə heç olmasa 20 dəqiqə vaxt ayıraraq, şagirdlərə əlillik və əlil insanlar haqda məlumat verməlidirlər. Ali məktəb ocaqlarında tələbələrle bu mövzu ətrafında mütəmadi müzakirələr aparılmalıdır. Əlilliyi olan insanlarla sağlam insanlar arasında tez-tez görüşlər təşkil edilməlidir. Əgər bunlar olarsa, yaxın gələcəkdə fiziki məhdudiyətli insanlara qarşı münasibət indikindən qat-qat yaxşı olacaq. Söhbətin bu yerində əlil arabasında oturan insan onların yanından keçərkən ehtiyatsızlıq etdi və arxa təkərlərdən biri səkidən çıxaraq torpağın üstünə düşdü. Rasim dərhal "mən kömək edəyəm" deyib, irəli qaçmaq istəyərkən, babası onun qolundan tutub saxladı. Hara gedirsən? Əlilliyi olan insanın arabasının təkəri torpağa düşüb. Arabadan tutaraq onu səkinin üzərinə qaldıracam. O səndən kömək istədimi? Yox. – Rasim çaşqınlıqla dilləndi. – Amma onun köməyə ehtiyacı var. Arabada oturan oğlan təkəri çox rahatlıqla səkinin üstünə çıxara bilsə də bunu etmədi və maraqla söhbəti dinləməyə başladı. Mənim qəşəng nəvəm. – Baba aramla sözə başladı. – Əlilliyi olan insana kömək etmək istəyirsənsə, ilk növbədə öz köməyini təklif etməlisən. Sonra onun köməkliyi qəbul edib-etməyəcəyini gözləməlisən. Onun icazəsi olmadan və istədiyin şəkildə kömək edə bilməzsən. Bu ona zərər verə bilər. Əgər sənin köməyini qəbul etsə, ondan nəyi nə cür etməyi soruş və onun verdiyi təlimatlara əməl et. Kömək etmək üçün də onun-bunun minnətini götürəcəyik? – Kök kişi yenə söhbətə qoşuldu. - Arabadı dəə, arxadan qaldırıb, bir az kənara çəkəcəksən. Buna görə icazə almaq lazımdır? Bunu unutmaq olmaz ki, əlil arabası onun üzərində oturan insanın şəxsi əmlakıdır. Ondan istifadə edən şəxsin icazəsi olmadan əlil arabasından istifadə etmək, üzərinə hər hansısa yük qoymaq, onu yerindən tərpətmək, bir sözlə, ona toxunmaq olmaz. Əlil arabasını icazəsiz sürmək, onun üzərində oturan insanı özünün könlü olmadan bir yerdən başqa yerə aparmaq deməkdir ki, bu da ədəbsizlikdir. Bir daha təkrar edirəm. Əlil-

liyi olan insana kömək etmək üçün öncə soruşmaq, sonra da onun dediyi təlimatlara əməl etmək lazımdır. Bəlkə heç o normal danışa bilmir? – Kök kişi adəti üzrə israr etməyə başladı. – Uşağın işini niyə çətinə salırsan? Qoy getsin köməyini eləsin. – Uşağa müraciətlə: - Get oğlum, get kömək elə. Əgər əlilliyi olan insan çətinliklə danışarsa, onu axıra kimi səbrlə və diqqətlə dinləmək və öz fikrini sizə çatdırmasına imkan vermək lazımdır. Onun ifadə tərzinə düzəliş vermək və ya nitqini tamamlamaq ədəbsizlikdir. Dəhşətsən ee ağsaqqal! Bu hələ hamısı deyil. Əlil arabasında oturan biriylə söhbət edərkən elə dayanmaq lazımdır ki, o söhbət boyunca sizə aşağıdan-yuxarıya baxaraq boynunu incitmək məcburiyyətində qalmasın və ən əsası sizin üzünüzü aydın şəkildə görə bilsin. Qulağı yaxşı eşitməyən biriylə söhbət edərkən, əl işarəsiylə onun diqqətini özünü cəlb edin və çalışın sözləri aramla və aydın şəkildə deyəsəniz. Qrup halında olan görmə əngəlli insanlarla söhbət edərkən, hər dəfə müraciət etdiyiniz şəxsin adını çəkməlisiniz. Yerinizi dəyişmişsənsə, ona bu haqda məlumat vermək lazımdır ki, boşluqla danışmaq məcburiyyətində qalmasın. Hər hansısa bir əşyayın yerini görmə əngəlli insana deyəndə, dəqiq ifadələrdən istifadə etmək lazımdır. Məsələn, “Ehtiyatlı ol. Qarşıda pilləkən var” demək əvəzinə, “Ehtiyatlı ol. Səndən üç addım irəlidə pilləkən var” demək lazımdır. – Nəvəsinə müraciətlə: - Get kömək elə ağıllı balam. Amma dediklərimi unutma! Rasim əlil arabasında oturan oğlana yaxınlaşdı: Salam əmi. Arabanızın təkərini səkiyə qaldırmağa sizə kömək edə bilərəmmi? Əlbəttə. – Əlil arabasında oturan oğlan səmimiyyətlə dilləndi. – Adın nədir sənin? Rasim. Mənim isə adım Samirdir. Buyur, kömək elə. Bunu necə eləsəm sizin üçün uyğun olar? Arabanın arxasındakı qulplardan tutub, azca yuxarı dart və irəli itələ. Çalış, ehtiyatlı ol. Əlil arabası çox tez sürət götürür. Əgər kimisə əlil arabasında aparırsansa, çalış sürətlə sürmə.

Əgər sürətlə sürərkən arabanı qəfil döndərsən və ya saxlasan, onun üzərində

oturan adam müvazinətini itirərək, yıxıla bilər. Rasim arabanı səkinin üzərinə çıxarıb soruşdu: Yenə nə isə lazımdır? Al bu pulu, mənə su al gətir. Rasim “Yaxşı” deyərək, su almağa getdi. Arabada oturan oğlan Rasimin babasına yaxınlaşıb dedi: Salam dayı. İlk öncə sizə təşəkkür etmək istəyirəm. Kaş ki, hər kəs sizin kimi öz övladlarına və nəvələrinə bu cür nəsihətlər verəydi. Belə olsaydı, bizim də canımız hər addımbaşı təhqir olunmaqdan qurtarardı. Kimi uca səslə “İraq olsun” deyir, kimi nümayişkarənə şəkildə qulağını çəkir, kimisi öz uşağını bizimlə qorxudur, kimisi də kömək etmək istəyərkən nəyi necə eləyəcəyini bilmədiyinə görə bizi daha da pis vəziyyətə salır. Bu günləri nəinki öz övladına nəsihət verən, özünün belə bu məsələlər barəsində məlumatı olan insanların sayı çox təəssüf ki, nəzərə çarpacaq dərəcədə azdır. Köməyə görə etiraz etməyiniz mənə qəribə gəlir. – Kök kişi dilləndi. – Kimsə sizə yaxşılıq etmək istəyirsə, niyə “çox sağ ol” demək əvəzinə, narazılıq eliyirsiniz? Bu gün sağlam insanlar da bir-birilərinə yardım edirlər və yardımlaşmaq çox gözəl bir şeydir. Fiziki vəziyyətindən asılı olmayaraq, ehtiyacı olan hər bir adama imkan daxilində kömək etmək bir insanlıq borcudur. Lakin köməyi necə edəcəyini bilməlisən. Kömək edərkən etikadan kənara çıxmaq və ya qarşı tərəfə zərər vermək olmaz. Təsəvvür edin ki, bərk susamısınız və bir nəfərdən bir stəkan su istəyirsiniz. Həmin adam isə suyu stəkana tökərək sizə uzatmaq əvəzinə, məcburi halda sizin ağzınızı açaraq, suyu boğazınıza tökməyə çalışır. Öz aləmində sizə kömək etmək istəyir ki, susuzluğunuz yatsın. Amma sizə qarşı necə ədəbsizlik etdiyini və sizə zərər verdiyini dərk etmədən sizə irad tutur ki, “Sənə heç yaxşılıq yoxuymuş ki. Budur çox sağ olun?” Təəssüf ki, bu gün bir çox sağlam insanın əlilliyi olan insanlara göstərdiyi kömək təqribən buna bənzəyir. Yaxşı, bəs necə kömək etmək lazımdır? – Kök kişi fikirli halda soruşdu. – Necə eləmək lazımdır ki, ürəyinizcə olsun? Köməyin edilmə qaydası şəraitə, əlilliyin növünə və ağırlıq dərəcəsinə görə dəyişir.

Əlil arabasından istifadə edən insanlara necə kömək etmək lazım olduğunu dayı çox gözəl izah elədi. Görmə əngəlli insanlara kömək edərkən onun əlindən tutub, zorla arxanızca çəkmək olmaz. Ona harada olduğunu təsvir etmək və maneələrə çatdıqca (pilləkən, gölməçə, çökək yerlər, qapı, səki, ağac, dirək, hər hansısa bir əşya, və sairə) onu xəbərdar etmək lazımdır. Rasim suyu gətirib oğlana verdikdən sonra bir kənarda dayanaraq, onları dinləməyə başladı. Əlil arabasında oturan oğlan sudan bir neçə qurtum içib sözüne davam etdi: Əslində mən başqa məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Barmaqlarım tam açılmadığı və nisbətən zəif olduqları üçün mən butulkanın qapağını dişimlə açdım və butulkanı ağızıma hər iki əlimlə apardım. Bütün bu proses boyunca Rasim gözlərini qırpmadan məni seyr etdi. Mən başa düşürəm ki, Rasimin yaşı azdır və bu qeyri-ənənəvi hərəkət ona təcüblü gəldiyi üçün – yəni ki, həyatında ilk dəfə belə bir şeylə qarşılaşdığı üçün qeyri-ixtiyari olaraq, maraqla məni izləyirdi. Əslində isə bunun özündə də etika kodeksi var və hər kəs bunları da bilməlidir. Təbii ki, fiziki məhdudiyəti olan insan hər hansısa bir hərəkəti qeyri-ənənəvi üsulla etdikdə bu ətrafdakılara qəribə gəlir və onların diqqətini cəlb edir. Amma bu, əlilliyi olan insanlarda çox güclü kompleks hissi yaradır və onlar gördükləri işi yarımçıq saxlamağa məcbur olurlar. Məsələn, əlilliyi olan insan barmaqlarını tam istifadə edə bilmədiyini üçün çörəyi iki əlinin içində tutaraq ağızına apara bilər və ya mənim kimi butulkanın ağızını dişləri ilə açar. Belə hallarla qarşılaşan insanlardan tələb olunan ilk şey budur ki, bu cür situasiyalarla qarşılaşdıqda davamlı olaraq bir neçə dəqiqə əlilliyi olan insana dayanıb baxışlarını zilləməsin. Çünki bu zaman əlilliyi olan insan bütün diqqətlərinin üzərində olduğunu görərək, utandığından həmin hərəkətini yarımçıq saxlayır və ya bir daha təkrar etmir. Məsələn, yeməyi qeyri-ənənəvi üsulla yeyən fiziki məhdudiyətli insan sizin baxışlarınızdan kompleksə düşərsə, ac olsa belə, yeməyini yarımçıq saxlayacaqdır. Bu cür hallar kifayət

qədərdir və xeyli sayda misal gətirmək olar. Əlilliyi olan insanlar bir çox hallarda ənənəvi hərəkət üsullarından istifadə edə bilmədiklərinə görə, həmin hərəkətləri bacardıqları və öz fiziki vəziyyətlərinə uyğunlaşdırdıqları hərəkətlərlə əvəz edirlər. Ətrafdakı insanlar bu cür hallara soyuqqanlı yanaşmalı və bunda qeyri-adilik axtarmaq əvəzinə, istənilən çətin vəziyyətdə bir yol taparaq, öz ehtiyacını ödəməyi bacaran bu cür insanları təqdir etməlidirlər. Əlilliyi olan insanlarla davranış da, ünsiyyət də, hətta kömək etmək belə, xüsusi qaydalar tələb edir. – Kök kişi dilləndi. – Bunların hamısını mənimsəmək, yadda saxlamaq bir tərəfə, bunların hamısına tam dəqiqliklə əməl etmək bir az müşkül məsələdir. Ümid edirəm, əlilliyi olan insanlar da bunu nəzərə alacaq və hər xırda şeyə görə sağlam insanları günahkar çıxardaraq bizlərdən inciməyəcəklər. – Üzünü Rasimin babasına tutaraq: - Artıq gecdir, mən getməliyəm. Amma getməmişdən qabaq sənə son bir sual vermək istəyirəm. Buyurun. Samiri başa düşdüm. Vəziyyəti haqda olan məsələlər barəsində məlumatlı olmağı təbiidir. Bəs sən bu qədər məlumatı necə əldə eləmişən? Bircə demə ki, bu həyat təcrübəndən irəli gəlir. Sənin yaşında 200 ağsaqqalı danışdırsa, yəni də bu qədər məlumat toplaya bilməzdik. Təbii ki, yaşına görə həyatdan çox şey öyrənmişəm. Amma əlilliyi olan insanlarla bağlı məlumatlı olmağımın səbəbi əlillik faktorunu üzrə ixtisaslaşmış Qeyri Hökumət Təşkilatının sədri olmağımdır. Mən getdim. Salamət qalın. Rasim hazırlaş, biz də gedək. Artıq gecdir. Onlar Samirlə sağollaşmış, oradan ayrıldılar. Rasim yolboyu parkda eşitdikləri barədə düşünürdü. Sabah, onun gəzməyə getdiyini bilən sinif yoldaşları ona zooparka gətirilən yeni heyvanlar barəsində və oynadığı yeni müasir oyunlar haqda xeyli suallar verəcəklər. Amma o tamamilə başqa və hər uşağın bilməli olduğu məsələlər haqqında danışacaq. Tamamilə, başqa məsələlər haqqında.

Toponimon

ORAND MƏHOLİ KALİ TOPONİMON

(Orand, Niyəvut, Jinəband,
Sorsərü, Konorand)

Tanqbəyrü, Səsiğ, Kifşə,
Qırdımətəpə, Məlləhiyon, Həştəktar,
Duəbın, Neçiyəhal, Piyolosi, Şam, Am-
buhoni, Qərəynəhoni, Lenədə, Sığəsə,
Bilon, Ğonəbə, Həvuşnədə, Daveynəhi,
Zəjəker, Ovəçol, Nofonrəğ, Qoğədül,
Rığnəhoni, Neçiyəlida, Rışkəlonə,
Qoşəqardış, Haləsə, Səhal, Kuyəhoni,
Lonəhiyon, Baydül, Siyoqılədoyməzə,
Sıncodül, Rəğəbın, Sipirdo, Diqo,
Qanzil, Siyovişə, Siyosığ, Tiliğ, Fund,
Siyonünc, Şatəlatə, Ğoşəhalon,
Landyəqo, Çolakujə, Vələhal, Əvçə,
Xanbulağ, Ğibləhoni, Zardiyəlida,
Konədə, Həsənvaşdəy, Qıyqorəğ,
Bonihı, Nağdiyurd, Əsobə, Tərlanihal,
Vəyənof, Niyətəsığ, Mərmərəhal,
Şüşliband, Kıtığıtəpə, Poynequlibəy,
Osınağətanqə, Təndüeli nıso,
Qomişəhoni, Mərəməli yurd, Zueğələ,
Ğuzəğələ(çaşığələ, kinəğələ),
Kırthüseyn, Yellibərə, Ştəro, Sığəsə,
Cicəmərdəy, Kijəhoni, Sığsandə,
Nışandəsığ, Peştəsığ, Zəbiyəliyon
yurd, Pəlosdülə, Tımb-tımbə nunc,
Siyokoçi ker, Qırdösü peşt, Bonorüj,
Xəmən, Hətojnə, Hələtə,
Şatəlatə, Mayçolə, Hılnesığ, Alimədi
koç, Dikə sığ, Əliləvu, Vabətanqə, Allə-
monida, Siyolidülön, Siyoli koç, Siyoli
və, Mıstəfo yurd, Barzənofərü, Xunnə
sığ, Siyoker, Zardəbə, Zardəmoni dül,
Vənəbızq, Jin qoğədül, Voğlədülə,
Bərkəro, Osü, Nıvıştəsığ, Zəji handə,
Lələ koç, Cındırnətıbə, Koon Orand,
Ğij-ğijə honi, Sərinə honi, Sipiye hal,

Cəbları koçon, Huşnə də, Nanə hi,
Şamroli haçə, Ombaşi yurd, Larzənə,
Kəməku, Mənniş, Məydon, Pələnqəhal,
Kəlotıbə, İdın, Zılnehal, Çəğilaton,
Tanqə, Kulət, Sütüm, Paşəhal, Ay-
bərəğ, Penə kujə, Bili sinə, Aşqobın,
Ğumnəbozi, Peştlü, Miyondə, Miyon-
bın, Qudilibın, Kuləvişə, Kanəkəy lü,
Sığbast, Xuqə ro, Sipiyyətavon, Ələlçol,
Salmani peşt, Nalbəkiyə honi, Dikə sığ,
Kısnə honi, Zomə sığ, Həmid qulibəy,
Diqo həyom, Tanqi vişə, Qobə həyom,
Bzrişi bın, Qobə peşt, Bızə bandə, Əli
lınqə riz, Bumiye hal, Şiri hal, Lanqə
ron, Kekoni, Sorsə rü, Akebə, Şirxani
də, Xanımi kəş, Rığil, Şirəliyurd, Hidə,
Çərəkə honi, Alyari yurd, Rükətılığ,
Tonə yurd, Diviğələ, Ğız xəfiyə,
Ləənətə sığ, Toxməği həmo, Əlo, Əlo
vişə, Şanışin, Qərov, İgidi honi,
Aviyəliğ, Nəvuzi honi, Ğəzmə, Kəm-
bəq, Qınci honi, Xıraməvu, Niyəvut,
Jinəband, Kırdon kəco, Dico, Jtoğco,
Ağcədə, Ovinədə, Xosmoni yurd, Nədiy
də, Honico, Qərəynə honi, Çuğu-
likardəy, Aləjeni də, Barzə həyom,
Taton baydül, Zardə honi, Qinəsə,
Qırdə latə, Həmuələnəq, Xanqəldi honi,
Çolə kujə, Urun peşti hal, Zərdüştı hal,
Sənqərətəpə, Kuyəhoni, Sığnə çol,
Avarsə nıso, Vəvuəsığ, Əiyurdi bə,
Xokinə yurd, Tbə rəğ, Aki bərə, Ləpəq,
Penədico, Qannu hal, Sərxoşi honi,
Xıdi yurd, Vannə yurd, Fətəli yurd,
Torəynə koç, Hidə, Kekoni bərə,
Barzənofəri, Lanqəron, Əlif mardəy,
Təği yurd, Kura çol, Ğuləşi yurd,
Hamə vişə, Sarü ker, Kilo hal, Tanq,
Nünci koç, Məllə hal, Ğuruğa dülə,
Qırdə dülə, Sipyə koç, Siyo koç, Qədə
qışlağ, Aybəliğ, Donqo, Vənıştığ,

Sitarəyurd, Dırozətəpə, Ğoşə honi, Rıǵnə honi, Çənəǵə honi, Xunnə hal, Aspi hor, Seməqoni, Sihal, Siyo ker, Nüciǵijon yurd, Nücilamə yurd, Bərəmi latə, Teǵnə yurd, Dozəhi, Rəşi hor, Sənqərətəpə, Cınəhoni, Şıxani də, Miyondə, Qıncə honi, Barzə honi, Serıǵdıǵ, Şotıǵlıǵ, Piyəysübtıbə, Çəl-ləhiyonə, Şirxan, Xılabın, Miyotanq, Lisəynətəpə, Veləbə, Məllöhüseyni yurd, Aybələpəq, Meşə başı, Cahanqir honi, Hüləliǵ, Xanımı kəş, Qanzili honi, Jinə osnaǵa, Penə osnaǵa, Sipyə ov, Zəjə koç, Doviǵələcə, Xuka kon, Sefliǵ, Dızdihal, Şalmonətəpə, Salmani yurd, Cilovi yurd, Kutəro tanqə, Sıǵnəçol, Oveməy, Cicəmərdə, Avuyə çol, Lə-mosi, Sıǵnəhi, Tanqə, Çolahi, Haroquş, Əlyurdi bərə, Dikə hal, Yavə koç, Hırsa hıl, Ğuruǵ, Kulə dılə, Sapiyəy sə, Süyəlifə tanqə, Veləvə, Gənci honi, Kerəyə, Adgözəli bərə, Xosrofi hi, Küləti sə, Kopantıba, Quramonon kujə, Kura çol, Kırdon kaco.

P.S. Ve təsüf ki, Orand məholi ve toponimon, vırə nomon çı siy-ohiku kənoədə mandən).

Vüqar Mustafayev,
Boku,

*Mənbə "Tolışon Sədo" N-3 (61)
08.04.2014*

Lik rayoni Caynəvu di kali toponimon

Penküşə, Cəlilə küjə, Həsənə küjə, Səfərə küjə, Jinküşə, Silosi rəǵ, Xəmə, İmi lıncə, Küland, Rizali vizə do, Nəni honi, Sardon honi, Mina honi, Qınc, Küyə honi, Himəti honi, Şülə honi, Di honi, Qelləşə honi, Əsli honi, Yolə də, Şülə, Əli aspi lıncə riz, Tulnə pard, Səni honi, Rəzdoə honi, Korətəni honi,

Ğəribxani honi, İsa-zoə honi, Ğıbilə honi, Vənə honi, Roərəǵi honi, Dəvləti təpə, Mali təpə, Penə məzə, Axuni hi, Vızmə həmo, Sütə sıməncə, Midi hi, Quləǵə hi, Hadi hi, Mirəli həmoə hi, Miyonə lıncə, Səməndi ləj, Fəxi boǵ, Jinə Əzo çol, Penə Əzo çol, Məməmədəli kəy rəǵ, Dadaşi kəco, Dadaşi xəməncə, Nuri kəy şəm, Hadi şəm, Mehdi pard, Ğoşə kulon, Şirni qınc, Mənsımi hülə do, Kişi hülə do, Sutımi vişə, Roərəǵ, Oruci lıncə, Ambüə dimə, Sıǵlurd, Oroşqo, Ğələncə, Qəqə kəco, Bınyodi kəco, Baləǵa külət, Səfərəli külət, Sımoni lıncə, Siyozə kəco, Səydi ğuroǵ, Tırşə sefə do, Fırs, Kanə kə, Əǵəməli serə kul, Bil, Niyəvü, Əvuəbə, Sıǵə kəlet, Hılbet, Kürə vizə doon, Ambürnə həmo.

Mehdibəy Səfərov
Lik rəyoni Caynəvu di.

Lik rəyoni Boblə di kali toponimon

Nuri kəco, Pəjə hi band, Sənami kəco, Bıləsəni kəco, Cəbori təpə, Ğələmə boǵ, Şamori haym, Həsəni külət, Vizə çol, Tıbə hi, Qulnari kəco, Nəcəfəli kəco, Yəya kəco, Yəya lıncə, Rəzdan, Hi bın, Qafuri obə, Bəquli band, Nısoə hi, Çolə hiyon, Fermə kümon, Zimlə, Maşallah kəco, Tıbə rəǵ, Vizə toǵə rəǵ, Əcəbi küməco, Xanəli hi, Hulətoǵə həmo, Xunxarə doy Çolə, Şülə sə, Səkinə kəco, Mirzə zimlə, İz-zətobə, Boklə hi, Sütə lıncə, Pitoniq, Təpə rəǵ, Mina boǵ, Sıltoni boǵ, Kucani kəco, Kişi kəco, Hayməkuməco, Gelləşə çol, Üləsə çol, Moy çol, Hındəmoəyn, Bələlə peştə, Fərziəli lıncə, Hüşə keri band, Burs, Sardınə honi, Ğinciəli hi, Loşəyni kəş, Əynəli kəco.

Votəkəs: Malik Hadiyev
*Hozoəkə və bə redaksiyə təǵdiməkə:
Şəhriyar Məcid*

Lik rəyoni Zəynəko di kali toponimon

Nəziri Şülə, Pizəyn, Qırdulə hali çol, Məkə kümə, Fırsi kəş, Kəco, Ğərəğizi künand, Həş qəvij, Posti rəğ, Vəniş, Korə hi, Rəhimi kəco, Pəjə hi, Nivəy, Çol, Künand, Tükə məzə, Cəmi kəco, Xeybəri hındəmə do, Ğari lınqə, Pıxə honi, İdi kəco Penə rəğ Hındəmə çəker Kandulədoş şəm Coco tük Qılıskə rəğ Serə həmo Lümə rəğ Sardınə honi Taxtə toşə həmo

Votəkəs: Səfər Quliyev

*Hozoəkə və bə redaksiyə təğdiməkə:
Şəhriyar Məcid.*

Lik rəyoni Mastəil di kali toponimon

Əxanə küjə, Kərəmə küjə, Ğosımə küjə, Məmiyə küjə, İsmiyə küjə, Pe küjə Ji küjə, Abbosi lü, Diqo, Çəkerə. Düləbın, Piyəbobo tıbə, Kanə külət, Daşton, Peşnəğə sinə, Encə, Maysənəmi kıştə, Nüyədi, Həşivə. Bılənə band. Siləbə rəğ, Lisqəynə rəğ, Niyətə sığ, Şəkəri çol, Jədim, Jədimə rəğ, Hoym, Ğışdəğ, Ğəribi ləj, Zeynəvü, Qürdi həmo, Divi kəco, Haftəmerdon, Hüseyini külət, Şovnəli külət, Seyfulla külət, Dilənci külət. Əğərəzi külət, Alə külət, Güloğlənə koç, Heydəri koç. Nəsiri koç, Sipiye koç. Tafə koç, Sekəşoni də, Düstəğəşi də, Mılləğəşi də. Hışkəğəşi də. Osnə hal, Qofeə hal, Dikə hal, Panə hal, Nəği honi, Aspə honi, Tafə honi, Sığə honi, Növçürə honi, Qur honi, Moğnə honi, Təhməzi xıl, Bəqverdi xıl, Tənüyə xıl, Liskəynə xıl, Piyaro xıl, Piyəzon, Şirəli poçə, Ambozə poçə, Siyo sığ, Taşkon, Rəşi hor, Dıbə, Tanq, Ğəlyə, Nısoyə, Nünci, Piyəsləmon, Əli (ə) lınqə riz, Bokləynə dülə, Qəzyə dilə, Velon, Cəvə çolə, Hüseyini xəməncə. Bobo Dovudi türbə, Taxtə sığ. Sevə

çolə, Yolə hi, Cəvə hi, Pəşə hi, Yeralmə hi, Sütüm, Kərimi küyə xıl, Ostəyl, Kanə lik, Pəsəkümə, Çəkerə, Keronon, Veriyə çol, Vəjələ çol.

Yusif Abbasov

Lik rəyoni Mastəil di.

Lik rəyoni Aküşəpeştə di kali toponimon

Yoncəhi
Hüləhəmo
Əbu çol
Şiri marz
Miri kəco
Bil
Biliküt
Biləobə
Rivosə lonə
Biliqəv
Xəməncə
Cəvəçol
Təpəbın
Loli lınqə
Mamudi lınqə
Dilərə Honi
Əsrafili band
Quləsəni çol
Yolə hi
Fərəci ləj
Penə həmo
Mirtəği cü
Yolə təpə
Ləj
Qəhülədo
Şavəli tük
Baci rəğ
Novrüzi lınqə
Məmədi kəco

Rizvan Tağiyev

Lik rəyoni Aküşəpeştə di.

KƏLİLƏ DE DİMNƏ HƏXƏDƏ KALİ MƏLUMATON

MEHSUN PERZƏ

*(Məğalə nav jurnalı dəvardə
nümrədə dərc bə)*

2) "Kəlilə de Dimnə" bə Suriya iyən bə ərəbi zivon peqordiniyə bə tərcüməon.

"Kəlilə de Dimnə" bə miyonə farsı tərcümə desə isə pəydo bəni, əncəx çəy çı miyonə farsiku bə co zivonon bə tərcüməon hestin. Bımon istonad kardekarde bə miyonə farsı zivon bə tərcümə həxədə kali çiyon vote bəbe.

İminnə-iminnə "Kəlilə de Dimnə" bə dast omə mə'lumaton im kələntə kitobi çı farsiku bə suriya zivon peqordiniyə bə həxədə xəbə doydə. Im kitobi çı pəhləvi zivono bə suriya zivon peqordiniyəkəs bə dindorə ğati mənsüb bə sənədonədə "Perioduet" Bud nomədə qıləy xonəxo bə. "Perioduet" dı qılə yunane sıxaniku ofəyə

bedə, bənə bələdko, ro nüşodoəkəs, rəhbər, imom, şeyx, kahin, misioneri tərcümə bedə.

Bə suriya zivon tərcümə bə "Kəlilə de Dimnə" boştə yolə nom ğəzənc karde nıznoən, çı tarixi nuğtəku ve yolə əhəmiyyət hestışbe. Im kitob bə İron omə bəpeş mıdətə bədiqə yə'ne 570-nə sorədə bə suriya zivon tərcümə bə. Yolə etimol ime ki, həmunə tərcümə "Kəlilə de Dimnə" pəhləvi varianti ən nezə qıləye. Bud bəştə diniyasi fik-fami qorəş çı Bizanso surgun bə suriya vijonədəbe. Bə vaxti bə İron omə Suriya ruhaniyon se-ço qılə zivon zinedəbin. Əvon, əsosən, dı mutərciməti məşğul bedəbin. Ədəbiyyat, tarix, fəlsəfi kitobon bəştə zivon peqordindəbin. Əvon bə suriya zivon iqlə farsiku ne, ərəbiku, yunani, şərgi, ğərbi co zivononkuən tərcümə kardedəbin.

"Kəlilə de Dimnə" çı farsiku bə suriya zivon Ənuşirəvoni mardeku 9 sor bə diqə peqordonə bəbe. Ve ğumon heste ki, bı vaxtədə im kitobi çı hindi zivono bə dardi peqordiniyə Bərzuyeən səğ bə. Hejo bımon roən Ənuşirəvon de Bərzuye dı tərcümə müğəddarəti mərəğ nüşo doəninin. Ve təsüf ki, bı həxədə hiç qıləy sənəd fılon ni. Əncəx, "Kəlilə de Dimnə" ərəbi nüsxəon iyən de "Pançatantra" nezo bə alimon Suriya tərcüməon məhz bə miyonə farsı tərcümə həniyən nez be fikədən.

Suriya zivonədə bə tərcümə bə miyonə farsı zivonədə tərcümə nez bıbuən, "Kəlilə de Dimnə" çı Suriyəo bə dınyo beşe zıne nişe, bə co zivonon tərcümə bəni, im əncəx bənə tarixi abidə mandə. "Kəlilə de Dimnə" dınyoədə məşhur be ən çokə xıdmət bə ərəbi zivon bə tərcümə ğismət bə.

"Kəlilə de Dimnə" bə ərəbi zivon bə tərcümə, bə suriyə zivon bə tərcüməku, kon-

cosə, 150 sor bəpeş bə oşko beşəbe. Im kitob bə ərəbi zivon çı suriya zivono, çı hindi zivono ne, məhz çı farsı zivono peqordınıyə bəbe. Çəy tərcüməvon çı Əbbosi xılofəti vaxtonədə deştə zınəy, deştə gələmi, deştə zivoni, de reçinə üslubi nom bekardeşə, i ve əmiron katib bə Abdullah ibn-əl Müqəfva (721-757) bə. İbn-əl Müğəffa Əbossi xılofəti vaxtonədə bə ərəbon əleyh bə "Şuubiyyə" hərəkatı həvodoronədə qıləy bə. Əbosiyon yano tikəy müdafiyyə bə hiss kardə İroni rüşnəfikon ərəbon hind, yunan, çin və co xəlxon nisbətədə bəmədəniyyə, bemaarif, astovə, fəlsəfə, tarix, hikmət və s. elmonədə bə dumo mande bə nəzə rosne, dimiən ərəb hakim şovinizmi tə'siri kam karde məğsədi çı co zivonono bə ərəbi zivon tərcüməon əkəyn, orijonolə əsəron əsoxtin. İbn-əl-Müğəffa çimon dilədə deştə vətənpərvərəti, bə dini islomi lağeydəti fərg ədəy. Əv iştən fars ari be-be, iştə əsəron bə ərəbi ənvışti. Gəncinə lüğət, xosə üslubə xosiyəton soyb nə im zivonədə əçəy yolə hinə hestışbe. İbn əl-Müqəfva dirozə müddət iyo-vəyo hakimon katib ko karde bimi yolə sübute. Çünki, bə vaxti yolə hinə xıvandon, zınəy bəkəson, üslubi uston, xəttaton bə jıqo vəzifə təyin əkəyn.

Abdullah ibn əl Müqəfva əsl nom Ruzbeh, çəy pə nom Daduye bə. Bə rəvoyəton istinod bıkəmon, deştə gəddoəti nom bekardeşə. Həcac ibn Yusifi xılofəti vaxtədə Daduye farsonku qırdə karde doyəvonon səpe vəkil bə. Bə votəyon bove bıkəmon, im koy bə vıre rosneədə Daduye bə ifrati ro doydə. Imən bə Həcoci gıyızin bə səbəb bedə. Həcoc bəy cəzo doy əmr kardə, bino doydə bəy əxob doy, çəy kəşon qordinedən, çəy peştisə zəncir jəydən. Çı əzobonku Daduye şikəst bedə, çəy zoən şili zoə, yə'ne ibn əl-Müğəffa vanq doydən. İbn əl-Müğəffa desə Bağdadi sərşəhr bə beyn-ən-Nəhreyndə, çə devri ve inkişaf kardə elmi-mədəni dini mərkəz bə Bəsrədə tərbiyyə səşə, handəşə, elmon omütəşə, iyo yol bə,

ərəbi-ictimoi fəsliyət iyo dəvoniyəşə. Əy Bəsrədə ərəbi zivon komil qıləy şikilədə omütəje. İminə Kirmanədə Davud ibn Ömər ibn Həbiri, peşo Əbbosi xəlifonədə Mənsuri amu İsa ibn Əli katib bə, jıqo votədən ki, əv de İsa ibn Əli təkidi mısolmon bə. Ənçəx peşo bə oşko beşə ki, ibn əl-Müğəffa bə islam dini gəydə-gənanon əməl kardədəni. Dini odəmon, Məhəmmədi avlodon pesirdə, dini ayınon, ehkəmon bə dızdi, de müəmma, rəmzibə sıxanon bə dast dənoydə. İmi dərəsə dini xadimon bəy hucum kardədən, əy zındığ zındən.

Tarixi mənbəonədə alimon ibn əl-Müğəffani əncəx de ənvışton, de maarif-pərvəron, de tərcüməvonon düstiəti karde həxədə nıvıştəyon hestin. Çəvonədə qıləyən peşo-peşoədə ərəbi leksiqorafiya qılən əruzi əsosi noə əl-Xəlili bə.

Çı ibn-əl-Müqəfva jimon, çəy ofəyəvonəti ve ziddiyətin bə. Əv i yano xəlifon piyə orzüon hükm iyən əmton bə gələm səşə, dini islami iyən dini keşvəri zümandəti, daiməti bənə rəsmi katibi iştə nomonədə bə co keşvəri əmiron, bə co şəhri hakimon nıvıştə nomonədə nüşo doy məcbur bə. Co yanoən iştə ofəyəvonə koonədə "Xodaynomə" və co tərcümə kardə bədii-elmi iyən fəlsəvi əsəronədə ironi, hindi, yunani xalğon mədəni-mərison bə ərəbi tərcümə karde-karde iyən bəvon əledə kardə müğədimonədə iyən şərh təfsironədə ərəbon çanə bə dumo mande, həm sıftə, həmən ıse bə ərəbon nisbət həniyən ve mədəni xalğon heste bə nav okırnədə. Bənə bə devri şairon, məddahon ibn-əl Muqəfva İroni dəvardəyon, İroni tarixi, mədəni elmi koonədə co cəlğonku i gəm bə nav be bə nəzə rosnedə. Əy bı həxədə kali kitobon bə ərəbi çı farsiku peqordonəje. Çimonədə "Xodaynamə", "Annomə", "Məzdək" bə Ənuşirəvoni ehtivo kardəbə "Kitob ət-toc" və s. nüşo doy bəbe.

RÖVŞƏN "LENKORANSKI"

(Məğalə nav jurnalı navonnə nümronədə)

... R. "Lenkoranski"nə Ded Xasani arədə müharibə həxədə dı qılə ənişti- E. Məmmədquliyev və T. Nəcəfi niviştə məğalədə və marağinə məlumaton hestin. Həmin məğaləo kali viron bəşimə nəzə rosine vacib zinedəm: "Rusiyə mediədə dijdə kriminal güüvəon arədə i middət dəvom kardə nisbi sakitəti bəpeş səvet məkonədə fəaliyyət nişon doə dijdə kriminal qrupon arədə bə yolə müharibə hozoəti şədə. Bı barədə Rusiyə "Rosbalt" ağıntəti pevlo kardə məqalədə niviştə bedə. Bə məlumatı qorəş, bı səfə müharibə "Yaponçik"i kıştə bəpeş, kriminal aləmi ən nüfuzinə şəxs hisob bə "Ded Xasan" ləğəbin Aslan Usoyani klaninə azərbaycanijə avtoritet Rövşən Caniyev (Rövşən "Lenkoranski") və gürcü Cemo Mikeladze yoliyəti kardə klani arədə bəbe." Bəle, çı

müəllifon niviştə im fik müəyyən vaxti bəpeş bə həğiğətən peqarde.

Har dı tərəfi intensiv "sxodka" təşkil kardışone və bəştə opponenton ünvan itti-hom votışone. "Ded Xasan" təşkil kardə məclisonədə, çı "Yaponçik"i qətli təşkil karde iyən bə A. Usoyani süi-qəsdədə Rövşən təğsirko vində bedə.

Bə Rusiyə hüqüq-mühafizə orqanonədə mütəşəkkil qruponnə istintaq bardəkəson votə sıxanon qorəş, 2010-nə sori sentyabri 16-də snayper kriminal aləmi lideronədə qıləy Aslan Usoyani jəydə və qıvonə yarə səydə. Çı hadisə bə dümo əv, iştə bəpeş bə kriminal imperiyə çiki yoliyəti karde barədə ciddi fik karde bino kardəşe. Nəticədə "Ded Xasan" bəştə avlodon və yezidi-kürdon məsləhət zınəşe. Qeyd bıkəmon ki, "Ded Xasan" işten yezidi-kürde. Hüqüq-mühafizə orqanonədə bə mənbəono qıləy məlumat

doydə ki, əqər bə Usoyani sə qıləy ko bo, əçəy vırə çəy nezə avlod "Miron" ləğəbinə Dmitri Çanturiya bəğətə. "Miron" 1981-nə sorədə Gürcüstanədə moəmo bə. 2004-nə soriku kriminal aləmədə zine bino bə və çə soriku "Ded Xasan"i əv Yaroslavl vilayəti məsul şəxs- "smotryaşiy" təyin kardəşe. 2004-nə sorədə Məskovə polis "Miron" iyən "Ded Xasan"i co avlod Yuri Usoyaninə ico oğətədən. Çəvn səpə narkotik oşko bedə. Lakin har dı cinoyətko şərti cəzonə iştə coniroxinedn. 2005-nə sorədə Yaroslavlədə "Miron" i barədə saxtə sənəd hozo karde maddənə cinoyət ko rost kardə bə və əv bə nəvəmon doə bə. Əncəx bı səfə ijən "Miron" bə həbs eqiniyəni.

2010-nə sori pozədə bə "Ded Xasan"i sui-qəsd beədə, əy təcili iştə avlodış çı Yaroslavlə bə Məskovə ətrofədə, Dedovsk qəsəbədə bə iqamət, villa sədo kardəşe və bəy "bə koon rəhbərəti karde qaydon" omütəşe. Bə əməliyatədə iştirək kardəkəson votəninon qorəş, "Miron" çı "Ded Xasan"i rostə daste. Əv bə klani tabe bə biznesmenonnə əlağə oğətədə, bəvonku həx səydə, de co "vor zakon"onnə əlağə oğətədə və s. Marağinə ki, "Miron" kriminal aləmədə bə mübahisəynə məsələn de qəp jəy royne həll kardədə...

Bə hüquq-mühafizə orqanon doə məlumaton əsasən, "Ded Xasan"i deştə ve vaxtinə dıışmen, gürcü avtoritet Taiel Onianinə bə "Şarko" biznes imperiyə çiki nəzarət karde məsələdə mübarizə bardeyədə, çəy tojə dıışmenon-Cemo Mikeladze və "Rövşən Lenkorski" pəydo bən.

Əməliyatədə iştirəkəkon votedən ki, Canıyevi de "Ded Xasan"i dıışmenəti kardero xəyli səbəbon hestin. Rövşən xəyli vaxte ki, azərbaycanijə kriminal qrupon lider statusiro iddia kardədə, əncəx bı məğsədi rəse zinedəni. Jıqo ki, çı nüfuzinə azərbaycanijə "vor zakon"ono əksəriyət- Baxış Əliyev ("Vaxa"), Nadir Səlifov ("Loti Qulu"), Yusif Əliyev ("Şəmkiyli Yuska") "Ded Xasan"i klani daxilin. Çımi sayədə həmun avtoriteton bə R.Canıyevi müqavimət nişon doy zinedən. 2009-nə soriku jıqo Canıyevinə "Vaxa" arədə, Məskovədə bə havzə həvatə vijori

nəzarət karde qorəş müharibə şedə. Bı mübarizədə ən kami 20 kəs mardə ki, çəvononən veyni Rövşəni odəmonin.

"Rosbalt" qeyd kardədə bə ki, 2009-nə sorədə Canıyevi qıləy prəblemən bə məydon beşe. Jıqo ki, "Ded Xasan"i nezə düst "Yaponçik" Məskovə ətrofədə hişkə beton istesal və tədarüki bə nəzarət peğətə piyəşe. Həmun koədə bə moli həvatə Rövşəni odəmon nəzarət karde qorəş, Rövşəninə "Yaponçik" i arədə rəqabət bino bedə. 2009-nə sorədə "Yaponçik"i iştirəkinə "sxodka" dəvoniyə bə. Bə "sxodka"də bə Rövşən Canıyevi nezə avtoriteton və i kəs çeçən avtoriteti iştirək kardəşe. "Sxodka"da tərəfon arədə xəyli sərt mübahisə bə, iyuni 28-də bə İvankovi sui-qəsd bə. Əv, peşo şəfoxonədə mardə. Həmun vaxtədə "Ded Xasan" inə Tariyel Oniani arədə müharibə şedəbe. "Yaponçik" çı "Ded Xasan"i müttəfiqbe. Əncəx şı "Yaponçik"i marde bəpeş bo Rövşəniro sitasiyə dəyiş bəni. Bə Canıyevi ən ciddi zərbə 2010 sorədə jə bə. Əv, Ukraynədə de saxtə pasportinə gətə bə. Canıyev Ukraynədə həbsədə bə müddətədə , iştə Məskovə regionədə nə biznesiş bə Vaqif Tukanov nomədə avtoriteti həvalə kardəşe. Bə "Ded Xasan"i tabe bə azərbaycanijə avtariteton çı Rövşəni həbsədə beku istifodə kardədən və əçəy kıştero bə hərəkət dəvardədən. 2010-nə sori sentyabrədə Məskovədə Vaqif Tukanov kıştə bedə. Dı haftə bəpeş bə "Ded Xasan"i sui-qəsd bedə və əy snayperinə çı lüzə jəydən. Çı "Ded Xasan"i odəmon bı səfə ijən çı Oniani düst, "vor zakon" Merab Caqvelidzəku şübhəyn bedən.

Nəhoyət, 2012-nə sori aprelədə bə qətli bəpeş çı "Ded Xasan"i odəmon çı Rövşəniku şübhəyn bən. Aqentəti qeyd kardədə ki, həmun vaxt killer məşhur azərbaycanijə avtoritet İlqar Cəbrayilovi "Atbaş" de qüllənə jəydə. "Atbaş" çı Aslan Usoyani klani ən mühümə odəme bə. Əv, bə "Ded Xasan"i mühafizə cəvobdehbe, həməklənədə azərbaycanijonku ibarət qrupi qorəş məsul şəxs təyin bəbe. "Atbaş" həməklən çı Yusif Əliyevi avlodbe. Qeyd kardə bedə ki, çı qətli bəpeş Usoyani klan "gemiji kom istiqaməto qinə"

müəyyən kardedən. Tədricən klanədə bə həmə qətlonədə Rövşəni nomi vote bino kardedən və hətto, "Yaponçik"i mardeyədən əy qınoko zinedən. Bə Usoyani dastə daxil bə 30 kəs "vor zakon"i imzonə (çəvono 10 kəs azərbaycanije) bə həmə türməon "ksiva" qandə bedə. Vəyo qeyd kardə bedə ki, Caniyev de kriminal ələmi generalonn ğərör-inə "vor zakon" tituliku məhrum bedə.

Eyni vaxtədə Usoyaniyən bəştə dastə 26-27 qılə tojə avtoritet cəlb kardəşbe və bəvon "vor zakon" rütbə doəşbe. Əməliyatədə iştirək kardəkəson əyən qeyd kardedəbin ki, çı dı qılə klani arədə mübarizə, əsas çı Rusiyə xaricədə bəşə."

16 yanvar 2013-nə sorədə, Boku vaxtinə sahat 15:30-də Rusiyədə, Məskovədə Povarski küçədə "Kanə fayton" restorano beşeyədə bə "Ded Xasan" süi-qəsd be. Im bə Usoyani bə çominə süi-qəsdbe. Əv çimi bənav bə sui-qəstono səlomət pərxə bızınəon, im süi-qəsdı bəçəy jimoni əbədi nüqtə noşə.

Bə "Ded Xasan"i bə sui-qəsdı barədə xəbə kirtə vaxtədə bə həmə dınyo pəvlo be. İminə pəvlo bə xəbonədə ğeyd kardə bedəbe ki, 75 sininə Usoyan restorano deştə mühafizəəkon iyən de restorani koəkonə restorano beşeyədə, killer bəçəy tərəf vitə və 6 qılə qüllə ğandəşe. Qülləon həmə bə avtoriteti səy qınıyən və əv təcili bə Məskovə Botkinsk nomədə şəfoxonə rosiniyə bə və vəyo mardə. Əncəx pəşo dəqiq məlumat oməy ki, "Kanə fayton" restoran həməni çı "Ded Xasan"i qərorqo bə, əy iştə ən vacibə "sxodka"on iyo dəvoniyəşe. Əməliyatədə iştirək kardəkəson imiyən votedəbin ki, killer ve profesional, pəşəko bə. "Rosbalt" aqentəti şı hüquq-mühafizə orqanon məlumatı əsasədə xəbə doydə ki, bə Usoyani de "Kanə fayton" dimbədım binao qüllə ğandə bə. İmiyən bəşimə nəzə bırosinəmon ki, həmun binaədə SSRİ-i himni nıviştə şair Sergey Mixalkovi mənzılən heste. Bə kali məlumaton qorəş, killeri bə Usoyani çı şairi kəy bonəküləo qüllə ğandəşe.

"Rosbalt" aqentəti kriminal jurnalist, ekspert Yuri Veşov "Vesti" proqramədə votedə ki, "Ded Xasan"i kıştə oxonə cinayət

nibəbe, çimi bəpeşən im dəvom bəkarde. Əv qeyd kardedəbe ki, Usoyani kıştə Rövşən bəzine sifariş doy. Çünki, çəvon arədə dırozə mıddətə ki, dave, müharibə şedə. Həmə cinoyətkoə qrupon bəy "həx" doydən. Son vaxtonədə jıqo qıləy versiyə pəvlo bə ki, bə 2010-nə sorədə bə Usoyani bə sui-qəsdı səbəbkoən Rövşənə. Əy kriminal ələmədə bə həmə azərbaycanijon yol be pidəşe. "Life.ru" sayt xəbə doydəbe ki, qüllə "Ded Xasan"i səy nimə vılo kardəşe, əncəx əv, i müddət sağ-səlomət mandə. Saytı doə məlumaton qorəş "Ded Xasan"i çı qəsdı bənav iştə dəvoniyə "sxodka"də votəşbe ki, bəy 2010-nə sorədə bə süi-qəsdı müəllif R.Canıyevə, icra kardəkəson radikal islomçı "Əshəba" qrupı killer dastə bə.

Əllbətə, im məlumaton bənə səhe məlumatı bə nəzə səy nibəbe. Çəy marde bəpeş, ve fərziyyəon votə ben. Hətto, çı qəsdı kütədə PKK təşkiloti heste votəkəsonən ben. "Ruzname Kurd" sayt, rüjnomə məlumat doydə ki, Parisədə kıştə bə 3 qılə jeninə, "Ded Xasan"i kıştə çı i qılə əməliyatı poə bəzine be. Usoyan bə PKK Rusiyə ərazio ən əsas maliyyə dastək doəkəse. Rusiyə "Novaya Qazeta" rüjnomə müxbir Sergey Kanevi çı Dilə Koon Nazirəti məsul şəxsono qıləyku sə məlumatədə iddia kardə bedəbe ki, "Ded Xasan" bə PKK əvjour həvatedə: "Miku bə məlumatı qorəş, bə PKK əvjour həvate koy sədə kürd kriminal avtoritet Şarko mandedə. Əv, ı sə İspaniyədə həbsədəye. Boris Yeltsini prezidentəti devrədə 1990-nə soronədə rus mafiyə "qeneral" Şarko de "Ded Xasan"i bə PKK əvjour həvatedəbin. Im məlumat co mənbəonədən təsdiq bə.

"Ded Xasan"i marde bəpeş, bəbe vote ki, kriminal ələmədə ələm bəyendı qını. His bedəbe karde ki, hələ bı roədə ve yolə müharibon bəben. Bı barədə "Yeni Musavat"ədə nıviştə bə nıviştəyono boşiməro kali sitaton vardedəmon: " Rusiyə kriminal ələmi "Ded Xasan" bəpeş "xaçə pə" bero iddioyn "Şarko Molodoy" (Zaxari Kalaşov) mühafizə kardəkəson de qüllənə kıştə bən. Məlumaton qorəş, Məskovədə bə miyonə asiyyəon məxsus "Elements" restorani vədə qülləğandə bino bə. Polisi doə məlumaton qorəş

mardəkəson çı "Şarko Molodoy" mühafizəəkonin bə. Məskovə Roşdelski küçədə xəyli odəmi iştirokinə insident bə meydon omə. Hadisədə 5 kəsi yarə səşe ki, çəvono dı kəs şəfoxonədə mardə. Bə insidenti umuj bə 4 kəsi sıvıkə xəsarət səy qorəş bə kə vadoə bən. Bı insidentədə iştirok kardə əks qrupi odəmon niyon bıbunən, əvoni pəydo karde çətin bəni. İmon Pyotr Şerçintsev, Eduard Bundansev və Vladimir Kostriçenko bən. Qeyd bıkəmon ki, çımi bə nav "Şarko" boştəro mühafizə ordu hozo kardəşbe və bı ordu 130 kəs fiziki hozoəti bə cıvon çəlb bəbe. De "Şarko Molodoy" şəxsi mühafizənə 40 kəs odəm məşğul bedə.

Rusiyə kriminal aləmi ən nüfuzinə nümayəndəono qıləy hisob bə "Şarko Molodoy" ləğəbin 61 sininə Zaxari Kalaşov 2014-nə sori oktyabri 29-də İspaniyədə türməo bə ozodəti beşədə. Rusiyə kriminal aləmi "xaçə pə" hisob bə Aslan Usoyani 2013-nə sori yanvarə manqi 16-də kıştə bəpeş çəy avlodon, yəzidi kürdon iştə nüfuzi bənə navkonəni müdafiə karde bıpiyoşonən, bəy nail be nızınəşone. "Ded Xasan"i qətlədə məhşur azərbaycanijə avtoritet "Rövşən Lənkəranski" daxil, müxtəlif kriminal qrupon dast be iddio kardə be. "Lənkəranski" dışmenon çı "Şakro" bə ozodəti beşero həməni bı səbəbi qorəş şo bedəbin. Əmmo, "Ded"i qətli bə "Lənkəranski" "bo karde" mümkün bəbe...

"Şarko Molodoy" bə ozodəti beşe bəpeş Rusiyə mətbuatədə xəbə pevlo bəbe ki, bəs kriminal aləmədə ciddi dəyişəti bəbe... Çünki məlumaton hestbin ki, "Şarko" çı İspaniyə türməo beşe bəpeş bə Rusiyə de şərtinə oqardə və hüquq-mühafizə orqanonə rozi bə. "Şarko" təyarə trapo eşencəğ əvişon bə Rusiyə Dılə Koon Nazirəti bardəşonbe. "Şarko Molodoy" de Rusiyə mühafizə orqanonə rozi be həxədə də məlumaton be səbəb nıbin. 18 iyun 2000-nə sorədə Tiflisədə erməni, Amerikə vətəndo, biznesmen Aleksandr Kraynan dızdiyə bəbe. Peşo "Şarko" bə biznesmeni xanımı zanq kardədə və votədə ki, əçəy şüə dızdiyə bə və əçəy ozodətiro bə Kipr bankon qıləy i milyon dı sa həzo dollar dəvoniyənə. Pul votə vaxtədə

bə banki hisob dəvoniyə bıbuən, çı biznesmeni marde-mande tosbə im rüj zine bedəni. 2010-nə sorədə bı cinayəti qorəş Gürcüstanda bəy 16 sor qiyabi hükm bekarədə bə. Əmmo, həməni çı Rusiyə vətəndo be qorəş "Şarko" İspaniyə türməo beşe bəpeş bə Gürcüstani təfil doə nıbe. Əçəy Tiflisi ətrofədə bə imarət, villə müsadirə kardə bə və bənə polisə idarə istifodə bedə.

Kali mənbəon əçəy Bokuədə bə dınyo omə nıviştedən, əncəx Zaxari Knyazeviç Kalaşov 20 mart 1953-nə sorədə Tiflisədə moəo bə. Əçəy 18 sin beyədə, əy bə SSRİ cinoyət aləmi avtoriteton siyahi dəşe zınəşe. Bəy "ğanuni dızd" nomi 1971-nə sorədə stalinizmi türmon vində Avdo Mirzoyevi doəşe. Çı "Şarko Molodoy" Azərbaycanədə nəzorət kardə biznes həğiğətən bə. Rusiyə mənbəon iddio kardədən ki, soron çımi bə nav Zaxari Kalaşovi Azərbaycanədə avtomobil biznesi nəzorət kardəşe. "Kriminal.az" "Şakro" həxədə i yəndisə marağinə nıviştəyon odəmi fiki cəlb kardədən. Qeyd bedə ki, "Ded Xasanı bəpeş kriminal aləmi kral, "Vor N: 1" statusi sə Zaxar Kalaşovi həbs cinoyət aləmiədə bombə tipe effekti doəşe. "Virtualaz.org" xəbə doydə ki, bı həxədə "Komsomolskaya Pravda" nıviştedə "Şarko Molodoy" Məskovədə iştə malikonədə gəfil əməliyyotinə həbs bə. Çəy vist kəsisə və mühafizəəkə təslim bən və "Şarko" qətə bə. Əv, reketəti roynə pul səynə ittihom bedə. "Vor zakon"on rə-rə qətedən, hətto bə türmə gəndədən. Əncəx çı "Şakro" məsələ co məsələye... Bə Rusiyə oqarde bəpeş çı "Şakro" iminə ko "sxodka" dəvone be. Əy "voronij" Ermənistanədə bə i vırə qırdə karde, çünki həmin məclisədə bə kəson veni Rusiyədə nəvəmonədəbin. Həmun "sxodka"da klanon, qrupon həmə arədə münaqişon oğətə həxədə hükm doşe. Həməni çəy bə nav "vor zakon" statusi sə kəson koy tojedən diyə kardışe. İm odəmon bə Rövşəni qrup, dastə daxil bə gürcü avtoritetonbin. "Sxodka"də Rövşən Canıyevi, Cemal Mikaladze və bə da kəsi nezi kriminal avtoriteti "vor" statusi bə dümo səy qorəş gəror bekardeşə...

Dümo hestışe...

ƏDƏBİ MƏCLİSON: MASALLI “GÖY QURŞAĞI” (“NƏNƏ HANƏ”)

Allahverdi Bayrami

XIX əsrədə, çəyən bə nav, Azərbaycanı ruşnifikon, şairon, ədibon bə reqlionro qırde əbin, şeir-sənəti niço ədəyn. Qəncəo (peşo Tifliso) “Divani-hikmət”, Naxçıvano “Əncuməni-şuəra”, Bokuo “Məlikuş-şuəra”, Şamaxıo “Beytus-Səfa”, Qərəboğo “Məclisi-uns” ijən “Məclisi-fərəmuşan”, Qubao “Qılıston”, Lankono “Fovcul-fusəha” nomədə ədəbi məclison fəoliyət nişo ədəyn.

Masalli ədibon Lankoni ədəbi məclisonədə bənə Molla Mucrim, Səbbah, Fəttah, Səidəli Kazımbəyov, Teymurbəy Bayraməlibəyov... fəoliyət nişo ədəyn.

XX əsri sifinə rubonədə, Soveti devrədə ədəbi məclison əvəzbe de reqlionə ədəbi İbemonon. Lankoni Ənıvşton İbemonədə Masallio əyo şe bənə Zahid Zeynalli, Mirkazım Aslanlı, Əlimərdan Əliyev, Rza Ramazanov, Abbas Fə dai i. c. ədibon iştirak əkəyn, əsasən əruzədə nıvıştəbə şeiron əhandin, mubadilə əkəyn.

Dəvardə əsri 50-60-nə soronədə rayono çapbə “Yeni həyat” qəzeti redaksiyəo de Əyyub Xankişiyevi rəhbərəti binobə poeziyə dərneqi məşğələonədə Masalli ədibon bənə

Məmməd Kazım, Şulduz Tanrıverdiyev, Novruz Xoşbəxt, Xudakərim Məftun, Xanəli Tolış, İsmayıl Şukurov, Beytulla Əliyevi... şairon cəm əbin, vıjniyəbə şeiron devri mətbuatədə bə çap ədəyn. İmon həməni Lankoni Ənıvşton İbemoni iclasonədə, tədbironədə iştirak əkəyn.

Həmçinin XX əsri 70-80-nə soronədə rayono çapbə “Çağırış” qəzeti nəzdədə redaktor Vaqif Hüseynovi rəhbərəti kardə “Qəncinə gələmon” ədəbi dərneqi məşğələono bənə Rafiq Məmməd, Əvəz Nəbi, Arif Fərzəli, Tahir Heydərlı, Rəsul Rzayev, Səxavət Qafarlı... çandinə cıvone ənıvşton Masalli poeziya estafeti dəvom kardədəbin. . Hətta bə Lankoni, bə Cəlilabadi ədəbi gıvnon umjənəbə, dəvon bə ico fəoliyətdəbə bınıvştonən hestbin.

Həminə devrədə de şair Məmməd Kazımı redaktorəti Masalli rayonədə “Qala” ədəbi-bədii qəzet, Lankonədə “Söz” jurnali çap bedəbe, ənıvşton nıvıştəon dərc kardəbe iştə səyfonədə.

Mıstəğilə devrədə respublikədə navkonəni ədəbi məclison bərpo bin, Lankonədə “Fovcul-fusəha” ədəbi məclisi məşğələon sənibəton bino bin. Lankoni Ənıvşton İbemoni sirəon həniən zumandbe. Çumki bə tolışi şeir bınıvşton beşin bə məydon: bənə Tofiq İlhom, Xanəli Tolış, Əbdulrza, Bəhmən Saleh, Cabir Nəsir, A. Bayrami, Camal Lələzoe, Akif Soltan...həm bə azərbayconı, həməni bə tolışi ənıvşton, həm Lankono, həm Masallio fəoliyət nişodoə şeir dərneqonədə iştirak əkəyn.

Nəhayət, Masalli ənıvşton parakəndə fəoliyət nişo doy orəxəy, 2010-nə sori pozədə Masalli ənıvşton de mərhum Səxavət Qafarlı ijən de Xanəli Tolışi, Rafiq Məmmədi rəhbərəti bə i arə omin. Həm bə azərbayconı, həm bə tolışi bınıvşton bə i vıre cəm bin, ədəbi məclis soxtəbe. Çəy nom noəbe “Göy qurşağı” yəni “Nənə hanə”. Ha dıqlə nom gəbul kardəbe.

Çə vaxtiku toşə ıseti Masalli ədəbi məclis har həftə vijorə ruji bino bedə. Bənə Nəhmət Qoca, Yetim Həsənbalə, Quloğlan Teymur, Səxavət Qafarlı, Vəli Həqqi həmkoon şəən çı dınyo. Çəvon xoto həmişə əziz qətə bedə. (Xıdo rəhmət bıko) Jenə həmkoon bənə Dilşad Nusrətqızı, Rəna Əlisaqızı, Sulhiyyə Tağızadə, Rahilə Həsənzadə, Cahanxanım Seyidzadə, Nurtac Məmmədzadə, Sevinc Hüseynova, Sevda Əlizamanqızı, Husniyyə Elxanqızı... ənıvıştən tədbironədə məxsusi vıreşon heste. Bə yod dənəmon ki, çəmə ədəbi məclison co rayonədə, Boku, Sumqait, Qəncə şəhronədə jə fəxri uzvonən heste ki, dəmə rə-rə əlağə oqətedən (Nəriman Nərimanlı, Dəstəqul Zamanlı, Vüqar Həmati...)

“Nənə hanə” (“Göy qurşağı”) ədəbi məclisi uzvon nıvıştə əsəron çandinə almanaxonədə (“Masallının söz çələnqi”, “Omürdən yarpaqlar”, “Masallının “Göy qurşağı”), Türkiyədə, İranda çıxan antaloqiyalarda çap-bən, KİV-o, sosial şəbəkəo (“Misra”, “Facebook”); ədəbi jurnalono (“Söz”, “Məşəl”); qəzetono (“Yeni təfəkkur”, “Butov Azərbaycan”, “Nəbz”, “Qanun naminə”, “Carçı”, “Mustəqil Respublika”, “Lənkəran”, “Yeni həyat”...) həmçinin şairon, nasiron şəxsi kitobono dərcbən.

Yubileyon, kitob təqdimaton dəvonedəmon. Bə cıvonə ənıvıştən məxsusi gəyğü nişo doydəmon. Kali cıvonə şairon bənə Məmməd Ağa, Balamirzə Cəfərli... çəmə ədəbi məclisi məşğələonədə puxtə bən, ıse bənə yolə sənətko nominbən...

P.S.

Ədəbi Məclisi kali şairon vijniyyə şairon bə Aləm” jurnalı edaştedəm.

A. Bayrami

02.01.2017

AKİF SOLTAN

BEDƏ

In kəxobon tarif məkə anədə,
Çovon dondə ser nıresə ho bedə.
Kaşdə çiyon iyo boxlə- moxləye,
Kiyən hardə hejo sədəş vo bedə.

Əğlonışon ıştənbəsə perəsdən,
Bicənəkin, har bicə koon dərəsdən.
Mo de kinə, pıə deştə zoa perəsdə.,
Çovon yəndı okošnə çiy ço bedə.

Merd toyfonış lap sıftəku cəncəlin,
Har rostə koy vədə imon ənqəlin.
Leğ-ləvuşin, mor-mənqəlin, qənqəlin.
Çımon sıpriş çı əğili to bedə.

Şeyton har ruj dimon nışdə bə sufrə.
Aşışə ruj bəni çımon-çı toyfə.
Sə-taniyən pekırnedən bə nofə,
Har bevəci çiyə eşdə, ro bedə.

Həyo əsir, obur qine bıvonku,
Sıxan handən herə çəşon-bəvonku,
Sə bedəni çımon sobət qəvonku,
Qıləy sə be, dumo tojə ko bedə.

İmon yəndı həvatedən bərkədə,
Çı nənə zondə hiç bəni kurkədə.
Şışonışon vey arşidə sırkədə,
Linqi ekkuş həmə vitə po bedə.

BALAMIRZƏ CƏFƏRLİ

QAN AXANDA XOCALIDA

Min-min insan lal, daş oldu,
Zülmət bizə göz, qaş oldu.
Gözlər nuru qan, yaş oldu,
Qan axanda Xocalıda.

Mərmi, güllə bitə-bitə,
Torpaq qanda itə-itə,
Fəryad qopdu o gecədə,
Qan axanda Xocalıda.

Qız-gəlinlər qaldı darda.
Qoç igidlər görəndə harda?
İnildədi adamlar da,
Qan axanda Xocalıda.

İllər ötüb, ötsə belə,
Qan qoxusu gəlir hələ.
Daş qaya da gəldi dilə,
Qan axanda Xocalıda.

Axan çaylar göz suyudur,
Dünyam qaranlıq quyudur.
O gecə kar-kor uyudu,
Qan axanda Xocalıda.

Alın yazı, yoxsa yuxu?
Atdı namərd gizli oxu.
Tor toxudu bizə çoxu,
Qan axanda Xocalıda.

Qana döndü yaddaşımız,
Unutmadı hər daşımız.
Selə döndü göz yaşımız.
Qan axanda Xocalıda.

Qarğışım var unudana,
Bütün dünya yana-yana
Xocalıya heykəl yona,
Qan axanda Xocalıda.

Cəfərliyəm, hay-harayam,
Dərdlə dolu bir sarayam.
Kimim qalib ki arayam?
Qan axanda Xocalıda.

26.02.2016

BAYRAMI

CONIM DƏJEDƏ

Məvuji az qınon cəzo kəşedəm,
Cəhənnımı otəşədə vəşedəm.
Qılə-qılə dəvunədə beşedəm,
Doj bə conı har vırə teğ ejedə,
Xosə Xıdo, şinə conım dəjedə.

Hanı-hıtım vitə niştə doy sədə,
Aləm bəmi bənə ku edəsədə.
Dəjə tonım tikə-tikə osidə,
Har dəm mını bekardədə pojədə.
Xosə Xıdo, şinə conım dəjedə.

Çı illifon kardədəm doj mandəni,
Meris kışdə mını, həş-huş zındəni.
Şəkə, təzyiq peyo jiy eqındəni,
Zəmin-osmon çımı səpe rijedə,
Xosə Xıdo, şinə conım dəjedə.

Coni rəğon sədo kardən hay curi,
Hay boştəno həvo jəydən səpuri.
Merdım pidə, tov bəhə bı qurquri:

Bənə tolış xəlği mandəm tiy jiedə,
Xosə Xıdo, şinə conım dəjedə.

Doj bə conı har vırə teğ ejedə,
Har dəm mını bekardədə pojədə.
Zəmin-osmon çımı səpe rijedə,
Bənə tolış xəlği mandəm tiy jiedə,
Xosə Xıdo, şinə conım dəjedə!

BƏHRAM ŞƏMS

ƏVƏSOR

Havzə livon tikişon jəy bə vişə,
Zimostonış tojne, ome əvəsor.
Kulon bino səş rost karde vənəşə,
Pərisqılı kəşi dame əvəsor.

Bılbıl pəre, niştə bə sə vilisə,
Həşi sıre, ome tojə sorisə,
Ku-kəşəno sı-sardbe alafon sə,
De şəvşiği, voşi çame əvəsor.

Ha tonədə vilon okardəşone,
Bızanqon iyəndı vakardəşone.
Doyon havzə libos takardəşone.
Maştəsə de Həşi peme əvəsor.

Çı Bəhrami dili arzuon peşe,
Bənə pərəndəon pəre piyəşe.
Vənəşə ləçəqe, bılbılı kəşe,
Xıdo doə neməte, nome əvəsor.

CABİR NƏSİR

OQARD BƏKƏ

Pozi livon həni zardin,
Boki bıvotın az ın dardi?
İnsor eqının ğasbu nardin,
Leynə şəkə, çını zoə.
Oqard bəkə, çını zoə.

Çəşın ço bə, ha nəvedə,
Yarən sutdə, ve təvedə.
Otəş hənuş bə kiədə,
Boy pu bıkə, çını zoə.
Oqard bəkə, çını zoə.

Iştı duno çəşin bə roy,
Hənnə hiçə , iqlə tı boy.
In çı darde, tı bəni doy?
Dılın təkəy, çını zoə.
Oqard bəkə, çını zoə.

Ve şəkəson onən beşən,
Iştə diədə bə ko dəşən.
Tı boy okə qeşə kəşon,
Nini şokə, çını zoə.
Oqard bəkə, çını zoə.

CAMAL LƏLƏZƏ

VƏZİFƏ PİƏKƏSİ QƏP

Sıxani rosti botı az bivotom,
Mardedəm, az bo vəzifə, mardedəm.
Çanə dastım rəsdəni bəy, jıqbızın,
Bə şəv, bə ruj telə zəhər hardedəm.

Cəmım kardə iştə toyfə bə ivrə,
Ehaştəmə bə rəğibon çan vedrə!
Rışvəmon doə, tarsımon doə, sa kərə!
Qardedəm az bə vırə səy, qardedəm.

Bə har rınə, bə har məclis az şedəm,
Kom partiyə zumandə- bəy dəşedəm,
Okardəmə harco məydon, peşedəm,
Im vərdişi boştə pişə kardedəm.

Çı pəvəndi şini teley çəy tonə,
Hıkim karde dınyo nıməy bomıno!
Çı vəzifə aspi səpe ni qıno!
Condo bedəm, kəynə bə yod vardedəm.

Bivot, bəsə kiysə oxo qədəlim?
Çok qıləy zoəm, veyən tike şətəlim.
Çımı nəsil yolə toyfəy, dədəlim.
Bardedəm az dəvon har koy, bardedəm...

CAHANXANIM SEYİDZADƏ

GEC DEYİLMİ?

Tənha qoyub getdin məni,
Ucuz tutdun sən sevgimi.
İllərdən sonra dərdimi
Bilmək üçün gec deyilmi?

Yağır həsrət yağışları,
Həsrət dolu baxışlarım,
Gözümdən axan yaşları
Silmək üçün gec deyilmi?

Düşə bilmədin izimə,
Önəm vermədin sözümə.
Gülümsəyirsən üzümə
Gülmək üçün gec deyilmi?

Mən sanmışdım ki, sevirsen,
Sevgimə dəyər verirsen,
Mənə "qayıtdım" deyirsən,
Gəlmək üçün gec deyilmi?

DADAŞ ABBASOV

FƏLƏK

Gəlmisən üstümə tələm-tələsik,
Sorğusuz-sualsız verirsen qərar.
Bilirəm tamahın güc gəlib sənə,
Nəyim var verirəm götür sən apar.
Hətta adına da hörərəm çələng,
Məni cin atına mindirmə, fələk.

Səni ram etməyib elin qınağı,
Deyiblər adına zalım, zülümkar.
Evləri yıxmısan, şərə batmısan,
Edə də bilmirsən sən bunu inkar.
Uzanan əlini bir geriyə çək,
Məni cin atına mindirmə, fələk.

Hara ayaq basdın, yandı o torpaq,
Daş üstə cücərən orda cücərməz.
Allahın yoluna gəlməyinlə bil,
Alarsan tanrıdan tükənməz əvəz.
Son anda bağ becər, götür ağas ək,
Məni cin atına mindirmə, fələk.

Vurduğun yaralar sağalmaz olub,
Fəryadım, amanım ərşə dirənib.
Sənin alovundan qorunmaq üçün
Mələklər göylərdən çiyinmə enib.
Hər addım başında gələrək kələk.
Məni cin atına mindirmə, fələk.

Əl götür bir yolluq pis əmələndən,
Qəlbimdən getməyib zülmün nişanı.

Nə vaxtsa dərşini verəcək tamam.
Səninçün qurulmuş haqqın divanı.
Deyirəm üzünə bir daha mən şək
Məni cin atına mindirmə, fələk.

ELMAS HİDAYƏTİ

MINİ KIŞTƏ

Votim: Devron ast rukəy,
Mini-tini co nıkəy.
Siprişon bon şımə kəy.
Vote: Imruj ne, maştə!
De “maştən” mını kiştə!

Anə nozi sə bıkə,
Vəşə dilon co məkə.
Bomıno ruşnə pekə.
Votdə: Imruj ne, maştə!
De “maştən” mını kiştə!

Hicron bəmi əz doedə.
Şinə conım u bedə.
Az imruj mardəm pidə,
Bəvote, bımard maştə?
De “maştən” mını kiştə!

ƏBDULRZA ƏHMƏDOV

MƏHİT, ÇIMI SİO TƏLO

Umur şedə, qədə-qədə davardə,
De jimoni kam odəm bəsə vardə.

Oğobibi, məhit, çımı sio təlo,
Bihitoş, dəbəşem peşo bə bəlo.
Dardonım conədə qiniə lobəlo.
Rujbəruij umur bə dumo oqardə,
Qədə dardon bə yolə dard peqardə.

Odəm heste, umur kardə de kefi,
Rohət bedə-hitedə de pıf-pıfi.
Kali kəson zarinci bən ji lefi,
Bukəku emedə hardəy- pevardə,
Umuriş de zilmi şedə-davardə.

De conı dardon hejo zubəzumon,
De fələki dastbəyexə, bə zumon.
Əcəl niştə bənə mori bə dumo,

Ruj bedə har kəsi deştə bardedə,
Bə çəmə sə çiç mandəni vardedə.

Si nıbimon, dınyoədə de ve mande,
Şəkəs bəşe, əməloniş bamande.
Ləvo bə dast hejo çəmə samande,
Bəvindeş ki, hejo qırdo tı qardə,
Bəştı sə çı otəş ni ki, ekardə.

Harkəs bı dınyoədə bo marde jidə,
İ ruj bedə çəy umri keşi sidə.
Umur dəyən orəxedə, pesidə,
Zəmini qəv esiie, hejo ebardə,
Bənə neçi rəsdə, odəmi hardə.

Umur ve, kam karde demı-detı ni,
Çı Xıdo nəzərə, oqətdə tını,
Vaxt rəseədə bardedə tını- mını,
Bə dəmondə sidə çı dili pardə,
Bəxt hitedə, odəm kəynə ki mardə.

Əbdulrza de fələki bə canqə,
Bə çəkəti tərəf hejo bə vanqə.
Çokietişən i cur ni, ranqbəranqə.
İştə çokietien bə dim bekində,
Okuşie çoy ruşnə sutdə, pekardə.

ƏKBƏR PAŞA

MİSİBƏT BƏVƏDƏYE

Ki mısı lə”l kardedə,
Boki “qəl-qəl” kardedə,
Harko pul həll kardedə,
Məhəbbət qəvədəye,
Mısıbət bəvədəye...

Ve ko məkə, pus məbi,
İvan məbi, rus məbi,
De şaytoni dus məbi,
Erməniən çəvədəye,
Mısıbət bəvədəye...

Con tarsedə coniku,
Yolə dardi qoniku,
Şatə ko insoniku,
Şatə peşt dəvədəye,
Mısıbət bəvədəye...

Nənə qandım bışdedə,
Otəşi ekişdedə.
Ğəhər pı-moə kışdedə,
Zoə iştə kefedəye,
Mısibət bəvədəye...

Iştə nomi bəd məkə,
Co curə sohbat məkə,
Məlo horohət məkə,
Əv cımə şəvədəye,
Mısibət bəvədəye...

Bibi şin, xalə şine,
Deşmeni nalə şine.
Çı balə balə şine,
Nənə con nəvədəye,
Mısibət bəvədəye...

Qəpi bijən təmomə,
Bənə pozə şəmomə.
Ruk bə yoli dim omə,
Ruk yolə səhvədəye,
Mısibət bəvədəye...

Bəndə ruzi votedə,
Si bıə luzi votedə.
Əkbər duzi votedə,
Həxi tərəfədəye,
Mısibət bəvədəye...

ƏVƏZ NƏBİ

VƏTƏN

Bandon sədə avə çən,
Xoliçə sinə Vətən,
Çe pıəm- moəm Vətən,
Çe zoəm-kinəm Vətən.

Çiçon kəşə iştı sə,
Əştəkəs botı xan-bəy,
Iştə həxi çimi-çəy
Dasdə peçinə Vətən.

Devron əsire bə pul,
Qordinedə dəmə qul.
Xəlği Vətən sığ, anqul,
Çımı reçinə Vətən,
Con Vətən, şinə Vətən!..

İLQAR MİYONKUJ

HA XIDO, IN KİNƏ ÇANƏDƏ ŞİNE

Çəş-bəviş kəmonə, səymuş çin-çine.
Ğəşənqə, ağılmand, zırək, reçine.
Çı ruji ruşnəsə dimiş ruşine.
Məğrurə, lap bənə sipdo bəşine,
Ha Xido, in kinə çanədə şine?!

Əqər tı noxəş biş, hiç məkə fikir,
Bəçəy məhəbbəti eqınyəş əsir.
Çəy nomi bıcardoş sa kərə zikir,
Dardonı- dojonı demiyən qine,
Ha Xido, in kinə çanədə şine?!

Bə bəhse de Həşi, de Ovşumi əv,
Dandonon mırvari, hile çəy çəş-bəv.
Məvuji çı pozi çəkkə əno qəv,
Har sıxan, har kəlmə şon, anqivine,
Ha Xido, in kinə çanədə şine?!

Əy vindəş, çı yodo bakardəş dardi,
Tovsoni boxori, zımsoni sardi.
İ cıncırt mande ki, İlqar bıvardi,
Əvən çəy eşğiku xəyli ğəmğine,
Ha Xido, in kinə çanədə şine?!

MƏMMƏD AĞA

YOL HALALLIQ İSTƏYİR

Yolları, körpüləri
Bürüyübdür çən, duman.
Uzaqdan görsənməyir
Maşın gəldiyi zaman.

Yol kənarı yaşıllıq,
Şeh damlalar gəzdirir.
Yol istəyir halallıq,
Haramları əzdirir.

İşarələr yolları
Tənzimləyir nizamla.
Gecə işığı, rənqi
Dəyişir intizamla.

Bax yolların üzünə
Xsyir –duasını al.

Bax yolların gözünə,
Ailəni yada sal.

Toz eləmə meydanı,
Gözün görməz heç yanı.
Dinləmə şər Şeytanı,
Tökülər insan qanı.

Cavanlıq tov gələndə
Gücünü saxla sona.
Torpaqları geri al,
Aman vermə düşmana.

NƏRİMAN NƏRİMANLI

BİLSƏYDİM

Sevgi ümmanında bir qayıq kimi
Dumana düşən tək yolumu azdım.
Mayak etməsəydim dəli eşqimi,
Onu hər misrada vurğulamazdım.
Nakamliq yazılıb qara bəxtimə,
Yazıya pozu yox, mən nə biləydim?
Bilsəydim, o ümid dolu sözləri
Özüm öz əlimlə qaralamazdım.
Mən ovçu deyildim maral ovlayam,
Görəndə quruyub qaldım yerimdə.
Ay maral baxışlım, məni bağışla,
Kaş sənə tuş gəlib yaralamazdım.
Əzəldən sirdaşım dərddir, ələmdir,
Bunlardan sadıq dost dünyada varmı?
Dərdimə bədnəzər nəzəri dəydi,
Gərək dərdlərimi sadalamazdım.
Ruhumu ruhuna calaq eylədim,
Ruhların calağı tutmazmış demə.
Bilsəydim özgedə gözün qalıbdır,
Heç əti dırnaqdan aralamazdım....

PEYMAN OĞAYƏT

ZARDİNƏM

Boy çımı Zardinə, məbi anə sardinə,
Məkə mını dardinə.
Tını bə çəşim, beti noxəşim.
Tı çımı məlhəm, əcre beti aləm.
Jəqo jiye əzınim, ıstıku esi əzınim,
Cokəsi piye əzınim, az beti be əzınim.
Betı ni bəbem, dardıku pi bəbem.
Tı çımı dınyoş:

Beti hiço oxo, qıləy puçe oxo...
Çiçe in yolə dınyo?
Detı şine, ve reçine, ve qəncine
In vılə dınyo!
Betı noxəşim, tını bə çəşim.
Məkə mını dardinə. məbi anə sardinə ,
Boy, boy, çımı Zardinə!

RAFİQ MƏMMƏD

QOYUN HAQQINDA BALLADA

Yüz illərdi yaramıza köz basıb ,
Dartıb bizi ağıllara qoyunlar .
Qılıncları , yəhərləri toz basıb ,
Başımıza çox açılıb oyunlar .
Uzun Həsən , Qara Yusif , Qazan xan...
Bayrağında qara qoyun , ağ qoyun .
Saraları selə verdi Xan çoban ,
Bir də baxdı , dərə qoyun , dağ qoyun...
Yurdumuza yağdı cumdu sel kimi ,
Qarı düşmən kəmənd atdı yel atda .
Nər igidlər ox - nizədən silkinib
Qoyun sağdı , yun daradı elatda ...
Həzm etdikcə təhqir dolu əzabı ,
Susduq , guya abırımıza büründük .
Buğlandıqca ısti quyuq kababı ,
Tıxıb - şişdik , quyuqlarda süründük .
İçimizdə tamah elə qudurdu ,
Qürurumuz ,mənliyimiz verdi can .
Bir yaramaz Moskvada dəm vurdu
Bir çobanlı səkkiz milyon qoyundan .
Bozqurd xəcil , pələnglərsə tövlədə ,
Yurd yerindən nalə - fəryad dikəlir .
Sabir söyən şeytanlar gör neylədi ,
Şamaxıda yaptı ulaq heykəli ...
Görəcəkli günlərimiz var imiş ,
Yurdu sarıb azğın - gavur , İlahi !
Ya od yağdır , ya da ki , bu çər dəymiş
Qoyunları Qurda çevir , İlahi !..

RUSLAN NÖVRƏS

QƏZƏL

Ey şəm üzlüm, ürəyim tək sənə eşqinlə
yanır,
Tək sənə başına pərvanə tək hər gün
dolanır.

Sənə bica yerə, yarım, ürəyimsən
demirəm,

Çün ürək səndə vurur, sənsiz olarkən
dayanır.

Bir nökar tək sənə hər əmrinə hazır
ürək,

Öz məhəbbət sarayında səni şahzadə
sanır.

Sevgi bağında bitən sərvə-xuramansən
sən,

Dəli könlüm yenə kölgəndə sənə dal-
dalanır.

Edirəm mən də tamaşa bu gözəl
mənzərəyə,

Külək əsdikcə dənizvarı telin dalğalanır.

Sən olan yerdə günəş nuri-təcəllə etməz,
Üzünü görcək əcəb nura tum aləm boy-
anır.

Baxıram rəsmivə hər dəm dalıram xəyalə,
Düşür o xatirələr yadə, ürək parçalanır.

Yetəcək vəslinə bir gün bitəcək hicr` qəmi,
Sənə qəlbin verən aşiq buna qəlbən inanır.

Sənlə bu qəlbin arasında olan fərq` budur:
Sən onu anmadığın anda səni qəlbim anır.

O özü yoxsa da, var xatirəsi, ey Növrəs,

Gecələr mənə yatır, mənə səhərlər oy-
anır.

RƏNA ƏLİSA QIZI

GÖZLƏRİMİZ YOLDADIR

Çək-çevirdir gündə evdə, ay lələ,
Bağlanıbdır sinəm sözdən bir şələ.

Nə vaxt evə düyü gələ, ər gələ.

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

Yorulmuşuq, yorğun düşüb atımız,
Əzilmişik, donqarlaşıb qatımız.

Nə vaxt çatır Allaha fəryadımız?

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

Uzaqlaşmış istə evdən, ocaqdan,
Səsi gəlir gecə tindən, bucaqdan.

Yığışarmı kişi kirli qucaqdan?

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

Şərab onun ürəyinin sevgisi,
Yatmaq ona bir Allahın vergisi.

Kar eləmir sözlərimin istisi,

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

Alış-veriş belə gəlmir əlindən,

Lap zəhrimar tökülür zay dilindən.

Allah vursun görüm donqar belindən,

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

Odunu yox, ocaqda var gərməsi,

Hisdə bişər az tapılan küftəsi.

Haçan gələr evdə yanar qaz səsi?

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

Kəndir olub su çəkməkdən qollarım,

Yeriməkdən qan verir mazollarım.

Manat yoxsa, barı ola dollarım,

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

Hərət qaldıq kompüterin səsinə,

Telefonda danışmaq həvəsinə.

Qoşulmadıq millətin cərgəsinə,

Bax beləcə, gözlərimiz yoldadır,

Kişi azıb, gündəlik futboldadır.

SADIQ KƏRBƏLAYI

SİNƏM İŞTI ROY BƏ ÇƏŞƏ

Linqi mənə zəminisə,

Bəştı linqi teğ ebəşe.

Binəv çımı bı sinədə

Ta çımı con keynə beşe,

Sinəm iştı roy bə çəşe.

Tını vindəm, az lol bedəm.

Noxəş bedəm, behol bedəm.

Bənə xıçə xol-xol bedəm.

Dilim poşbe, sute-vəşe.

Sinəm iştı roy bə çəşe.

Har lıputı qıləy gənde,

Dimı bənə sə çəğənde.

Mın bı bəlo ki eğande?
Əloc bıke, conım beşe,
Sinəm işti roy bə çəşe.

Zinə cıvon, ımruj sinin.
Çokə rujon dəvardin, şin.
Sadıxi yod çıçon dəşin?
Çımı dəmon işti çəşe.
Sinəm işti roy bə çəşe!

SƏXAVƏT QAFARLI

DEYİN, ALLAHU ƏKBƏR!

Durun, namaz vaxtıdır,
Günün taraz vaxtıdır,
Razü-niyaz vaxtıdır,
Mələklər tutsun xəbər,
Deyin, Allahu əkbər!

İqamədə düşünün,
Düşünüb həm daşının...
Həya edib yaşının,
Niyət edin müxtəsər,
Deyin, Allahu əkbər!

Həmdü-surə yerinə
Gedin daha dərinə...
Şeytanın nəzərinə
Olun yaxın, həndəvər,
Deyin, Allahu əkbər!

Kim harda nə taladı,
Kim gorda od qaladı.
Kim kişi yox, xaladı...
Kimsədə yoxdur tərər,
Deyin, Allahu əkbər!

Edin yada bazarlıq,
Düşsün xoda bazarlıq,
Yapışdırın da yarlıq...
Düşünün hədər-hədər.
Deyin, Allahu əkbər!

Başlayın baş kəsməyə,
Baş üstə daş kəsməyə.
Olun hamaş, kəsməyə
İblislə əhd -bixəbər...
Deyin, Allahu əkbər!

Şeyx neçəsin alıbdır,
Sürtüb yola salıbdır.
Tükəz da dul qalıbdır,
O da olub dəngəsər...
Deyin, Allahu əkbər!

Deyin puldan-paradan,
Yaddan çıxsın Yaradan.
“Unluqda un - yarı dən”
Sizdən etsin əlhəzər,
Deyin, Allahu əkbər!

Şeytanla rəqs etdiniz,
Hansı səmtə getdiniz.
Gözümüzdən itdiniz,
Gəlin yola birtəhər,
Deyin, Allahu əkbər!

Bizi yaxıb-yandıran,
Hiyləsiylə qandıran,
Gücümüzü sındıran
Cinə endirək təbər...
Deyək, Allahu əkbər!!!

SÜLHIYYƏ TAĞIZADƏ

SALAM , ALTMİŞ YAŞIM

Könlün əzəl gündən haqqa olub yar,
Həqiqət yoluna olubsan suvar,
Həyat meydanında söz “silahın” var,
Haqdan qüvvət alan “silahın” xeyir,
Salam, altmış yaşım, sabahın xeyir!

Həyat sirlərinə sən oldun agah,
Savab işlər görüb, etmədin günah,
Daima apardın Allaha pənah,
İnamın, imanın, pənahın xeyir,
Salam, altmış yaşım, sabahın xeyir!

Müdrilik çağına yetişdin daha,
Hər anın qiyməti qızıldan baha,
Altmışı haqladın, şükür Allaha,
Gözü yüzdə qalan “tamahın” xeyir,
Salam, altmış yaşım, sabahın xeyir!

QULİ İSKƏNDƏR**ĞƏZƏL**

Mandə dilədə eşği-məhəbbət, yarı nızne.
Oşko nibe hiç yanədə sehbət, yarı nızne.

Pınhon be çımı dili otəşon, dilətono,
Şəhlə qətişə, sute məmləkət, yarı nızne.

Sazışon peqəte aşığon, mıku votışone,
Qarde şəvi-ruj in yolə şöhrət, yarı nızne.

Vindəbe cəmaət bı tərəfi nez omyədə,
Əğyar həmişə kardəbe nifrət, yarı nızne.

Nolə kəşyədə həmə odəmon norohət bin,
Şanqone oğo mande in millət, yarı nızne.

Sute çımı dil dardi-ğəmi dınyo dilədə
Çəşi arsonımbin bəmi şərbət, yarı nızne.

Zulmi, fəraği dasdə rəxəy, Qulqasımən şe,
Xəlği votışə, həmə bəy rəhmət, yarı nızne.

QULOĞLAN TEYMUR**BOY BIŞAMON BƏ ÇƏMƏ KƏ**

Çe xosə çaş, çokə bəve,
Çe çokə ruj, pokə şəve,
Çımı votəy bəti əve:
In dili vey xərob məkə,
Boy bışamon bə çəmə kə.

Tı Ovşumiş, az astovə,
Tı otəşiş, azən tovə.
Kardedəm az bəti lovə,
Vəse tı in nozi səkə,
Boy bışamon bə çəmə kə.

Ha dimədə xolnə kinə,
Mı bətinım vote zinə:
Çaş kardədə tını inə.
Dərostəşe tənəbi, kə:
Boy bışamon bə çəmə kə.

Tı sıə viliş, zizən rəsə,
In bılbili çəkə bə sə.

Imşanqo ne, maştəvəsə
Olətonı qırdıkukə,
Boy bışamon bə çəmə kə.

Oxo iştən doəbe vədə,
Dılım ənə tıptıpedə.
Rəyrə məşi, qədə-qədə
Rost məkə hay- kuy, mərəkə.
Boy bışamon bə çəmə kə.

QULU VƏCİOĞLU**NAŞI GEDİŞ**

Maşınlar şütüyür elədən belə,
Yem üçün çalışan qarışqalartək.
Maşında fikirli yol gedir bir gənc,
Xəyallar içində mürgüləyərək...

Bəllidir, duracaq hansı oteldə,
Qarşılar bu gənci yelpazə canlar.
Əyləndirər onu əxlaqdankənar
Hansı kazinolar, bar, restoranlar.

Sonralar anlayar, döyər başına,
Necə yuvarlanıb, düşüb girdaba.
Belə yaşamağın sonu zillətdi,
Çətin dözə belə dərdə, əzaba.

Belə gedişlərin yox bir faydası,
Dağılıb çox evlər eyş-işrət ilə.
Xoş çağlar nəsibi olub həmişə,
Hər kəs ömür sürüb məhəbbət ilə.

Yaşamaq istəyi, sevgi həvəsi
Sönməsin qoy ürək adlı ocaqda.
Ya rəbbim, rəhm elə bizə, saxlama
Bizi Ölüm adlı dayanacaqda!

HACI VƏKİL MƏRQƏDİ**IN KİNƏ KİEY, OMEDƏ?**

In kinə kiey, omedə,
Ome-ome handedə,
Diə kardə jıqo-jəqo,
Bə bılbili mandədə.

Ovə bızək duşədə,
Quşuvə çəy quşədə,

Ce gəşənqə in kinə,
Bənəy həşi vəşədə.

Votime: xosə kinə,
Tınım vindəme zinə,
Pidəme botı daynə,
Bıvgandom bo maşkinə.

Votişə, bəmi diəkə,
In sıxanon boy səkə,
Tolişi reçə kinəm,
Boy bəmi piariş məkə.

Votime, bənəy gəndiş,
Votişə, həmə fəndiş;
Votime: cımı dılış,
Sırəy, vote: bıvgandiş.

HADİ SEYBƏTİNLİ

QORUYAQ DÜNYANI

Torpağım, dilim də işğal olubdu,
Nə vaxt tərg edəcək bizi bu dərdlər?
Bir gör neçə yerə parçalanmışıq?
Hələ parçalayır yenə namərdlər!

Azıx mağarası yadlar əlində,
Dədə Qorqud qəbri Dərbənddə qaldı.
Babək, şah İsmayıl doğuran ölkə
Tarixdə nə qədər qələbə çaldı?

“Parçala, hakim ol!” siyasətilə
Xalqımın birliyi çox parçalanır.
Qaçqını, köçkünün başa düşənini
Ürəyi gör necə alışıb yanır?

Qırğın silahları sərhəd tanımır,
Bəs kim qoruyacaq bu gün dünyanı?
Qoruyaq vətəni, həm də ki, qardaş,
Nüvə qəzasından bütün dünyanı!

ŞİRƏLİ MAQSUD

ZƏHMƏT BIBU

Qıləy boğçə- boğım kaşdə,
Çəy ətrofo vişəm haşdə.

İmruj hestim, nıbum maştə,
Bıdə bomı zəhmət bıbu.

İyo heste ambu, tıtım,
Çımı yolon kardə qətim.
Bıçın bəhə, bıdə bətim
İmən qıləy hurmət bıbu.

İyo çandə odəm omə,
Haco kəşdən çovrə nomə.
Orzim bənə ovrə bəmə,
Qıləy yolə şöhrət bıbu.

Donzə soron lum ekardə,
Kıl-kımot bə vəyşt oqardə.
Çı dınyoku ki çiç bardə?
Saqlə dəvə, sərvət bıbu.

Çe toniku ru davardə,
De ATV iyo vardə.
Bəyji bəbe i ruj mardə,
Çe Xıdoku godrət bıbu.

Diə kardedəm az bə boğə,
Tov hardəme bə vey doğə.
Çandə çımı in con səğə,
Əpinime gəybət bıbu.

Tolişi di xosə Mədo,
Bahandoş “Toloşon sədo”
Çiçi bıpio Xıdo bədo,
De nomoji sohbət bıbu.
15.05.2012

ŞİRQASIM GƏMKUSAR

AZ BOTINO, TI BOMINO

Boy bəyəndı noz məkəmon
Az botino, tı bomino.
İştə ranqi boz məkəmon
Az botino, tı bomino.

Bıçınəmon sıə vili,
Bıstənəmon yəndı dili,
Vanqi bekəmon bılbılı
Az botino, tı bomino.

Bə odəmi sə bome ko,

Rujon diroz, məlo beko,
Boy bıkəmon boyəndı ko,
Az botino, tı bomıno.

Yali bışəmon bə vijor,
Ki pidəş ni lap bıbuy kor,
Boy məbəmon boyəndı mor,
Az botino, tı bomıno.

Votdəm obuy boy çəmə dil,
Əvəsore , handə bilbil,
Bıkaşdəmon boğçədə vıl
Az botino, tı bomıno.

Omedəniş bızni holi,
Ğəmkusarım, mandim yali,
Hiç məkəmon ğeylu-ğali,
Az botino, tı bomıno.

ŞÜKÜROV AYDIN

BİR QADIN İSTƏYİRƏM

Bir qadın istəyirəm-
O təkçə mənim olsun!
Baxmasın başqasına-
O, yalnız mənə gülsün!
Nə qədər sağdır canım,
Onun eşqiylə yanım!
Çəkdiyim qayğılardan
Mükafatı olsun o!
Qoy hər iki dünyada
Xoş baratım olsun o!
Məni başının tacı,
Qəlbinin közü bilsin.
Xoş gündümdə sevinsin,
Bəd gündümdə xoş dinsin.
Təkçə əyməsin məni
Nə dost, nə yad önündə.
Bəxtəvər gəlin olsun
Hər gecəmdə, gündümdə.

TALEH MƏFTUN

ĞIYOMƏTİ ƏLOMƏTE

Şeyton bə dil rəğ ğandədə,
Şaton rostiku handedə,

Çe islomi nom mandedə,
Əməli yurd xərobətə,
Ğiyoməti əlomətə.

Çiçon vində dınyo həni,
Ləkə qınyə bəçe şəni,
Merd de merdi,jen de jeni...
Məvot imon zərofətə,
Ğiyoməti əlomətə.

Bəd bə çoki dodəni ro,
Rostə sıxan şədəni ro,
Bə həxi kə bedəni ro,
Kələkboz bə çe adətə?
Ğiyoməti əlomətə.

Bə rostvojon condo votlandən,
Həxiku, rostiku vitdən,
Bə deşmoni sırr havatdən,
Həxi vote cinoyətə,
Ğiyoməti əlomətə.

Ğiron penton rəfonədə...
Bo rəvoşi səşe qədə,
Əncəx ərəğ mizi sədə,
Odəm bı koy ,vallah, mote,
Ğiyoməti əlomətə.

İştə nəfsi qule veyni,
Ki puline, yole veyni,
Vədəki roon çole veyni,
Bəs çiçimon əmonətə?!
Ğiyoməti əlomətə!

XANƏLİ TOLIŞ

RİZİM BƏMANDE

Zulməkə nodonon çe aron beşo,
Sor bome sorisə, məxloğ bəbe şo.
Nıvışdə şeronım bə qəvon dəşo
Bəznem ki, nışonə, rizim bəmande.

İşdə şəvi – ruji, conı xəş bıkə,
İşdən ruşnə pekə, qur otəş bıkə.
Diyəro ça bıkə, nezi çəş bıkə.
Diyərom pot bibo, nezim bamande.

Həmul be- səbre çe dardon dəvo,
Tini ğodur nikey vəzifə həvo.
İ rujən omədə bərkə barzəvo
Bilondon bəhəvin, nızım bamande.

İşdən ğəzənc bıkə işdə hurməti,
Zivoni səpesə ekə şərbəti.
Xıdom ə Xıdoye, də çəy ğodrəti
Sıĝon volo bəben, kızım bamande.

Zəmonə vey dardon to bakay bəşe,
Vey sırron sondixe obakay bəşe.
İ rujən Xanəli ro bakay bəşe,
Dəftərim bamande, mızım bamande.

VƏLİ HƏQQİ

SÜZÜR CEYRAN BALASI

Yağış kimi yağa-yağa,
Ahu gözlüm girib bağa.
Uçur budaqdan-budağa
Gəzir bu ceyran balası!
Süzür bu ceyran balası!

Gül-çiçəyi süzüb baxır,
Şimşək olub gözdə çaxır,
Könülləri oda yaxır,
Gəzir bu ceyran balası!
Süzür bu ceyran balası!

Yanağında qoşa xalı,
Sinəsi bir məxmər xalı.
Canlar alır gül camalı,
Gəzir bu ceyran balası!
Süzür bu ceyran balası!

Vəli heyran ala gözə,
Çətin ki bu dərdə dözə,
Sinəsində dönüb közə,
Gəzir bu ceyran balası!
Süzür bu ceyran balası!

VUQAR HƏMATİ

ŞİNƏ MO

Dılım, ha mo, boştı nomi vəşədə,
Xıdo zındə, heste çənə noc tikü.

Tini niyon bəkam iştə çaşədə,
Rüjon, şəvon tını nıstənon miku.

Sıxanon anqivin, ğəndin bomıno
İştı sədo bomı hejo bımando.
Obəğandem iştə rüjon bəşti ro,
Lınqonı nıdəjo, ha şinə dodo !

Boştə rüjon bəməym az qofəədə,
Nozə əkəyş bomı bə və dəğandış.
İştı dil mıncır be az bəmeyədə,
Cımı səpe iştə nocon səğandış.

Omənim bə dınyo az ki bı zori?
Az yol bem, şinə mo, tı pi bəş isə.
Xıdo haştəş bəbəy, iştə ümüri
Ədəym az nıvışte iştı ümrisə.

YETİM HƏSƏNBALA

İKİ CAN ARASINDA

Baharın ilk çağında dağda dumana
düşdüm,

Endim aşağılara, dağdan arana düşdüm.
Dağlı qızı əl edib arxadan çağırırdı,
Aranlı qız ah çəkir, dərd içində yanırıdı.
Dağ-aran arasında yersiz xəyala düşdüm.
Dağlar dağ oxşayandır şır-şır bulaqlarıyla,
Aran cənnət misallı meyvəli bağlarıyla.

Vuqarıyla cəlb edir dağlı qızı bizləri
Aranlı qız fəth edib əfsunlayır düzləri.
Xəyal məni çaşdırdı bir xəstə hala
düşdüm.

Deyin, hara üz tutum, dağa, yoxsa arana?
İçimdə iki həsrət qalmışam yana-yana.

Dağdan necə əl çəkim, arxam-həyanım
mənim,

Aran həyat amalım, gün- güzəranım
mənim.

Bu ikili seçimdə nə qeylu-qala düşdüm?!

Əzimov Rubail Rufulla oğlu 1988-ci il mayın 8-də Lənkəran rayonunun Vilvan kəndində anadan olmuşdur. Körpə vaxtlarından ailəsi Bakı şəhərinə köçmüşdür. Rubailin musiqiyə bağlılığı uşaq yaşlarından özünün biruzə vermiş, valideynləri bunu hiss edərək onu 1999-cu ildə Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbinə yazdırmışlar. Orada görkəmli muğam bilicisi, pedoqoq Qəzənfər Abbasovda sinfində dərs almışdır. Məktəb vaxtlarından bir sıra müsabiqələrdə iştirak edib qalib olmuş, dövlət tədbirlərində çıxışlar etmişdir. Ən yadda qalan çıxışları sırasında Roma Papasının Azərbaycana səfəri zamanı Heydər Əliyevlə görüşü münasibəti ilə təşkil olunmuş tədbirdəki çıxışını, Qənirə Paşayevanın aparıcılıq etdiyi "Nəzər nöqtəsi" verilişində "Qarabağ bülbülləri" qrupu ilə iştirakını, Pöhrə-99 müsabiqəsində laureat adını qazanmasını vurğulamaq olar.

Bir müddət sonra Bülbül adına orta məktəbdə fəal şagirdlərin iştirakı ilə Aybəniz Həşimovanın səhnə mədəniyyəti sinfi yaranır və qısa müddət içərisində bir zamanlar məşhurluq qazanmış "Aybəniz və Bülbüllər" qrupu yarandı. Qrupla birgə də Rubail bir çox tədbirlərdə, səhnelərdə çıxışlar etmişdir. 2002-ci ildə "Bülbüllər" qrupunun solo konsertində "Leyli və Məcnun"

nun" operasından bir parça hazırlayaraq Aybəniz Həşimova ilə tərəf müqabili kimi, yaddan qalan "Məcnun" obrazını oynamışdır.

2006-cı ildə Bülbül adına orta məktəbi fərqlənmə attestatı ilə bitirərək elə həmin il Azərbaycan Milli Konservatoriyasına qəbul olmuşdur. Konservatoriyada oxuduğu müddətdə muğam ustaları, Ağaxan Abdullayev, Zabit Nəbizadə, Cabir Abdullayev və Qəzənfər Abbasovdan dərs almışdır. Milli Konservatoriyada təhsil aldığı dövrdə Rubail başqa bir sahəyə - aranjmançılıq peşəsinə də maraq göstərmişdir və nəticədə bu sahədə bilgilərini möhkəmləndərək bir sıra görkəmli aranjmançılarla tanış olmuş onlardan bu sənətin sirlərini öyrənmişdir. 2010-cu ildə Milli Konservatoriyanı bitirib hərbi xidmətə yola düşərək Naxçıvan Sərhəd Diviziyasının orkestrində xidmət göstərmiş və 2011-ci ildə Bakıya qayıtmışdır.

Hal-hazırda Rubail studiyada aranjmançı, səs rejissoru kimi fəaliyyət göstərir. Bundan əlavə həm də bir sıra mahnıların sözlərinin və musiqisinin müəlifidir. 6 illik studiya fəaliyyətində bir çox uğurlu layihələrə imza atmış eləcə də görkəmli sənətçilərlə - Alim Qasimov, Cabir Abdullayev, Nadir Bayramlı, Aybəniz Həşimova, Könül Kərimova və bir sıra sevilən müğənnilərlə iş birlikləri yaratmışdır.

Xalq artisti Alim Qasimovla birlikdə yeni ifa etdiyi "Xarı bülbül" mahnısına çəkilmiş klipin təqdimat mərasimi bu il yanvarın 12-də Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində keçirildi və bu gözəl mahnı musiqisevənlərə təqdim olundu.

Rubail Əzimov həm də talış dilində oxuduğu gözəl mahnıları ilə xalqın sevimlisinə çevrilmişdir. "Ha kinə", "Ğürbətədən" və s. gözəl talış mahnıları onun böyük əməyi nəticəsində meydana gəlmişdir və digər müğənnilər tərəfindən də sevə-sevə ifa edilir.

Əğilon baxşə

Şiri nəğil

İli hestbe, ili nıbe, qıləy şir hestbe. Im şiri vişədə çı həyvonon tūmış bırıyəbe. Kom həyvon bəçəy dast eəqını, əy əhəy. De minvolidə əçəy vişədə həyvonon orəxəyn. Şir ha rüj əvoy bə rü kəno, xəyli çaş əkəy, əvindi bo hardero hiçi ni, pəşimun-pəşimuni oəqardi bə dümo. Çı balə-bulon tonəən xəcolətəje bəbe. Həni lap çı dasto şedəbe, çəy aston beşəbin. Şir ijən bə rü kəno omeyədə qıləy şəğoli əy vindencəğ votışe:

- Ey qidi şir, tı bə çı rüj mandəş? Boy, bəti qıləy vişə vırə bivotom, bışı vəyo. Vəyo çiçi pidə heste. Mərol, ceyron, həvüş püre. Bahardeş, kef bəkardəş.

Şiri im sıxanonış məsəy, lap bə həvəs oməy, votışe:

-Ey şəğol, ıştı votə ə vişə koncoye?

Şəğoli rərə bəy cəvob doşə:

-Ey şir, boy, bışəmon bəti nüşo bıdəm.

Əlgərəz, şəğol şiri vardedə bə həmunne vişə. Şir vindedə im çiçe zəəə, imvırə de həyvonon püre. Çı rü kəno tikəy çaş kardedə ki, əvon kenə bə rü kəno bomen, çəvono qıləy bəğəte baharde. Həyvonon ov peşomero omeyədə şir dəvaştədə çımono qıləy qətedə. Si conı harde bəpeş diroz bedə istirohət bıku, bı dəm qıləy rivoş bəy nez bedə, votedə:

-Ğürbinə şir, ey çı vişə soyb, bəpe ki, ıştı çı ehsanədə əmənen tikəy bəhəmon.

Şir votedə:

- Ha, bəhəni!

Rivos damə bedə:

- Ğorbinə şir, ıştı çaşon zürki-zürki doydən, mı tikə tarsedəm. Bərdəm bəvaştəş miniyən tikə-tikə bəkardəş. İcozə bıdə ıştı kəş-poçə bıbastom, çəğın rohət-rohəti bəhəm.

Şir rozi be, votışe:

- Harde bəpeş çımı kəşon okəyş.

Rivos bino kardedə harde. Çokonə ki, hardədə si bedə, çı şiri dast-poçə okard-

edəni, pidəşe beşo bışo. Şir imi vindedə, rıkin bedə, votedə:

- Hay rivos, harde si beş, ıstət boy çımı kəş-poçə okə.

Rivos votedə:

- Ey şir, bəti e'tibo ni, tarsedəm bərdəm ıştı kəş-poçə obəkardem, miniyən bahardeş.

Im sıxanon vote bəpeş rivos vitedə şedə. Şir bəştə kardə koy ve pəşmün bedə, sütedə evəşədə.

Bı dəm şəğol qədə-qədə nez bedə şiri, votedə ki, ey şir, bəminə ıcozə bıdə tikəy bəhəm. Şir bəy votedə bəhə, əncəx de şerti ki, harde orıxını çımı kəş-poçə okəyş. Şəğol dəynə rozi bedə. Siconı harde bəpeş çı şiri kəş-poçə okardədə, şir əştədə səpo, votedə:

- Ve sağbi, şəğol, az şedəm bəştə vişə.

Şəğol damə bedə:

- Ğürbinə şir, tı vəyo vəşi bəmardeş, vəyo bo hardero hiç çı ni, məşi.

Şir erəxedə bə şəğoli, votedə:

- Xok bə vişə sə ki, vəyo şiri kəş-poçə rivos bəbaste, şəğol insof bəkardə çəy kəş-poçə obəkardə. Az ıştə kanə vişədə vəşiku bımar-domən, bənə şiri bəmardeş.

Şir im sıxanon vote bəpeş bəştə vişə dəro qinedə.

Votəkəs: Fezə Nənə, Tükəvilə di,

Qırdəkə: Əli Rzayev.

Kosibə merdi nəğil

Qıləy hestebən, qıləy nibən. Ğədimə zəmonədə çəmə Tolışə məholədə qıləy kosibə merd hestebən. Çı merdi qıləy hə iyən qıləy asp hestışebən. De dı qılə həyvoninə bo əkirini, boştə xızoniro nun ğəzənc əkəybən. Im merd de həyvonnonə penco sor bo, şələ kırinedə. Rüjiən im piyəmerd noxəş bedə, bə yonqo qınedə. Həni bə sə dəşədə ki, əv çı noxəşiko perəxe nibəzine, bəmarde. Bəştə əğılon hükm kardədə ki, əy bə təvilə, çı aspınə iyən həy tonobən. Əğılon qıyəjənəti kardədən, peşo bə ğıbu dəmandədən, yəni məcbur bedən iştə dədə bə təvilə bardədən. Im merd bə aspi iyən bə hə diyə kardədə votedə:

-Ha həyvonon, penco sore ki, az şıməni küşiyonedəm. Bəne be ki, mı şımənim jə bıbu, bənə be ki, mı bəşmə ve consu, əzab doəmbu. Isət az mardədən, şımə iştə həxi bəmi həlol bıkən.

Hə votedə:

-Az har çı bəti həlol kardədən.

Asp votedə:

-Azən bənə hə har çı bəti həlol kardədən, sıvo çı iqlə məsələ.

Ə merd xəbə səydə:

-Kom məsələyə əv?

Asp votedə:

-Bəştı yod omedə, filonnə sorədə əməni barde bə vişə? Həmunə vişədə tı bəmi iyən bə həy xəyli izimə bo jəy. Roədə qıləy tülə qəvol hestbe. Az eqınim vəyo bə lırd, piye nızınəme. Tı, çımı sədə jiyə, dəbaste bə həy dümi, jəqo roməy mı, oməymon bə kə. Az imi bəti hiç həlol nibəkardem.

Votəkəs: Pərviz Həkimov

Kəcələ nəğil

İli hestbe, ili nıbe ğərəz Xıdo hiç ki nıbe. Qıləy Kəcələ hestbe. Im kəcələ şı viyə do bəşədə boştəro lonə tūmo kardəşbe, haft qılə balə pevatəşbe. İ rüj rıvos çıgıno dəvardəyədə vindedə ki, kəcələ doy bəşədə niştə. Rıvos dəmandədə iştə dümi bəy

dəsüye. Kəcələ imi vindedə, rıvosiku xəbə səydə:

- Rıvos jəqo çə kardədəş?

Rıvos damə bedə, votedə:

- Im viyə do çımıne, mı kaştəme. Isətən deştə dümi əy biredəm.

Kəcələ bino kardədə bəy lovə karde:

- Xosə rıvos, mı bı doədə boştəro tūmo kardəme, çımı balon iyon, boy, jıqo məkə, bəbolim.

Rıvos bə kəcələ votedə ki, detinə i qılə şərtım heste, çımı votəy bıkoş im viyə do nibəbırem. Kəcələ votedə, bıvot iştə şərti. Rıvos votedə:

-Doy bıbırom iştı balon həmə ebəqınen, azən bahardem. Boy tı jıqo bıkə. De xoşi iştə balono qıləy şodə bəhəm, beşom bışom.

Kəcələ məcbur bedə, iştə balono qıləy doydə bə rıvosı. Rıvosən im balə hardədə, beşədə şedə.

Maştə kəcələ vindedə ki, rıvos ijən omə iştə dümo dəsüyedə bə viyə do. İjən məcbur mandədə qıləy balə doydə bə rıvosı. De jıqonə iərən kəcələ vindedə ki, i qılə balə mandəşe. Şivən peş kardədə, bəmedə. Bı vaxtədə qıləy sıyo çəy bəmə sədo məsedə, omedə çı kəcələ tonobə xəbə səydə:

- Kəcələ, bəti çıç bə jıqo bəmedəş?

Kəcələ bəmə-bəmə bəştə sə omə ğəziyə bəyro qəp jəydə, iştə bəbe səbəbi votedə.

Sıyo lo bəy votedə:

- Xok bəştı sə, əy tınış bə daste dəğandə. Əçəy təvəş ni, taştəş ni. Ha iştə dümi dəsüo bə do, bire əzını.

Rıvos çəy sıxanon məsedə, bino kardədə iştə dümi b viyə do rə-rə dəsüye ki, quya doy biredə. Lo de kəcələ çəy səyku pəredə və bə Rıvosı votedə:

-Ha iştə dümi bə do dəsü, iştə i qılə balə bəti ədənim.

Rıvos rıkin bedə bə sıyo lo votedə:

-Tını bığətom zıncır-zıncır bəkardem, tı əvi bə sə dəğandə.

Çə rüjiku kəcələ de lo düst bedə, həni i kərən bə rıvosı bove kardədənı.

Nəğili qəpəjən: Pərviz Dədəcanov

“Məclisi-Aləm”

Şahin Həmid 1955-nə sorədə *Liki* rəyonı Tikəband diədə bə dınyo çaş okardəşe. Boku Devlet Universiteti filologiya fakultə orixiniyəşe. Çəy nıviştə şe'ron “Ədəbiyat və incəsənət”, “Azərbaycan gəncləri”, “Sovet kəndi” rüjnoməonədə, “Azərbaycan təbiəti” iyən “Ulduz” jurnalonədə çap bən. “Dağlar çağırır mənı”, “Ürəyimə gələn söz”, “Adamlar hara gedir” nomədə kitobon müəllife. “Ekoloji xəbərçi” rüjnomə sərredaktore.

Ləzətinin zımistoni vəcəlon

Rə orəxə pozə rüjon həvyedən,
Diyə kardə bəvon, sirdə zımiston.
Şəxtə noydən, rü ovonən dəbyedən,
Çı noxəşi tümi bırdə zımiston.

Peyğəmbəri nure voydə çəy dimo,
Va bə rişi sipyə müyə oşədə.
Çəy ov biyyə, eləşkiyə kəy kümo,
Bə şairon gələmiyə oşədə.

Şəxtə qınyə mivon həmə şin bedən,
Boğonədə iqlə vılən çidəni.

Çı va jiyo sələfüon qın bedən,
Bü biredə, molə sılən çidəni.

Şoy-şoy kardən küməkijon, kəcəlon,
Həşi tasbəy, bəsındine vay vekı.
Ləzətinin zımistoni vəcəlon,
Havzə piyoz çəvon tono çiçe ki?!

Nıznəmə tı pəydokarde boştəro

İnsonimon, çəmə dinin sıxanon,
Ğəndin, şəkən, ve-ve şinin sıxanon.
Bo şairon angivinin sıxanon,
Ğəndən nıbum ,ğəndə xokəm hiç nıbu.

Düzim şədə iştə royku qardənim,
İştı tonu dardi bə yod vardənim.
Bızın, betı, qıləy cılmən hardənim,
Nunən nıbum, nunə lokəm hiç nıbu.

Dınyo dardım bəştə dili bo karde,
Şe'rım vote, düston dılım şo karde,
Şəvo bə rüj mı ənədə ro karde,
Pəydo bıkəm, tını şokəm hiç nıbu.

Bənə əgli hənək məkə de vaxti,
Sahatonən ko kardədən de vaxti.
Rüjə moye, iftor oməy, bevaxti
Ov peşomom, rüjə okəm hiç nıbu.

Xəyli vaxte, mandə çımı çaş bə ro,
Qədə riyəj, mınən yolə puştəro.
Nıznəmə tı pəydo karde boştəro,
İştə dili təyli bıkəm hiç nıbu.

Kosibi mol çaşi vədəy

Ğəndə xokə jəydə xavlo,
Kosibi mol çaşi vədəy.
Qıləy şəye, qıləy şavlo
Kosibi mol çaşi vədəy.

Rüj obeku səpoy bedə,
Ov vindedə, pepo bedə.
Bəmdəni pur ğıbo bedə,
Kosibi mol çaşı vədəy.

Tarsdəni qonə konku,
Rozi mandə iştə tonku.
Komək səydə kosibonku,
Kosibi mol çaşı vədəy.

Xıdo bəyjen fərzənd doə
Se kinə, i qılə zoə,
Dılij bedə poə-poə,
Kosibi mol çaşı vədəy

Ko kardədə bənə ğuli,
Vitdə xoki, hastə tuli.
Nəvedə bo nunə puli,
Kosibi mol çaşı vədəy.

Lınqon jıyo oməqətən əvoni

Çı lononku təyli beşdən bə risə,
Nəvdən-nəvdən, de qonə boy oqardən.
Maştə-maştə qırdə bedən zəmnisə,
İştə dilon bo iyəndı okardən.

İştə tonə beko vindən ko doydən,
De iyəndı rozi bedən çı dilo.
Qındən-əyşdən, bə iyəndı ro doydən,
Bo ko karde hozı bedən çı dilo.

Ğıvvə səydən əvon rüşnə rüjono,
Hiç niştənin şedən-omdən roədən.
Xıdo jıqo perosnəje mujnəon,
Bo kırındən şəv-rüj ənə koədən.

Bojon çiçe - çı qandimi hüşonin,
Boy jiyədə nəfəs səyjon pidəni.
Risə bastdən, odəm votdə ğoşunin,
Yoljon kiye, əvən bə çaş çidəni.

Jıqo firsət hejo bə dast oməni,
Hoston ni ki, qıləy honi çaşmə be.
Lınqon jıyo oməqətən əvoni,
Hırd bəkajon qıno bome bəşmə qıy.

Oşdə

Bı haymədə ə yolə sığ,
Bə siyo xoliye oşdə.
Diyəroku çı bandi ro,
Bə muyəxoliye oşdə.

Qınıyə bəmi roy nəfəs,
Dılım omedə bə həvəs.
Bı boğədə ə handəkəs
Bə bılbiyyə oşdə.

Tarsədəm dümo mandeku,
Si bəm həni çı handeku.
Ətır səydən çı yəndıku,
Vılən bə viliyə oşdə

Jəydə

Həvüş düste de kələmi,
Kıtə yol bə bo paləni.
Müəlim de sə ğələmi
Çı sıxanon səpe jəydə.

Əvəsori vardən vonə,
Kijon boştə qətdən lonə.
Jıqo bızın "Barselonə"
Bə "Real"i ləpe jəydə.

Vaxtədə bivot nımoji,
Dıle zındə dılı doji.
Xıyəj kardə dıvyəvüji,
Məllə İlham qəpe jəydə!

İlqar Tolış

Şinə moə

Tı mını bə dınyo vardə,
Bəmı xosə dınyo doə.
Bəti çımı conım ğıbon,
Çımı aziz, şinə moə.

Nə şəvon boştə şəv zınə,
Nə rüjonən ki, rüj zınə.
Çımı sə keynə dəjəbu,
Tı işte dılı doj zınə.

Az hıtəm hejo şin -şini,
Hiç dardım, ğəmım zınəni.
Hıtəniş tı tosbə maştə,
Bəştı çaş, oxo, han şəni.

Eqınom az rüj dırozi,
Bıkəşom iştı har nozi.
İştə conı ğıbon bıdom,
Doy əzınım iştı ğarzi.

Boy

Boy, ənədə dardi mədə,
Çəşonım mandə roədə.
Xıdo tınış bomı doə,
Bəştı doə Xıdo ğıbon.

Boy, bıvotəmon şin-şini,
Ğıbon bədom bəti conı.
Lovə bəkam çənə həni,
Bəştı doə Xıdo ğıbon.

Boy, eşgi bəmı bo bıkə,
Çımı dılı, tı, şo bıkə.
Çəmə eşği oşko bıkə,
Bəştı doə Xıdo ğıbon.

Boy, mədojin ənə dılı,
Ğəşənqiş lap bənə vili.
İlqari oməgət coyli,
Bəştı doə Xıdo ğıbon.

Sadiq Haqqverdiyev

Zımıston oməy ijən

Bəçəmə di va voydə,
Zımıston oməy ijən.
Har tonı sipi kardə.
Zımıston oməy ijən.

Voyədə va bə bandon,
Sipi bə çı di har ton,
Siyedən çəmə daston,
Zımıston oməy ijən.

Har tərəf şəxtə, biyə,
Çı honı ov dəbiyə,

Bastə bə ro-riz, riyə
Zımiston oməy ijən.

Ve reçine im zımiston

Çı har fəsli reç hestişe,
Ve reçine im zımiston.
Çı yodo hiç benibəşe,
Ve reçine im zımiston.

Toviston, poz dəvarde şe,
Livon eməyn, har ton pur be,
Kijon votlandən hande-hande-
Ve reçine im zımiston.

Zımistonə manqən daməy,
Şəxtə oməy, sard, va oməy,
Damedə im sipyə va bəy,
Ve reçine im zımiston.

Sipi bedən bandon, vişon,
Şəxtə bastən çaşi mijon,
Hənək kardən küməkijon,
Ve reçine im zımiston.

Zımistoni şəv diroze,
Çı Sadiqi sıxan düze,
De har fəsli arəş soze,
Ve reçine im zımiston.

Aqşın Dadaşzadə

Dadaşzadə Aqşın Tarixi zoə 1990-nə sori noyabrə manqi 12-də Masəlli rəyonı Ninəlovə diədə bə dınyo çəş okardəşe. Miyonə məktəb Sığdaşədə handəşe. Azərbaycan Dövlət İqtisad Univesiteti bakalavış bəsə jəşe, isə həmonə univesiteti mağistraturədə iştə təhsili dəvom kardədə.

Insonəti çı rə marde

Nəfs qətə bədbəxti çəşi,
Goym dəbastəşe çəy kəşi.
Hamsiyəş hitedə vəşi,
Xəbəş ni çəy qame, sarde.
Insonəti çı rə marde!

Soyə be navkonə jimon,
Xəlğdə hestibe ibemon.
İnsonon qin kardə imon,
İmoni ki bı ro varde?
Insonəti çı rə marde?!

İm çı ko, im çı rəftore,
Həx məse qüşişon kore.
Hozo bən bo yəndi hore,
Şinə bolim, im çı darde?
İnsonəti çı rə marde?!

Ki qinedə əy hastedən,
Çı bədbəxti conı səydən.

Fəğiri vədə şir bedən,
Çərxi-fələk bebəc qarde.
İnsonəti çı rə marde?!

Aqşin, mədojn tı dili,
Coyli çiç bakaş de holi?
Vaxtədə bərəse koli,
Səbır bıke, dəbəvarde.
Məvot insonəti marde!

Bəmi ve məzin əy, dınyo

Əve mını şo kardəkəs,
Mını deştə to kardəkəs,
Çımı dili okardəkəs,
Nəfəs səydəm mı, dəy, dınyo!
Bəmi ve məzin əy, dınyo!

Avonədə niyobə həşim.
Çəşə arsim bənə voşi,
Arışyəbə porım-kəşim,
Əv arson hışk əkəy, dınyo!
Bəmi ve məzin əy, dınyo!

Çəy nıbe bə fik vardedəm,
Ləs bedəm, səpo mardedəm,
Az bəti lovə kardedəm,
Əve rüşnə çı kəy, dınyo!
Bəmi ve məzin əy, dınyo!

Çanə ve bıkoən nozi,
Əzob bıdo rüj dorozı,
Dılılm əbını norozı,
Nozi bəstem mı çəy, dınyo!
Bəmi ve məzin əy, dınyo!

Aqşin çiç kardə sərvəti,
Jie umrüy mqvəğğəti,
Boy, dı məkə tı çəy şərti,
Rufiş mohtace bəy, dınyo!
Bəmi ve məzin əy, dınyo!

Çoko bə çımı dil dəşiş

Həyatım soyə, rohət,
Nıbe nə ğəm, nə dardım.
Bəştı sə mı bıqardom,
Tı çı kom vırə həşiş?
Çoko bə çımı dil dəşiş?

Tını az oşko kardəy,
Ha tını bə yod vardəy.
Qırd ıştə səm kardə qin,
Məvot, bomı ğəmkəşiş!
Çoko bə çımı dil dəşiş?

Oməş, mını şo kardə,
Əvəsori deştə vardə.
Bı conı ahu-zardə,
Bənə astovə vəşiş.
Çoko bə çımı dil dəşiş?

Pokış tı bənə honi,
Zıvon şin bənə şoni.
Bəti bədom az conı,
Çı dınyo kinon çəşiş.
Çoko bə çımı dil dəşiş?

Boy, həyati roədə,
İştə kardə koədə,
Dasbədas i bıbəmon,
Çımı ümri həmdəmiş.
Çoko bə çımı dil dəşiş?

Tolişim az, Toliş hestim

İştə vijnə rodə rostım,
De sofə insonon düstim,
Rə-di ıştə həxi bəstem,
Tolişim az, toliş hestim!

Çok vindedəm ıştə navi,
Hədər okardənim qəvi,
Ğoym dəçikəm bəşdə rəği,
Tolişim az, Toliş hestim!

Rüj dəvondəm bandə sədə,
Əvitnim deşmeni vədə,
Ğürbətədə, ışdə kədə,
Tolişim az, Toliş hestim!

Babəki ləşqəri sərbaz,
Zülfüğari nıvışdə das,
Çı İlhomi dəvomkom az,
Tolişim az, Toliş hestim!
Qüş bıdə, çiç Aqşin votdə,
İm sıxanon oqət yoddə,
Milləti nomi barz qətdəm,
Tolişim az, Toliş hestim!

Tolişə zivon

Tarixi bınıku parzəş, dəvardəş,
Çan sını heste, ni əy zınəkəs,
Lo-lo jə bo Həzi, bo Atropoti,
Bə Popoki rufi, tı, doə nəfəs.

"Avestə" kitobən bəti anqıle,
Zərdüsti ha sıxan ətrinə vile,
Tınış çı kaspion, kaduson zivon,
Çəmə moə zivon, Tolişə zivon!

İsə çəmə devre, çəmə zəmonə,
Zivoni qın məkən, boon əmonə!
Piyon bəmə noə yolə xəzinə,
Yolə əmonəte Tolişə zivon!

Şinə mo

Əbini dınyodə nom ıştıse yol,
Jimonı müğəddəs, zəhməti həlol.
Çəmə fərbəxt beye çı dili xəyol,
Hejo bəmə, tı, həmro bəş, şinə mo!
Mələqiş, osmono eşəş, şinə mo!

Xıdo tıış bomə vıgandə rəhmət
Bəməro ve kəşə əzob və zəhmət.
Rəsuli bə vaxti kardə vəsiyət,
Po jiyədə niyobə vəşt, şinə mo!
Vəşti deştə, tı, novnedəş, şinə mo!

İştı vənqo bomıno vılvon bedə,
Rufimən deştı nəfəsi tasbedə.
Dimədə məsuməti, nur, emədə
Həyatdə çəmə rüşnəş şinə mo!
Şəv-rüj bəməro vəşədəş, şinə mo!

Bə həyat çan inson omedə, şedə,
Ki oşno, kiən ki, bəmə düst bedə.
İjən, bızın, dilim botı nəvedə,
Əncəx detinə bedəm şo, şinə mo!
Dınyodə ni bəti to, şinə mo!

Aqşinim, həyat mı tıku co qətə,
Conım bəyro, rufim detı oqətə,
Fik məkə ki, əv tını yod bebəka,
Konco bıbom çıımı dıldəş, şinə mo!
İmoni ıştən çok zındəş, şinə mo!

Yusif Likibandij

Abbasov Yusif Surxay zoə 13 yanvar 1988-nə sorədə Lik rəyoni Mastail diədə bə dınyo omə. 1994-nə sorədə Əbülfəz Məmmədovi nomədə bə Mastail di miyonə məktəbi iminə sinif gəbul bə və 2005-nə sorədə həmün məktəb orıxınıyəşe. 2006-nə sori yanvarə manqıku tosbə 2007-nə sori iyulə manq hərbi xıdmətədə bə. 2009-2015-nə soronədə Mühafizə İdarə əməkdo bə. İsə Şirvan Şəhr İqtisadiyyat və Humanitar Kolleci 4-nə kursi tələbəyə.

Şeş

Sıxanmon doəbe detı,
Votdəbiş: "bedəni bəti",
Nohəx az bem peştur bəti,
İştə sıxan nıqəte şeş.

Betı qıləy mardə conim,
Az noxəşim, pərişonim,
İştı şeku gəti şo nim,
Mını betı oqəte şeş.

İştıku eşğ ne, həvəs be,
Çımı vindəy bomı vəs be,
Yusifı çı orzüş hesbe,
Həmə deştə peqəte şeş.

Ey voş

Ha voş, bivo qardi bışışt,
Ovəyz bıkə, pardi bışışt.
Çımı dili dardi bışışt,
Bəçımı dil bivo, ey voş!

Çı osmono nur vardedəj,
İjən vəyo oqardedəj.
Çımı dard, ğəmi bardedəj,
Biyə çımı dəvo, ey voş!

Dardi, cəfo bıkəş mınım,
İştı voye bə çaş mınım.
Az də odəmi dışmenim,
Ki bəvotə məvo, ey voş?!

Ve hədəre isə zəmon,
Bə sə varde zındənimon.
Bivo, olıgın bevəcon,
İme çımı divo, ey voş!

Yusif dıl ələtəşe,
Şəv-rüj iştı roy bə çəşe.
Betı mandə bo dard kəşe,
Mahaşt dıl bitəvo, ey voş!

Əziniş

İnson bəpe çı sıftəku omüto,
Bo elimi dınyo bə sə bivito,
Avə bəpeş həşi tını nısüto,
Çı zılmoti, toyki ğədi əziniş.

Səcdə nıkəş, Xıdo roysə pok nıbuş,
Çoki nıkəş, bo hampoən çok nıbuş,
Zəmin tını enıbardo, xok nıbuş,
Çı zəmini xoki ğədi əziniş.

Bo nodoni fani dınyo bə şəkə,
Bə tamə bod çı dınyoku dəçıkə,
Bə bevəci qorəş, Yusif, ğıyz məkə,
Bevəc nıbu, çoki ğədi əziniş.

Balayar Sadiq

Dədə

Dınyo kəminədə əməni vitdə,
Ümri sə peqətə, çı dınyo vitdə.
Çokon qılə-qılə, dard qitə-qitə,
Hələ de qardışı qardəmon, dədə1
Hələ iyəndı səy hardəmon, dədə!

Çı kovrəo rostbə ənə rəğ-rişə?
İ yanmon bandı-kü, i yanmon vişə,
Zəmonə çaşış kü, qüşonış eşə,
Hələ bo dardonro handəmon, dədə!
Orzünro hələ ğəv kandəmon, dədə!

Bənə korətəni lonəşon etə,
Çəmə ron sığ, ırdın, çəvon ron hitə,
İsə zoəm pidə im dardon pedə,
Çəmə koy, co kəsi nom beşdə, dədə!
Ki çəmə dast-poçon epıştə, dədə?!

Ve kəson düm mandə keybə dırədə,
Babəkım vanq karde, ni ve vırədə,
Sığon zıvon okay Bəlləbırədə,
Ve şo bem bə sığon ğıryəti, dədə1
Mot mandin bə dınyo koryəti, dədə!

Nicat Dağlar

Nioməy

Oməyn beşen həmə kinon,
Həmə məholi reçinon.
Oməy beşe həmə inon,
Çımı şinə mo nioməy.
Hanım vındə maştə-maştə,
Bənəm inəm ğəmçin nıştə.
Bəmiş vote bomem maştə,
Çaşım kay çəy ro, nioməy.
Ay bo, əqəm piyəy tı vəşt,
İnon İnqi jiyoye vəşt.
Müxtəsəri inəye vəşt,
Çı vəşti podşo nioməy.
Nicat, pidə vəştə ğısmət,
Bə inə po eqın əlbət.
Səğ beyədə bıkə hürmət,
Peşo məvot, ço nioməy?
Çımı şinə mo nioməy.

Tı boştəno çiçi karde

Sivıhaftı bə kəno noy,
Jıqo bızın bardıje voy.
İtkə fikir bıke, tı, boy,
Ümri nimə şe, dəvarde.
Tı boştəno çiçi karde?

Dı cohili ümre ə sor,
Bə insonon ni etibor.
Şinə-şəkon bən siyo mor,
Zindəm, bomı yolə darde.
Tı boştəno çiçi karde?

Soron pərdən, ümür şedə,
İnsoni dil tənık bedə.
Sə dəjedə, mü emedə,
Həni ro ni bo oqarde.
Tı boştəno çiçi karde?

İnson kiye, qıləy livə,
İmi bızın, tı, ay bıvə!
Bə barzə doy məjən təvə,
Çiçbe bəti, ıştı sarde?

Fuad Mondiqovij

Ve pidəmbə mı ə kinə, diliku həm coniku,
Az Liki Mondiqoku, əv ı səboy Lankoniku.

Bəbim aşığ bəçəy az, noz, piyemon, zardə
müon,
Bəbe əndə bomı şin, tarsedəbim şeytoniku.

Deştə holi, kaşe bənd çımı dil, bəştə dili,
Kəşporım bəyro okay, pərdəbim az osmoniku.

Dəşe bəçmı bı dil əv, kəşdəbim çəy har nozi az,
Kardəbim deştə de eşği, hejo az dışmeni ku.

Co çəşon vindənıbim, çün, bomı əvbe həşi nur,
Bəbim ovşüm, çəş əkəym əy, hejo çı dışmeniku.

Bəmi ve nızno Xıdo əy, bəkəşəm çəy nozi az,
Fuadim, ve şo bedəm mı çı Xıdo fərmoniku.

Elmas Hidayəti

Elmas votdə

Elmas votdə: çokış tı,
Durum əhənim peş tı.
Tı dardon bıdə bəmi,
Şoy-voyon həmməy ıştı.

Elmas votdə: davardim,
Cəfom kəşe, nıvardim.
Anə dumə tı nəvim,
Bəştı soğnə oqrdim.

Elmas votdə: diəro şe,
Dard-ğəmi toşnişe.
Bə Xıdo lovəm karde:
Tınış bəmi rosnişe.

Elmas votdə: sərvəriş,
Zıvonədə əzbəriş,
Sıə olətdə mələkiş,
Sipyə kəpotdə pəriş!

Elmas votdə: bıne ve,
Biji, bıres bə nəve,
Tı bəçımı han dəşoş,
Çəşım botı bənəve.

Elmas votdə: şəvədə,
Zəncir bə qiy şə vədə.
Kəynə tını bivindim,
Sutim, bızın, bəvədə.

Elmas votdə: qardənim,
Çəşo ars ru kardənim.
Ruji mını nivinde,
Tı lo məqət, mardənim.

Elmas votdə: sə nəbim,
Səqqə nəbim, sə nəbim.
Popəli bim eşğədə,
Bə merdon sə sənəbim.

Elmas votdə: dil bəme,
Zərim şənde yek ome.
Pəvəndi sıxanış doy,
Beinsof bey şe, nome.

Tolişi-tırki zivonədə kali sıxanon tərçümə

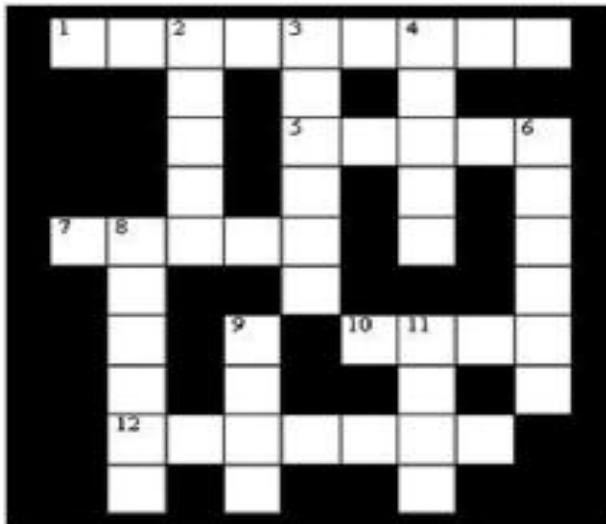
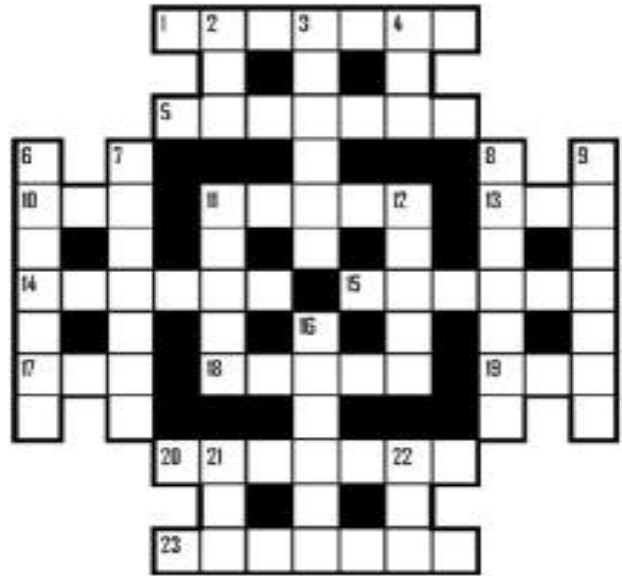
Da-on	Dədül-veyil	Diyet-diyet
Dave-dava	Dəje-ağırma	Diyə-baxış
Daveyn-davalı	Dəjəney-sırımaq	Dik-dik
Daim-daim	Dəzqo-dəzqah	Diktor-diktor
Daimi-daimi	Dəyonət-dəyanət	Dilim-dilim
Dairə-dairə	Dəkande-bastırmaq	Dilmoc-dilmanc
Day-dayı	Dəkır-tarım	Dimbədım-üzübüz
Dayəğ-dayaq	Dəkırıye-sıxma	Dimdəje-utanmaq
Dalğə-dalğa	Dəküye-itələmək	Dinamik-dinamik
Daldə-dalda	Dəlarze-diskinmə	Dinor-dinar
Dalən-dalan	Dələdüz-dələduz	Dindo-dindar
Dambul-gavalı	Dələlət-dələlət	Dinc-dinc
Damər-damar	Dəm-dəm	Diplom-diplom
Danq-dəng	Dəmande-dayanmaq	Diplomat-diplomat
Dandon-diş	Dəlil-dəlil	Dirhəm-dirhəm
Dard-dərd	Dəlirt-batıq	Disk-disk
Dastə-dəstə	Dəlirtiye- batmaq	Dı-iki
Dastoj-əliaçıq	Dəlovniye-dəbərmək	Dıve-biçmək
Daston-dastan	Dəllol-dəllal	Dıven-biçin
Daxil-daxil	Dənəme-əyilmək	Dıvo-dua
Dahi-dahi	Dənışte-çimmək	Dılavər-dılavər
Demı-mənimlə	Dəpıxe-çürümə	Dığğət-dıqqət
Detı-səninlə	Dəsüye-sürtmək	Dığğətin-dıqqətli
Deşimə-sizinlə	Dəfirse-soxulmaq	Dıjd-iri
Dezertir-dezertir	Dəf-dəf	Dızd-oğru
Dekan-dekan	Dəfnə-dəfnə	Dızdəti-oğurluq
Deməqoq-demaqoq	Dəfn-dəfn	Dıyo-dəniz
Depo-depo	Dəftər-dəftər	Dıl-ürək
Depozit-depozit	Dəxıl-daxıl	Dıldo-dıldar
Deputat-deputat	Dəxsiye-islanmaq	Dılə-iç
Derzi-dərzi	Dəhşət-dəhşət	Dınyo-dünya
Desant-desant	Dəçıke-gülüsmək	Dır-dəlik
Də-dərə	Dəçıkone-yapışdırmaq	Dırdilə
Dəb-dəb	Dəşe-girmək	Dıriye-cırılmaq
Dəbin-dəbli	Di-kənd	Dırist-dürüst
Dəbliğə-dəbliqə	Di-gec	Dıroz-uzun
Dəvə-dəvə	Diabet-diabet	Dı-iki
Dəvo-Dəva	Dıaqnoz-dıaqnoz	Dışmen-düşmən
Dəvom-davam	Dıaqonal-dıaqonal	Do-ağac
Dəvüş-dərviş	Dıalekt-dıalekt	Dobır-ağacqıran
Dəvüşəti-dərvişlik	Dıvinə-quduz	Dovnə-ətək
Dəqiş-dəyişik	Dıvo-divar	Dovniye-əmizdirmək
Dəğığ-dəqiq	Dıvon-divan	Doğmə-doğma
Dəğıl-cığal	Dıvonə-divanə	Dodo-bacı
Dəğıləti-Cığallıq	Dızel-dızel	Doj-ağrı
Dəğə-dəqiqə	Dıye-əmmək	Dojəbır-ağrıkəsici
Dədə-dədə	Dıye-gecdır	Dozə-doza

Dol-döl	Emole-ovxalamaq	Ədəbiyyot-ədəbiyyat
Don-dən	Enəmə-əyilmək	Ədo-ədo
Donə-tum, dənə	Epişte-bağlamaq	Ədolət-ədələt
Donəjen-parabüzən	Erjon-ucuz	Ədoboz-ədabaz
Donzə-on iki	Etəlon-etalon	Əzbər-əzbər
Donos-donos	Etan-Etan	Ədovət-ədavət
Doşte-sulamaq	Etiket-etiket	Əzələ-əzələ
Dram-dram	Etimod-etimad	Əzm-əzm
Dramatik-dramatik	Etik-etik	Əzmin-əzmin
Dramaturq-dramaturq	Etikə-etika	Əzmkə-əzmkar
Dü-yalan	Etiroz-etiraz	Əzob-əzab
Dü-ayran	Etirof-etiraf	Əzroil-Əzrail
Dubl-dubl	Ehdə-öhdə	Əynə-cümə
Dublyaj-dublyaj	Ehsan-ehsan	Əyolət-əyələt
Düəvül-tüstü	Etimol-etimal	Əyom-əyyam
Dükon-dükən	Ehtiyot-ehtiyat	Əyon-əyan
Dümot-fikir	Ehtiyoc-ehtiyac	Əyor-əyar
Dümo-arxa	Ehtiros-ehtiras	Əks-əks
Düst-dost	Eşənde-çırpmaq	Əla-əla
Düstur-düstur	Eşğ-eşq	Əlvidə-əlvida
Düte-tikmək	Eşğboz-eşqbaz	Əlgərəz-əlqərəz
Düço-düçar	Eşğnomə-eşqnamə	Əleyhğaz-əleyhqaz
Düşə-sağmaq	Eşəlon-eşəlon	Ələl-kəndalaş
Ebarde-udmaq	Eşə-düşmüş	Ələm-ələm
Evarde-düşürmək	Eşə-batmış	Ələtəş-susuz
Ebirniye-kəsmək	Eşə-düşüb	Əlmos-almas
Evate-soyunmaq	Eşə-batıb	Əlo-alo
Evaşte-asmaq	Eşüriye-axmaq	Əlifbo-əlifba
Eğəte-basmaq	Əbard-aparan	Əloğə-əlağə
Eqıniye-düşmək	Əbo-əba	Əloğədə-əlaqədar
170.Eğənde-salmaq	Əbədi-əbədi	Əloğəyn-əlaqəli
Edyəsə-boylanmaq	Əbləh-əbləh	Əlomət-ələmət
Edoy-örtmək	Əbosi-abbası	Əmək-əmək
Edom-edam	Əv- o	Əməkdo-əməkdar
Eyni-eyni	Əvard-gətirən	Əməl-əməl
Eyhom-eyham	Əvəz-əvəz	Əməliyyot-əməliyyat
Ekvator-ekvator	Əve-əve	Əmin-əmin
Ekipaj-ekipaj	Əvəsor-əvəsor	Əminəti-əminik
Ekirə-öskürmək	Əvom-avam	Əmir-əmir
Ekirə-öskürək	Əql-əql	Əmlək-əmlək
Ekoloji-ekologiya	Əğə-ağa	Əmmo-amma
Ekskurs-ekskurs	Əğəti-ağalıq	Əmon-aman
Eksponat-eksponat	Əğədə-əqidə	Əmonət-əmanət
Eksport-eksport	Əğədəyn-əqidəli	Əmr-əmr
Ekspres-ekspres	Əğyor-əğyar	Əmsol-əmsal
Elaşkiye-sallanmaq	Əğrəb-əqrəb	Əmtəə-əmtəə
El-el	Əğrəbo-əqrəba	Ənbər-ənbər
Elektrik-elektrik	Ədib-ədib	Əndoza-əndazə
Eme-tökülmək	Ədəb-ədəb	Ənəv-gəzən
Emol-ema	Ədəbi-ədəbi	Ənqəl-əngəl

KROSSVORD

HORIZONTAL: 1. Luləpər. 5. Peyzaj.
10. Surə. 11. Noxəşəti. 13. Telefon. 14.
Vo, kulok.
15. Ostorodiy. 17. Orqan. 18. Epalijne.
19. Həvəs, ilhom. 20. Kırdı. 23. Tərəvəz

VERTİKAL: 2. Mişor. 3. Ru.
4. İşığ. 6. Liki diy. 7. Bəlo. 8. Lankoni diy.
9. Haftə ruj. 11. Qədə ğab. 12. Şinə nun.
16. Dıminə jen. 21. Özbəki boə.
22. Element.

HORIZONTAL: 1. Nuh, Musa.

5. Mənəviyot. 7. Lef-olət.

10. Ostorodiy. 12. Reçin.

VERTİKAL: 2. Ğirondə surə.

3. Bohor. 4. Liki diy. 6. Muştuk.

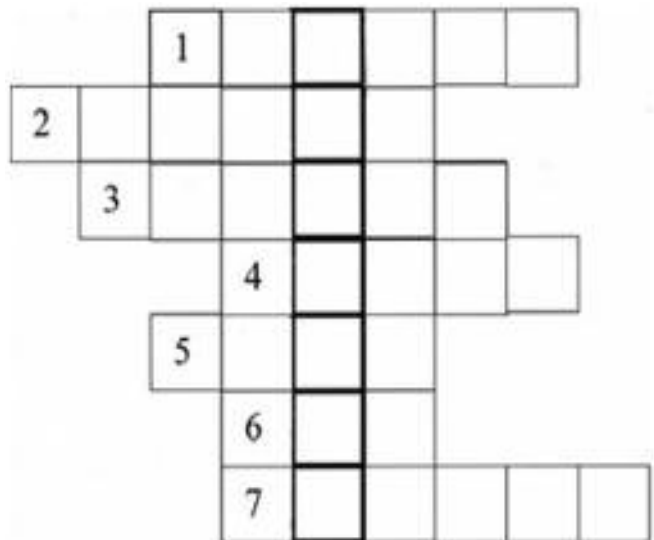
8. Rəyon. 9. Ranq. 11. Uləma.

Dəvardə nümərədə dərcbə krossvordon cəvobon

"KROSSVORD-1" HORIZONTAL: 1. Ovşom.
5. Boxor. 8. Lonə. 9. Aşış. 11. Ziyod. 14. Cilmə.
15. Erjon. 18. Nəvuz. 20. Kanə. 22. Həşi.
23. Ğonĝə. 24. Əhvol. 25. Kətto.

VERTİKAL: 1. Ovdoğ. 2. Şonə. 3. Roma. 4.
Dınyo. 6. Ruşin. 7. Nəğil. 10. Şəğol. 11. Zəmin.
12. Dıroz. 13. Zıvon. 16. Zikkə. 17. Avlod. 19.
Əşivo.
21. Əvom. 22. Həşt.

"KROSSVORD-2" HORIZONTAL: 1. Təbib.
6. Oşkor. 8. Sərov. 11. Ərbob. 12. Ğəsto. 14.
Podşo. 15. Ləçək. 16. Yonzə. 17. İslam. 18. Təlis.
VERTİKAL: 2. Bırkandul. 3. Bovə. 4. Ərəb.
5. Morəçəçul. 7. Kobəson. 8. Sirop. 9. Əğrəb.
10. Boşək. 12. Ğoym. 13. Olet.

1. Sədi Şirazi əsər. 2. Əğil. 3. Dəvə.

4. Kujqo. 5. Aləmut. 6. İsim. 7. Əğilə hənək

Hozoəkə: Aytən Eyvazon